

BAROMETR BUDŻETU OBYWATELSKIEGO

Edycja 2022

Borys Martela
Liliana Janik
Kamil Mróz

INSTYTUT ROZWOJU MIAST I REGIONÓW

Warszawa-Kraków 2023

Martela B., Janik L., Mróz K., 2023, *Barometr budżetu obywatelskiego. Edycja 2022*, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa–Kraków. DOI: 10.51733/opm.2023.16

Licencja Creative Commons – Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 3.0 Polska

ISBN 978-83-67231-40-4

Koordinacja badania i redakcja merytoryczna opracowania: **Borys Martela**

Autorzy raportu:

Borys Martela <https://orcid.org/0000-0003-2142-5342>

Liliana Janik <https://orcid.org/0000-0002-6531-3214>

Kamil Mróz <https://orcid.org/0000-0001-5978-1604>

Zespół badawczy: **autorzy** (wymienieni powyżej) oraz **Anna Kotwica** i **Wiktoria Sender**

Recenzja: **dr hab. Arnold Bernaciak**

Mapy i graficzne opracowanie rycin: **Karolina Piech**

Redakcja techniczna: **Krzysztof Winiarski**

Korekta, projekt typograficzny, skład i łamanie: **By Mouse** | www.bymouse.pl

Grafika na okładce: **Michele Ursi** (iStock 1182075503)

Instytut Rozwoju Miast i Regionów

ul. Targowa 45

03-728 Warszawa

www.irmir.pl

Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

www.obserwatorium.miasta.pl

© Copyright by Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa–Kraków 2023

Rycina 4 zawiera hiperłącze do wersji interaktywnej mapy na Geoportalu Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR.

Raport został zrealizowany w ramach projektu: „Obserwatorium Polityki Miejskiej jako podstawa do kształtowania zrównoważonej polityki miejskiej w Polsce w oparciu o wiedzę”, finansowanego w 85% z Funduszy Europejskich Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna i w 15% z budżetu państwa.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Spis treści

4 _____ Spis skrótów

5 _____ **Wprowadzenie**

6 _____ Raport w punktach

8 _____ **Prawo krajowe**

9 _____ Porządek prawny

10 _____ Nowe przepisy

11 _____ Wpływ zmian

13 _____ **Uchwały lokalne**

14 _____ Minimalny wiek

15 _____ Definicja mieszkańców

16 _____ Inne podmioty

18 _____ Skala błędów

20 _____ **Kondycja**

20 _____ Miasta z B0

23 _____ Powody rezygnacji

25 _____ Żywotność procedury

29 _____ **Przebieg**

29 _____ Terminy

33 _____ Finanse

35 _____ Pule

38 _____ Zgłaszanie

39 _____ Weryfikacja

41 _____ Wybór

44 _____ **Projekty**

45 _____ Liczba projektów

47 _____ Lokalizacje

49 _____ Typy zadań

51 _____ Tematyka

54 _____ Preferencje mieszkańców

56 _____ **Aneks tabelaryczny
z wynikami projektów**

66 _____ **Aneks metodyczny**

66 _____ Przedmiot badania

67 _____ Podmiot badania

69 _____ Pytania badawcze
i poszukiwane informacje

69 _____ Metody badawcze
i źródła informacji

70 _____ Realizacja badania

71 _____ Zestawienia ze
stanem w 2021 r.

71 _____ Zastrzeżenia

79 _____ **Literatura**

112 _____ **Spis rycin i tabel**

Spis skrótów

BDL	Bank Danych Lokalnych
BO	budżet obywatelski
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IRMiR	Instytut Rozwoju Miast i Regionów
JST	jednostka samorządu terytorialnego
OPM	Obserwatorium Polityki Miejskiej
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
PSP	Państwowa Straż Pożarna
u.s.g.	Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym

Wprowadzenie

Przedstawiamy trzecią odsłonę *Barometru budżetu obywatelskiego*, która jest poświęcona edycjom budżetów obywatelskich z 2022 r. Podobnie jak w przypadku wcześniejszych raportów z cyklu także i ten skupia się na przebiegu oraz efektach BO w miastach powyżej 5 tys. mieszkańców.

Badanie miało na celu ustalenie zakresu i sposobu organizacji budżetów obywatelskich we wszystkich ośrodkach tej wielkości. Dane pozyskano zarówno ze stron internetowych, jak i na wniosek o udostępnienie informacji publicznej. Wszystkie materiały przeanalizowano z wykorzystaniem metod ilościowych oraz jakościowych.

Raport rozpoczynamy od syntetycznego przedstawienia najważniejszych obserwacji. Ta część, zatytułowana *Raport w punktach*, pozwoli zorientować się Czytelnikowi w charakterze całego opracowania.

Wyniki badania podzielono na pięć głównych rozdziałów.

W pierwszym z nich opisano zmiany przepisów krajowych odnoszących się do budżetów obywatelskich oraz ich wpływ na organizację mechanizmu w 2022 r.

Rozdział drugi skupia się na lokalnych uwarunkowaniach prawnych oraz zidentyfikowanych w nich błędach związanych z określeniem kategorii osób mogących brać udział w procedurze.

Trzecią część raportu poświęcono opisowi kondycji budżetu obywatelskiego w 2022 r. pod kątem zasięgu jego występowania oraz zainteresowania mieszkańców.

W rozdziale czwartym przedstawiono podstawowe dane dotyczące terminów i finansowej strony budżetów obywatelskich, a także procesu zgłaszania, weryfikacji i wyboru projektów.

Rozdział piąty, ostatni, skupia się natomiast na tematyce projektów wybranych do realizacji. Raport wieńczy *Aneks tabelaryczny z wynikami projektów* oraz *Aneks metodyczny*.

Pragniemy podziękować wszystkim osobom, które wsparły nas w przygotowaniu opracowania, w szczególności przedstawicielom lokalnych administracji, którzy przekazali nam informacje potrzebne do analizy. Wyrazy wdzięczności kierujemy również w stronę

recenzenta, prof. Arnolda Bernaciaka, którego uwagi zachęciły nas do zmiany ostatecznej struktury opracowania.

Serdecznie zapraszamy do lektury!

Borys Martela, Liliana Janik, Kamil Mróz

Raport w punktach

- 1) Pomimo coraz trudniejszej sytuacji gospodarczej, związanej przede wszystkim z wybuchem wojny w Ukrainie, większość samorządów podtrzymała decyzję o organizacji budżetów obywatelskich. W 2022 r. BO przeprowadzono w 43,5% miast powyżej 5 tys. mieszkańców – to o 1 punkt procentowy więcej niż rok wcześniej. Na realizację projektów wybranych przez mieszkańców miasta zarezerwowały w sumie 630,5 mln zł.
- 2) Między 2021 a 2022 r. z organizacji budżetu obywatelskiego zrezygnowały zaledwie 22 miasta, w tym 6 z 66 miast na prawach powiatu, które od końca 2018 r. miały obowiązek corocznego przeprowadzania BO (Bielsko-Biała, Dąbrowa Górnicza, Krosno, Olsztyn, Piotrków Trybunalski i Zielona Góra).
- 3) W większości pozostałych miast BO organizuje się co roku, co należy uznać za dobrą praktykę. Zgodnie ze *Standardami budżetów obywatelskich* uzgodnionymi przez osoby zajmujące się partycypacją obywatelską (Fundacja Stocznia 2015) tylko cykliczne i długoterminowe działania mogą przełożyć się na rozwój aktywności obywatelskiej oraz budowanie wzajemnego zaufania pomiędzy mieszkańcami a władzami lokalnymi.
- 4) Finansowanie BO jest stabilne. Pomiędzy 2021 a 2022 r. tylko w 4% ośrodków zmniejszono kwotę, o której przeznaczeniu decydowali mieszkańcy. W 68% miast wysokość BO się nie zmieniła, a w 28% miast wzrosła – choć wzrost ten zazwyczaj był niższy niż notowany poziom inflacji.
- 5) Większą zmiennością cechuje się poziom aktywności mieszkańców mierzony liczbą złożonych projektów oraz osób biorących udział w głosowaniach. Zwiększyła się ona w 28,4% ośrodków, spadła w 40,5% miast, a w pozostałych 30,9% pozostała bez większych zmian. Średnia frekwencja w głosowaniach utrzymała się na podobnym poziomie co rok wcześniej i wyniosła ok. 11%.
- 6) Projekty wybrane przez mieszkańców do realizacji – podobnie jak w poprzednich latach – koncentrowały się na zadaniach infrastrukturalnych, zaplanowanych przede

wszystkim na terenach zieleni i rekreacji, w pasach dróg oraz na działkach administrowanych przez placówki oświatowe.

- 7) W 2022 r. wzrósł odsetek projektów „miękkich” w ramach BO. Co czwarte wybrane do realizacji zadanie zakładało organizację wydarzeń i zajęć. Popularność tego typu projektów została chwilowo zahamowana w latach 2020–2021 przez wybuch pandemii COVID-19, jednak po zniesieniu ograniczeń w życiu społecznym wróciły one do łask.
- 8) Pomimo zauważalnego przywiązania do budżetu obywatelskiego – zarówno władz lokalnych, jak i mieszkańców – dużym wyzwaniem dla tego mechanizmu w najbliższych latach będzie pogarszająca się sytuacja gospodarcza. Samorządy niechętnie rezygnują z przeprowadzenia BO, a jeśli to robią, to z powodu obaw o stabilność lokalnych finansów.

Prawo krajowe

Budżet obywatelski to narzędzie partycypacji obywatelskiej, które umożliwia mieszkańcom podejmowanie decyzji o części wydatków publicznych. Choć funkcjonuje on w Polskich miastach od 2011 r., to przez kilka pierwszych lat działał przede wszystkim, opierając się na lokalnych uchwałach i umowie społecznej zawieranej pomiędzy władzami a mieszkańcami. W ramach tego porozumienia władze deklarowały, że projekty wybrane przez mieszkańców faktycznie zostaną skierowane do realizacji.

Mimo że lokalne samorządy miały dowolność w kształtowaniu zasad BO, to w praktyce przedstawiciele różnych miast inspirowali się wzajemnie swoimi rozwiązaniami. Doprowadziło to do wyłonienia się i ustabilizowania polskiego „modelu budżetu obywatelskiego”. Proces ten toczył się stopniowo, ewolucyjnie i lokalnie, ponieważ zmianom tym nie towarzyszyły ani zachęty, ani ograniczenia wprowadzane przez władze centralne.

Sytuacja zmieniła się w 2018 r., kiedy budżet obywatelski został uregulowany na mocy ustawy. Pomimo postulatów zmian przepisów związanych z BO, które płynęły ze strony środowisk samorządowych i pozarządowych (*Nowa propozycja zmian...*), uwarunkowania prawne dotyczące BO przez kilka lat nie były zmieniane. W 2022 r. przyjęto jednak dwie istotne ustawy, które zmieniły dotychczasowy stan prawny.

Zaprezentowana poniżej analiza ma na celu opis wprowadzonych zmian oraz dokonanie oceny związanej z ich wpływem na sposób organizacji BO. Wywód rozpoczyna krótkie podsumowanie wcześniejszego stanu prawnego. Choć przepisy dotyczące budżetu obywatelskiego były przedmiotem licznych analiz, których nie ma tu sensu powtarzać, to tego typu punkt wyjścia może być przydatny dla osób, które nie śledzą aż tak dokładnie prawodawstwa w tym zakresie.

Porządek prawny

W styczniu 2018 r. Sejm wprowadził przepisy dotyczące budżetu obywatelskiego w ustawach o samorządzie: (1) gminnym, (2) powiatowym i (3) wojewódzkim¹. We wszystkich ustawach budżet obywatelski zdefiniowano jako „szczególną formę konsultacji”. Nowe przepisy zaczęły obowiązywać od przełomu 2018 i 2019 r., tj. wraz z rozpoczęciem kadencji samorządu na lata 2018–2023.

Wejście w życie powyższych przepisów znacząco wpłynęło na sposób organizacji BO.

Po pierwsze uznanie BO za „szczególną formę konsultacji” rozstrzygnęło kwestię związaną z tym, kto ma prawo uczestnictwa w tej procedurze. Ponieważ w konsultacjach mogą uczestniczyć wszyscy mieszkańcy (a nie tylko osoby pełnoletnie czy zameldowane), to te same zasady obowiązują również w przypadku budżetu obywatelskiego. Stanowisko takie zostało wielokrotnie potwierdzone rozstrzygnięciami nadzorczymi wojewodów oraz wyrokami sądu (Najwyższa Izba Kontroli 2019: 26–27).

Po drugie w świetle Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (dalej: u.s.g.) obowiązek corocznej organizacji BO dotyczy jedynie 66 miast na prawach powiatu. W przypadku pozostałych gmin miejskich, miejsko-wiejskich i wiejskich wprowadzenie tego mechanizmu jest fakultatywne i pozostaje w decyzji rady gminy.

Po trzecie jedynie w przypadku miast na prawach powiatu ustawa precyzuje minimalną wysokość kwoty na BO w relacji do przeszłych wydatków. Zgodnie z art. 5a ust. 5 w miastach na prawach powiatu „wysokość budżetu obywatelskiego wynosi co najmniej 0,5% wydatków gminy zawartych w ostatnim przedłożonym sprawozdaniu z wykonania budżetu”. W pozostałych typach gmin wysokość BO ustala się dowolnie.

Po czwarte w przepisach ustawowych uwzględniono możliwość podziału środków na pule dotyczące całej gminy i jej części w postaci jednostek pomocniczych lub grup jednostek pomocniczych. W ustawie nie wspomniano o innych zasadach podziału środków.

Zwłaszcza ostatni przepis wprowadził dużo zamieszania w dotychczasowej praktyce organizacji BO. Problemy pojawiły się w przypadku gmin, które w ramach środków BO wyodrębniały pule rejonowe, ale nie opierając się na oficjalnych granicach jednostek pomocniczych, lecz na podziale według okręgów wyborczych czy też rejonów zwyczajowych albo historycznych. W opinii niektórych wojewodów nowe przepisy ustawowe nie dały radom miasta prawa do tego, by wyłaniać innego typu pule, np. kwotowe czy tematycz-

1 Zmiany zostały wprowadzone na mocy Ustawy z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych.

ne². Stanowisko to potwierdził również Naczelny Sąd Administracyjny w Białymstoku, uznając, że podział środków na zadania inwestycyjne i nieinwestycyjne założony w Białymstoku w 2020 r. był niezgodny z prawem³.

Nieliczni autorzy co prawda ostrożnie sugerowali dopuszczalność stosowania podobnych rozwiązań (zob. Misiejko 2020: 42–43), ale, jak się wydaje, w większości analizowanych przypadków sądy stosowały bardziej literalną wykładnię.

Nie zmienia to jednak faktu, że rygorystyczne stanowisko dotyczące zasad wyodrębniania pul nie było jednak konsekwentnie i kategorycznie egzekwowane we wszystkich przypadkach. W rezultacie w latach 2020–2021 rosła popularność pul kwotowych i tematycznych w ramach BO (Martela, Janik, Bubak 2022). Ewentualne zastrzeżenia wojewodów miały raczej charakter punktowy. Zarówno w perspektywie międzywojewódzkiej, jak i w ramach poszczególnych województw w części miast funkcjonowały rozwiązania, które zostały zakwestionowane w innych gminach.

Nowe przepisy

W 2022 r. zmieniła się sytuacja prawna dotycząca zarówno obowiązku organizacji BO, który nałożono na miasta na prawach powiatu, jak i sposobu wydzielenia pul.

Sejm przyjął dwie ustawy wpływające na sposób organizacji BO.

Pierwsza zmiana przepisów została wprowadzona Ustawą z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Artykuł 112 tej ustawy umożliwił radom gmin na prawach powiatu podjęcie decyzji polegającej na:

- zawieszeniu edycji BO obejmującej wydatki na rok 2023 i przełożenie jej na inny termin,
- nieprzeprowadzeniu edycji BO obejmującej wydatki na rok 2024,
- zawieszeniu w 2022 r. realizacji projektów wybranych w latach ubiegłych, jeśli prace nad nimi jeszcze się nie rozpoczęły.

Przepisy te mają charakter tymczasowy i odnoszą się do organizacji BO w trakcie najbliższych kilku lat, przede wszystkim w okresie od 2022 do 2024 r.

2 Zob. np. (1) Rozstrzygnięcie Nadzorcze Wojewody Podlaskiego z dnia 27 marca 2020 r. NK-II.4131.46.2020. EC; (2) Rozstrzygnięcie nadzorcze nr NPII.4131.1.402.2021 z dnia 28 kwietnia 2021 r.

3 Zob. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 lutego 2021 r. III OSK 3534/21.

Druga zmiana miała charakter długoterminowy i dotyczyła sposobu dzielenia środków w BO na pule. Na mocy Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym art. 5a ust. 6 zmienił brzmienie na następujące: „Środki wydatkowane w ramach budżetu obywatelskiego mogą być dzielone na pule obejmujące całość gminy i jej części lub kategorie kwotowe projektów dotyczące całości obszaru gminy lub jej części”.

Powyższa zmiana umożliwiła zarówno wydzielanie pul rejonowych niepokrywających się z jednostkami pomocniczymi, jak i wyodrębnianie pul kwotowych. W ustawie nie znalazła się definicja tego, czym jest „pula kwotowa”. Jeśli odwołać się do praktyki występującej w samorządach, może chodzić zarówno o pule na zadania o określonym koszcie (np. projekty małe do 15 tys. zł), jak i o wydzielenie określonych kwot na realizację projektów o wskazanej tematyce (np. zadań edukacyjnych, zielonych, rewitalizacyjnych). Być może zaś chodzi o oba te rozwiązania.

Udzielenie jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie jest bardzo trudne, bowiem jeszcze przed wejściem przepisów w życie stosowano w miastach różne sposoby podziału środków na pule, które w zależności od postaw wojewodów były uznawane za zgodne lub niezgodne z prawem.

Wpływ zmian

Na organizację BO w 2022 r. większy wpływ miały przepisy dotyczące miast na prawach powiatu.

W pięciu miastach (Bielsku-Białej, Dąbrowie Górniczej, Krośnie, Olsztynie, Piotrkowie Trybunalskim) odwołano jedną edycję, a drugą przesunięto o rok. W efekcie w wymienionych miastach zamiast dwóch edycji BO w latach 2022–2023 odbędzie się tylko jedna. Mieszkańcy w 2023 r. mają złożyć i wybrać projekty, które trafią do realizacji w 2024 r.

Przerwa w Zielonej Górze będzie dłuższa. Rada miasta postanowiła odwołać jedną edycję, a drugą przesunąć o kilka lat. Projekty z tej odłożonej edycji BO mają trafić do realizacji dopiero w roku 2027. Na razie nie wiadomo, kiedy zostanie przeprowadzona procedura naboru i wyboru tych zadań, ale można się spodziewać, że nie dojdzie do tego przed 2026 r. W związku z tym BO w Zielonej Górze nie odbędzie się co najmniej przez dwa lata⁴.

Dodatkowo Olsztyn przyjął również uchwałę w sprawie przesunięcia realizacji trzech z 36 zwycięskich projektów planowanych z 2022 na 2023 r. Powodem była kolizja dwóch

4 Kolejna planowana edycja będzie dotyczyć wydatków na 2025 r.

zadań twardych związanych z modernizacją infrastruktury drogowej z innymi miejskimi inwestycjami. Trzecie zadanie dotyczące szkoleń w szkołach postanowiono przenieść w związku z dodatkowymi obowiązkami nauczycieli, które wynikały m.in. z przyjęcia do szkół dzieci z Ukrainy.

Wymienione ośrodki były jedynymi miastami na prawach powiatu, w których – przynajmniej na razie – postanowiono skorzystać z możliwości dawanych przez ustawę. W pozostałych miastach 2022 r. pod względem budżetu obywatelskiego upłynął bez większych zmian.

Trudno powiedzieć, czy to ostatnie decyzje w tej sprawie. Ustawa nie zawierała żadnych terminów rezygnacji z BO, więc nie można wykluczyć, że w 2023 r. z budżetu obywatelskiego zrezygnują tymczasowo kolejne miasta na prawach powiatu.

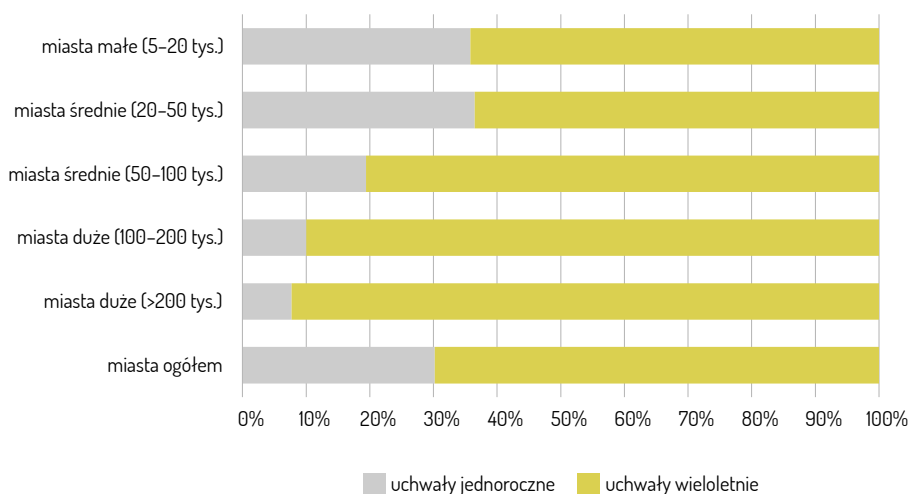
Ocena wpływu nowych przepisów związanych z pulami będzie możliwa w dłuższej perspektywie. Przepisy te weszły w życie dopiero w maju 2022 r., kiedy w ponad połowie miast zakończono nabór projektów, był on w trakcie lub już się zakończył. Zmiana zasad w trakcie trwania procedury była mało prawdopodobna, dlatego wpływ nowelizacji ustawy na przeprowadzenie BO w 2022 r. był nieznaczny.

Uchwały lokalne

Podstawą prawną do organizacji BO w poszczególnych gminach są uchwały rad gmin, które określają m.in.:

- zasady zgłaszania i wyboru projektów,
- zasady udziału w BO,
- wysokość puli środków i zasady jej podziału.

Jedynie w ok. 30% miast podstawą do organizacji budżetu obywatelskiego była uchwała jednoroczna, czyli taka, która odnosi się do pojedynczej edycji BO (ryc. 1). Do takich sytuacji dochodziło najczęściej w miastach małych, gdzie 37% uchwał dotyczyło wyłącznie jednej edycji. Spośród największych ośrodków taka sytuacja wystąpiła tylko w Poznaniu.

Ryc. 1. Uchwały jednoroczne i wieloletnie

Objaśnienia: N=252 uchwał dotyczących budżetu obywatelskiego w 2022 r.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Blisko 70% aktów stanowiących podstawę organizacji BO w 2022 r. to akty wieloletnie, które obowiązują przez dłuższy okres i są co najwyżej punktowo modyfikowane z roku na rok. Większość z tych uchwał przyjęto po 2019 r., co nie dziwi, bowiem wówczas zaczęły obowiązywać przepisy krajowe dotyczące BO (Martela, Janik, Bubak 2022). Ciekawe jest jednak, że w obiegu prawnym wciąż znajdowało się niemal 10% uchwał przyjętych wcześniej (tab. 1). W gminach, w których one obowiązują, radni prawdopodobnie doszli do wniosku, że uchwalenie przez sejm nowych przepisów nie wymusza modyfikacji uchwał, które już wcześniej miały status aktów prawa lokalnego.

Tab. 1. Rok przyjęcia uchwały wieloletniej

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Odsetek uchwał [w %]	1,7	0,6	1,1	6,3	37,5	16,5	21,6	14,8
Skumulowany odsetek uchwał [w %]	1,7	2,3	3,4	9,7	47,2	63,6	85,2	100,0

Objaśnienia: N=176 uchwał wieloletnich stanowiących podstawę do organizacji BO w 2022 r.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

W świetle przepisów krajowych prawo udziału w procedurze powinni mieć wszyscy mieszkańcy, a więc osoby stale zamieszkałe w gminie z zamiarem stałego pobytu. Zgodnie z ustaloną linią orzecniczą gminy nie mają prawa do ograniczania udziału mieszkańców ze względu na wiek, posiadanie meldunku czy pełni praw obywatelskich (Augustyniak, Marchaj 2021). Sprawdziliśmy, czy zasady te są respektowane.

Minimalny wiek

Przez ograniczenie udziału ze względu na wiek rozumieliśmy sytuację, gdy osoby niepełnoletnie nie mogły składać projektów oraz uczestniczyć w głosowaniu. Do ograniczeń nie zaliczaliśmy wymogu przedstawienia zgody rodzica/opiekuna prawnego przez niepełnoletniego autora projektów i głosującego. W tym przypadku udział w BO był bowiem co do zasady możliwy, choć wymagał spełnienia dodatkowych warunków przez osoby niemające pełnej zdolności do czynności prawnych.

Ograniczenie prawa do zgłaszania projektu dotyczyło 17,5% analizowanych edycji BO w 2022 r., a do głosowania – 14,3%. To odpowiednio o 1 i 2 punkty procentowe mniej niż w poprzedniej edycji *Barometru...* W obu przypadkach tego typu ograniczenia zastosowano w miastach małych i średnich 20–50 tys. W ośrodkach dużych zdarzały się one sporadycznie. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli 2.

Tab. 2. Ograniczenia udziału osób niepełnoletnich w latach 2020–2022

Etap BO	Rok edycji	Miasta z ograniczeniami [w %]					miasta ogółem
		miasta małe (5–20 tys.)	miasta średnie (20–50 tys.)	miasta średnie (50–100 tys.)	miasta duże (100–200 tys.)	miasta duże (>200 tys.)	
Składanie projektów	2020	32,4	25,0	14,3	13,6	6,7	23,4
	2021	22,9	20,3	14,3	13,0	–	18,7
	2022	18,3	21,6	13,9	15,0	–	17,5
Głosowanie na projekty	2020	28,2	27,1	7,1	9,1	6,7	20,7
	2021	22,9	18,8	2,9	8,7	–	16,3
	2022	17,4	18,9	2,8	10,0	–	14,3

Objaśnienia: liczba uchwał: N=184 dla 2020 r., N=246 dla 2021 r. i N=252 dla 2022 r.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Definicja mieszkańców

Jeszcze rzadziej byliśmy w stanie zidentyfikować inne nieprawidłowości związane z określeniem prawa do udziału w BO, polegające na:

- stosowaniu zbyt wąskiej definicji mieszkańca,
- ograniczaniu praw obywatelskich związanym z pełnieniem niektórych funkcji przez mieszkańców (np. członkostwo w strukturach władz wykonawczych i uchwałodawczych).

Tylko w ośmiu miastach przez mieszkańca rozumiano osobę zameldowaną na terenie gminy (Gorlice, Góra, Łądek-Zdrój, Maków Podhalański, Myślenice, Skarżysko-Kamienna, Starachowice, Tuchola).

W czterech miastach definicje mieszkańca odwoływały się do art. 3 ust. 1a Ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który określa obowiązek podatkowy na terenie Polski, a nie poszczególnych gmin⁵.

Najbardziej skomplikowana sytuacja pojawiła się w Tarnowie, gdzie udział w głosowaniu mogły wziąć osoby, które posiadają czynne prawo wyborcze w wyborach do Rady Miejskiej w Tarnowie albo ukończyły 16 lat i posiadały Tarnowską Kartę Miejską w wersji premium⁶.

Podobnie jak w roku ubiegłym w trzech miastach z udziału w BO częściowo wyłączone zostały grupy mieszkańców czy też osoby zajmujące konkretne stanowiska. Mowa o:

- Radomsku – projekty nie mogą być składane przez radnych samorządowych oraz członków Zespołu Konsultacyjnego ds. Budżetu Obywatelskiego,
- Rypinie – projektów składać nie mogą: Burmistrz Miasta Rypin, członkowie Rady Miasta Rypin oraz pracownicy Urzędu Miasta w Rypinie,
- Tucholi – w tym przypadku możliwości zgłaszania zadań zostali pozbawieni pracownicy Urzędu Miejskiego w Tucholi oraz członkowie Zespołu ds. Budżetu Obywatelskiego na rok 2023.

Inne podmioty

W 2022 r. – podobnie jak rok wcześniej – w niektórych miastach z BO umożliwiono zgłaszanie projektów różnym instytucjom i organizacjom. Jak słusznie zwracał uwagę w przeszłości NIK, to, że jakiś podmiot jest tworzony przez mieszkańców, wcale nie musi oznaczać, że tych mieszkańców reprezentuje. Dlatego też nie powinno się takim podmiotom przyznawać praw takich samych jak mieszkańcom (Najwyższa Izba Kontroli 2019: 27). Budżet obywatelski stanowi formę konsultacji z mieszkańcami i w związku z tym jedynie mieszkańcy powinni móc składać projekty, a potem na nie głosować.

5 Pełny przepis brzmi: „1a. Za osobę mającą miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uważa się osobę fizyczną, która: 1) posiada na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej centrum interesów osobistych lub gospodarczych (ośrodek interesów życiowych) lub 2) przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dłużej niż 183 dni w roku podatkowym”.

6 Aby otrzymać tego typu kartę, należy być zameldowanym na terenie miasta na pobyt stały, a w przypadku braku meldunku zamieszkiwać w mieście oraz w zeznaniu podatkowym wskazywać Tarnów jako miejsce zamieszkania.

Tab. 3. Inne typy podmiotów dopuszczone do składania projektów

Lp.	Miasto	Poza mieszkańcami				Charakterystyka innych podmiotów
		NGO	DPP	JP	inne	
1.	Bartoszyce	✓	✓		✓	instytucje publiczne
2.	Busko-Zdrój	✓		✓		
3.	Gniewkowo	✓				
4.	Gniezno	✓				
5.	Jelenia Góra				✓	osoba prawna mająca siedzibę i działająca na terenie Jeleniej Góry
6.	Kędzierzyn-Koźle	✓	✓	✓	✓	Młodzieżowa Rada Miasta, Miejska Rada Seniorów
7.	Koszalin	✓	✓			
8.	Lądek-Zdrój				✓	organizacja społeczna
9.	Legionowo	✓				
10.	Łęczycza	✓	✓			
11.	Myślibórz				✓	osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej działająca na terenie Gminy Myślibórz
12.	Pińczów	✓			✓	instytucje publiczne, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe
13.	Płock	✓		✓		
14.	Sopot	✓				
15.	Władysławowo	✓				
16.	Zgorzelec	✓				

Objaśnienia: NGO – organizacje pozarządowe, DPP – inne organizacje prowadzące działalność pożytku publicznego, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, czyli: organizacje wyznaniowe, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, spółdzielnie socjalne oraz spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i kluby sportowe, które nie działają w celu osiągnięcia zysku, JP – organy jednostek pomocniczych.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Jedynie w 16 ośrodkach umożliwiono zgłaszanie projektów nie tylko osobom fizycznym, ale również osobom prawnym. Są to w większości te same ośrodki co w badaniu zrealizowanym przez nas rok wcześniej (Martela, Janik, Bubak 2022). Z listy zniknęła jedynie Dęblin, który nie zdecydował się na przeprowadzenie procedury BO w 2022 r.

Możliwość złożenia projektu najczęściej miały organizacje pozarządowe (w 13 miastach). Wśród pozostałych podmiotów, które wymienione zostały w analizowanych uchwałach, znalazły się: organizacje pożytku publicznego (4), jednostki pomocnicze samorządu

terytorialnego (np. organy osiedli, dzielnic, sołectw), ale także: instytucje publiczne (ogólnie), młodzieżowe rady miasta, miejskie rady seniorów, organizacje społeczne (ogólnie), spółdzielnie czy wspólnoty mieszkaniowe, ale także osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.

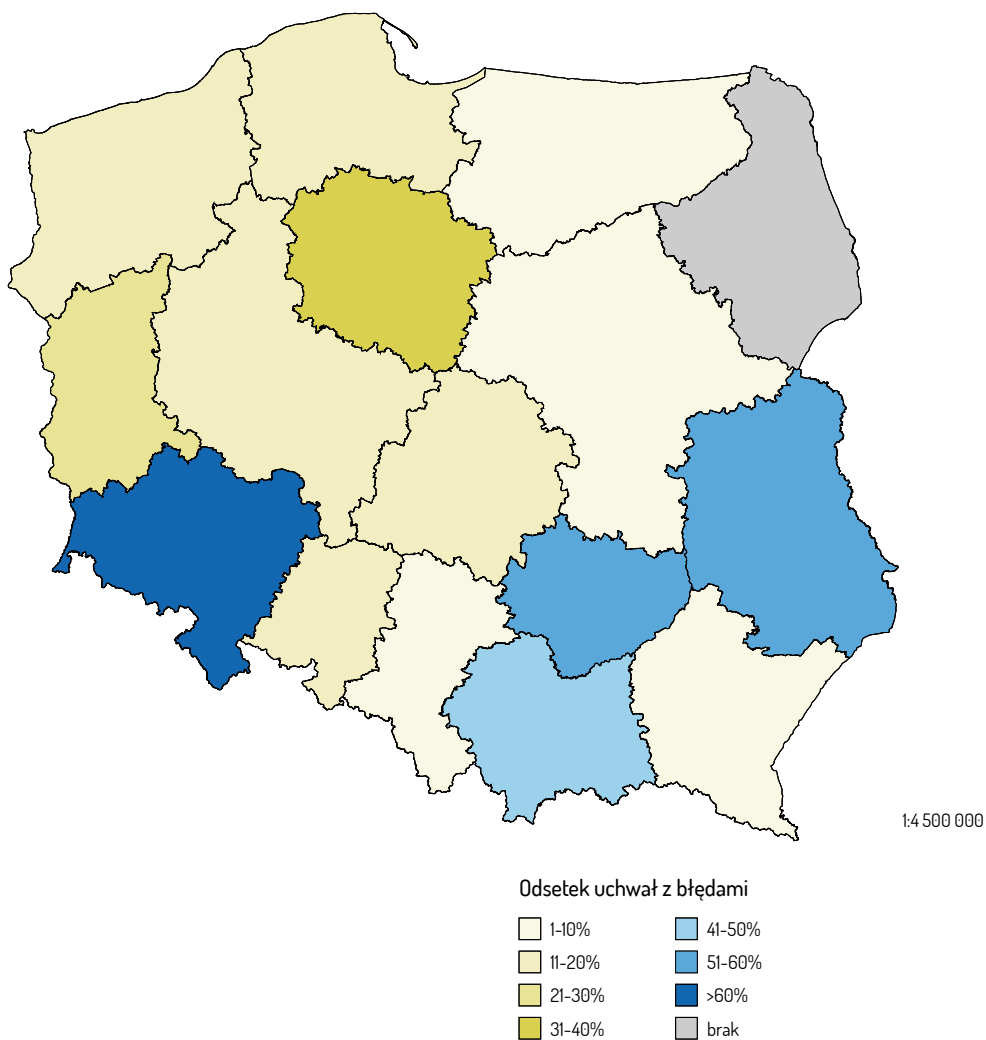
Najliczniejszy zbiór tego typu instytucji wymieniono w Kędzierzynie-Koźlu oraz Bartoszycach (tab. 3).

Skala błędów

Wyniki corocznych analiz pokazują, że skala występowania błędów związanych z nieślusznym ograniczaniem prawa udziału lub przyznawaniem takich uprawnień ulega stopniowemu zmniejszaniu. Obecnie podobne błędy występują już tylko w niewielkiej części gmin. Problemem jest wyhamowanie tempa dostosowywania lokalnych regulacji do wymogów wynikających z ustawy.

Najgorsza sytuacja pod tym względem występuje w województwach: dolnośląskim (71,4% uchwał z błędami), lubelskim (58,3%), świętokrzyskim (57,1%), małopolskim (41,7%) i kujawsko-pomorskim (40%). Przypadki te odpowiadają łącznie za dwie trzecie wszystkich lokalnych uchwał z błędami (ryc. 2).

Poprawienie powyższej sytuacji wymaga ściślejszej kontroli ze strony służb wojewodów, które odpowiadają za kontrolę legalności aktów prawa miejscowego. W wymienionych regionach kontrola nie była dotychczas wystarczająco skrupulatna. Dotyczy to w szczególności województwa dolnośląskiego, w którym nie tylko zidentyfikowano największą liczbę uchwał z błędami (20 na 28), ale także w którym aż osiem takich aktów uchwalono w 2022 r. W pozostałych województwach uchwał z błędami po pierwsze było mniej, a te, które znaleźliśmy, zostały w większości uchwalone wcześniej, kiedy świadomość różnych mankamentów mogła być mniejsza.

Ryc. 2. Odsetek uchwał z błędami według województw

Objaśnienia: N=252 uchwał; za błędne uznawaliśmy: wymóg osiągnięcia określonego wieku, by wziąć udział w BO, zawężające definicje mieszkańca, prawo do zgłaszania projektów przez instytucje i organizacje.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Kondycja

Popularność budżetu obywatelskiego w Polsce od lat utrzymuje się na wysokim poziomie, choć podlega różnym fluktuacjom związanym m.in. z uwarunkowaniami zewnętrznymi. Można to było zauważyć w szczególności w okresie pandemii COVID-19, w trakcie której doszło do znacznego spadku liczby miast organizujących ten mechanizm.

Na kolejnych stronach przyglądamy się temu, jaki wpływ na BO miały wydarzenia z 2022 r., które były związane z wybuchem wojny w Ukrainie oraz wystąpieniem trudności gospodarczych. Liczba miast z budżetem obywatelskim jest jednym ze wskaźników żywotności procesu w kraju, ale nie jest ona wskaźnikiem jedynym. Dlatego w dalszych analizach uwzględniono również czynniki związane ze zmianą kwot i aktywności mieszkańców pomiędzy 2021 a 2022 r. Przyjrano się również powodom odejścia od BO w miastach, które zrezygnowały z organizacji ostatniej edycji procesu.

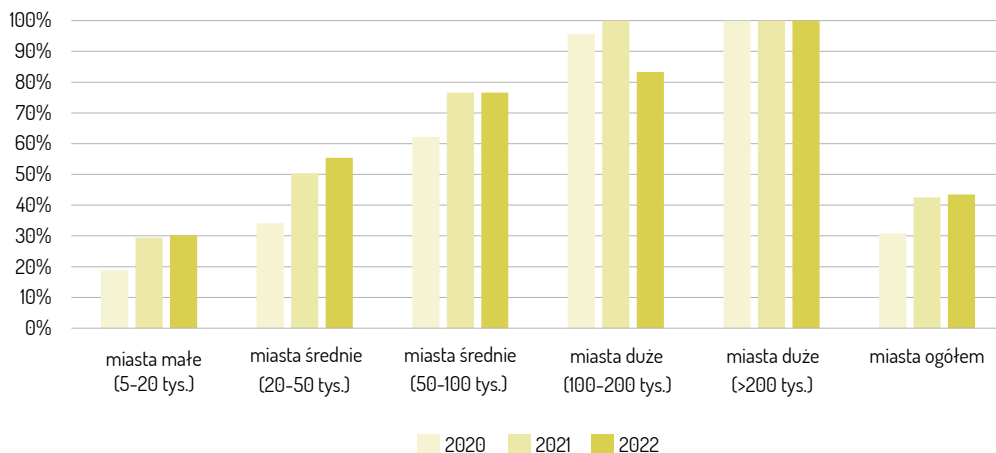
Miasta z BO

W 2022 r. budżety obywatelskie przeprowadzono w 250 ośrodkach, czyli 43,5% miast powyżej 5 tys. mieszkańców. To nieznacznie więcej niż rok wcześniej, gdy BO zorganizowano w 42,5% ośrodków badanej wielkości.

Zebrane dane pokazują, że ani wybuch wojny w Ukrainie w 2022 r., ani notowana w ostatnim czasie inflacja nie zniechęciły większości władz samorządowych do włączania mieszkańców w proces decydowania o części wydatków z miejskich budżetów. Jeśli chodzi o stopień wdrożenia mechanizmu BO oraz skalę jego występowania, to 2022 r. można, ogólnie rzecz biorąc, oceniać jako okres względnej stabilizacji.

Potwierdziły się dotychczasowe tendencje, zgodnie z którymi prawdopodobieństwo organizacji BO rośnie wraz z wielkością danego ośrodka. Mechanizm ten przeprowadzono w większości miast średnich (20–50 tys., 50–100 tys.) oraz dużych (100–200 tys. i powy-

żej 200 tys.). Relatywnie najrzadziej BO organizowano w miastach małych. Udział miast z BO w grupie ośrodków 5–20 tys. wyniósł zaledwie 30,2% (ryc. 3).

Ryc. 3. Budżet obywatelski w miastach w latach 2020–2022

Objaśnienia: liczba miast powyżej 5 tys. wyniosła: N=584 w 2020 r., N=579 w 2021 r., N=575 w 2022 r.

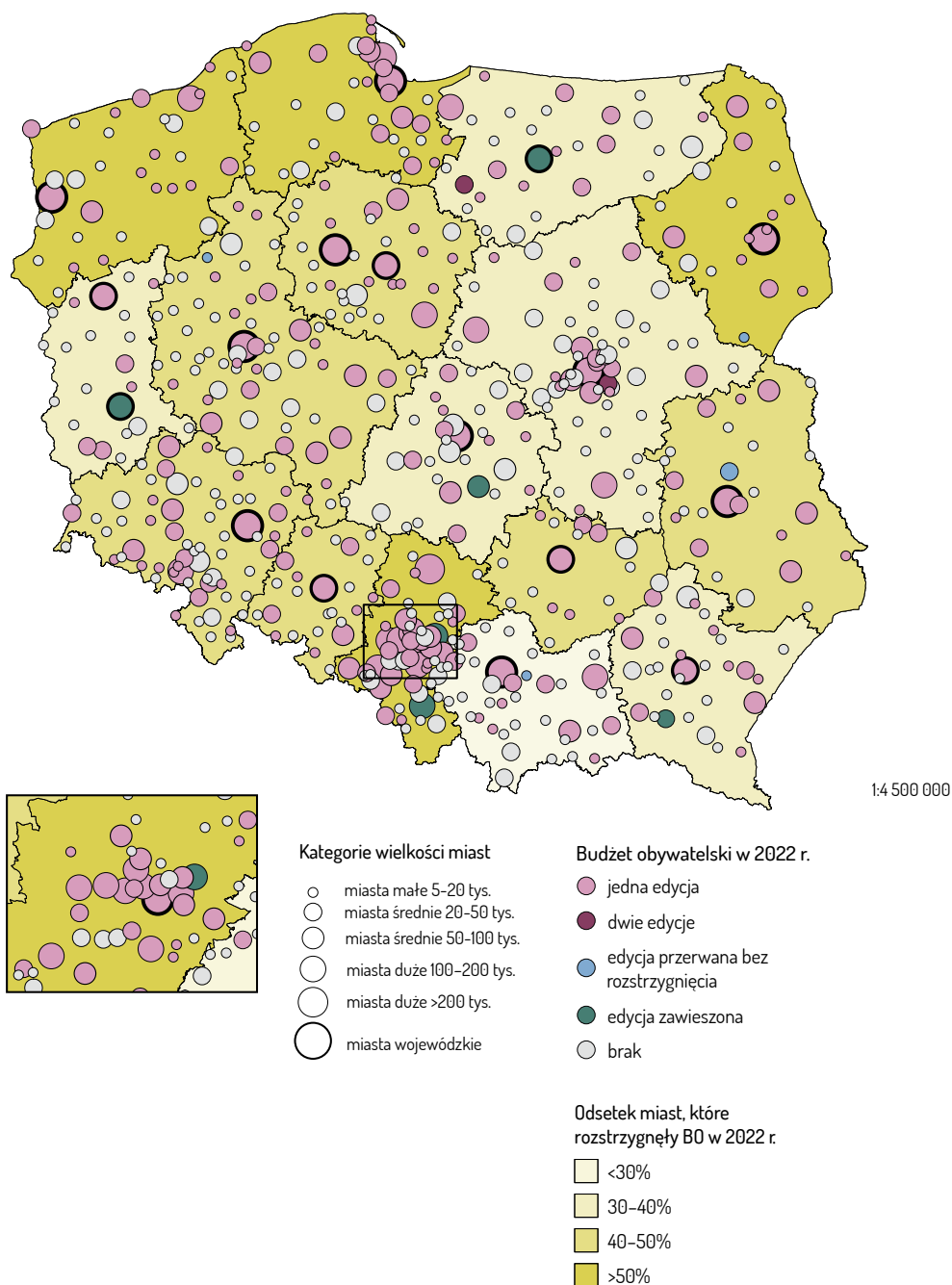
Do kategoryzacji miast użyto danych na temat liczby mieszkańców z BDL GUS z października 2022 r.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

W stosunku do 2021 r. skala organizacji BO w ramach poszczególnych kategorii miast pozostała na tym samym poziomie albo nieznacznie wzrosła. Wyjątkiem była grupa miast dużych liczących 100–200 tys. mieszkańców, w której odsetek miast z BO spadł ze 100% w 2021 r. do 83,3% w 2022 r. Stało się tak za sprawą zawieszenia budżetu obywatelskiego przez władze miast na prawach powiatu, które do tej pory miały obowiązek jego organizacji (zob. s. 11).

Rezygnacje z BO zdarzały się również w przypadku gmin nieposiadających statusu miasta na prawach powiatu. Brak BO w 2022 r. w niektórych miastach małych i średnich rekompensowały jednak decyzje o jego wprowadzeniu lub wznowieniu w innych ośrodkach podobnej wielkości.

Najwięcej miast z BO w 2022 r. zidentyfikowano w województwach: śląskim (33), dolnośląskim (28), wielkopolskim (23), mazowieckim (20) i pomorskim (19) – zob. rycina 4. Łącznie tych pięć województw odpowiadało za blisko połowę wszystkich analizowanych edycji BO.

Ryc. 4. Występowanie budżetu obywatelskiego w 2022 r.

Objaśnienia: N=575 miast; warunkiem przypisania edycji BO do 2022 r. było rozpoczęcie głosowania w okresie 1.01–31.12.2022 r., nawet jeśli nabór wniosków rozpoczął się w roku poprzedzającym – za edycję „przerwaną bez rozstrzygnięcia” uznano każdy proces, który zakończył się bez wyłonienia projektów do realizacji. „Edycja zawieszona” – zob. art. 112 Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Z kolei najwyższy odsetek ośrodków powyżej 5 tys. organizujących BO odnotowano w województwach: podlaskim (57,9%), pomorskim (57,6%), śląskim (56,9%) oraz zachodniopomorskim (51,6%). Najniższy odsetek miast, w których realizowano BO, dotyczył województw: małopolskiego (28,6%), lubuskiego (31,8%) oraz mazowieckiego (33,3%). Pozycja poszczególnych województw pod względem BO w 2022 r. była podobna do tej rok wcześniej.

Powody rezygnacji

Jedną z częściej przytaczanych w literaturze cech dobrego budżetu obywatelskiego jest cykliczny charakter tego procesu (Kęłowski 2013: 9; Fundacja Stocznia 2015: 11). BO nie ma charakteru jednorazowego, jak np. konsultacje społeczne dotyczące strategii rozwoju miasta, inicjatywa uchwałodawcza dotycząca zmiany nazwy ulicy czy inicjatywa lokalna związana z posadzeniem drzew na skwerze. Celem BO nie jest bowiem tylko rozwiązanie pojedynczej sprawy, ale wprowadzenie odmiennego sposobu decydowania o środkach publicznych.

Cykliczność wydatkowania w ramach BO podkreśla, że nie mamy do czynienia z jednorazowym wydarzeniem, lecz stałą praktyką. Zasadzie powtarzalności towarzyszy też nadzieja, że wraz z realizacją wybranych wcześniej projektów zaufanie do mechanizmu i chęć uczestnictwa w nim wzrosną.

Postulat cykliczności został spełniony w większości badanych miast. Blisko 90% ośrodków z BO w 2022 r. zorganizowało ten proces również rok wcześniej. Pomiędzy 2021 a 2022 r. z BO zrezygnowało tylko 20 miast.

Dodatkowo trzy miasta z BO w 2021 r. również rozpoczęły proces w kolejnym roku, ale go nie dokończyły (Ozimek, Niepołomice, Trzcianka)⁷.

Jeśli chodzi o przyczyny braku BO w 2022 r., to w pierwszej kolejności warto przyjąć się powodom jego nieprzeprowadzenia czy zawieszenia (tab. 4). Na podstawie analizy informacji zebranych na stronach internetowych i w biuletynach informacji publicznej (BIP), jak również wymiany korespondencji z pracownikami urzędów gmin można orzec, że **decyzja o braku BO w 2022 r. była najczęściej podyktowana względami ekonomicznymi**.

7 Bez rozstrzygnięcia pozostały również edycje w Siemiatyczach, gdzie nie złożono żadnego projektu, oraz w Lubartowie, gdzie frekwencja nie przekroczyła minimalnego progu (więcej na ten temat w części poświęconej wyborowi projektów na s. 41).

Tab. 4. Przyczyny rezygnacji z budżetu obywatelskiego

Miasto (typ gminy)	sytuacja gosp.	Powody zawieszenia/nieprzeprowadzenia BO w 2022 r.		
		wybuch wojny	inne	charakterystyka innych
Bielsko-Biała (mpp)		✓		
Brodnica (gm)			✓	zmiana uchwały dotyczącej BO
Bytów (gmw)		✓		
Chełmno (gm)	✓			
Człuchów (gm)	✓			
Dąbrowa Gór. (mpp)		✓	✓	potrzeba ewaluacji i reformy BO
Dębno (gmw)	✓			
Gniew (gmw)	✓			
Gołdap (gmw)	✓			
Grajewo (gm)			✓	brak decyzji rady miasta
Krosno (mpp)	✓			
Milicz (gmw)	✓			
Mińsk Maz. (gm)	✓	✓		
Olesno (gmw)	✓			
Olsztyn (mpp)	✓	✓	✓	niedokończenie projektów z poprzednich edycji i potrzeba reformy BO
Piotrków Tryb. (mpp)				
Praszka (gmw)			✓	zakwestionowanie dotychczasowej uchwały przez wojewodę
Szamotuły (gmw)	✓			
Tomaszów Lub. (gm)			✓	niski poziom zaangażowania społecznego
Zielona Góra (mpp)	✓	✓	✓	niedokończenie projektów z poprzednich BO

Objaśnienia: mpp – miasto na prawach powiatu, gm – gmina miejska, gmw – gmina miejsko-wiejska.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Trudna sytuacja finansowa gminy, konieczność sfinansowania innych zadań, a także wzrost cen, inflacja i trudności związane ze znalezieniem wykonawców wyłonionych projektów sprawiły, że część miast postanowiła wstrzymać się z realizacją kolejnej edycji BO.

Drugim najczęściej deklarowanym powodem były dodatkowe wydatki i obowiązki administracji lokalnej związane z wybuchem wojny w Ukrainie. Ten argument pojawił się przede wszystkim w przypadku miast na prawach powiatu, które do tej pory były zobli-

gowane do wyodrębnienia BO w swoich budżetach (zob. analizę dotyczącą zmiany przepisów krajowych na s. 10).

Wśród pozostałych powodów braku BO w 2022 r. podawano również chęć wykorzystania roku przerwy do ewaluacji dotychczasowych edycji mechanizmu i przygotowania kolejnej (Dąbrowa Górnicza, Olsztyn), konieczność dokończenia realizacji zadań wybranych w poprzednich edycjach (Olsztyn, Zielona Góra), brak decyzji rady miasta (Grajewo), niski poziom zaangażowania społecznego (Tomaszów Lubelski), zmianę dotychczasowej uchwały i modyfikację harmonogramu na kolejny rok (Brodnica) czy uchylene uchwały przez wojewodę (Praszka).

Osobno należy rozpatrywać kwestię miast, w których BO nie rozstrzygnięto – sytuacja w tych ośrodkach jest bowiem bardziej zróżnicowana.

W Ozimku w 2022 r. zorganizowano jedynie nabór projektów, a głosowanie zaplanowano na 2023 r. Edycja ostatecznie została dokończona, jednak ze względu na datę głosowania nie została uwzględniona w badaniu zgodnie z operacjonalizacją BO opisaną w *Aneksie metodycznym*.

W Niepołomicach BO przerwano na etapie weryfikacji projektów przed głosowaniem. W związku z rosnącymi cenami uznano, że nie ma możliwości rzetelnej wyceny projektów, a burmistrz podjął decyzję o przerwaniu dalszej realizacji procedury. Trudno powiedzieć, co się stanie z projektami mieszkańców, które zostały zgłoszone.

Jeśli chodzi o Trzciankę, to edycję BO przerwano po przeprowadzeniu głosowania. Ze spół ds. BO zarekomendował, aby w związku z nieprawidłowościami wykrytymi w trakcie głosowania wyniki zostały anulowane. W związku z tym burmistrz zaproponował powtórzenie głosowania w 2023 r. Radni rady miasta wstrzymali się z taką decyzją i w ramach prac komisji rewizyjnej rozpoczęli kontrolę sposobu realizacji BO w latach 2019–2022. W momencie zakończenia prac nad raportem były one wciąż w toku.

Żywotność procedury

Wiadomo już, że większość miast, które przeprowadziły BO w 2022 r., wyłoniła do realizacji projekty zgłaszane przez mieszkańców również rok wcześniej. Jak jednak te dwie edycje wypadły w porównaniu ze sobą? Na to miała odpowiedzieć analiza, w ramach której uwzględniono dwa aspekty:

- aktywność mieszkańców,
- wysokość kwoty, co do której podejmuje się decyzje w ramach BO.

W analizie uwzględniono N=197 miasta, czyli wszystkie ośrodki, które w latach 2021–2022 przeprowadziły co najmniej dwie edycje BO i dla których posiadano komplet informacji⁸.

Do pomiaru zainteresowania budżetem obywatelskim wykorzystano zmienne dotyczące liczby złożonych wniosków do BO oraz liczby głosujących na projekty. Informacje te charakteryzują poziom udziału mieszkańców na dwóch kluczowych etapach budżetów obywatelskich, a więc przy naborze projektów oraz ich wyborze do realizacji. Do analizy wysokości kwot uwzględniono jedynie zmienną obejmującą wysokość środków wyodrębnionych w gminie na BO.

Dla każdej z trzech zmiennych obliczono wskaźnik dynamiki poprzez podzielenie wartości zmiennej w 2022 r. przez wartość w 2021 r. Uzyskany wynik znormalizowano w taki sposób, że w przypadku dynamiki powyżej 105% wskaźnik uzyskał wartość „+1”, a w przypadku dynamiki poniżej 95% wartość „-1”. Brakowi zmian lub zmianie mało znaczącej (dynamika w przedziale 95–105%) przypisano wartość „0”.

Ponieważ wskaźnik dotyczący wysokości kwoty był oparty na analizie jednej zmiennej, jego wartość przybrała wartość od „-1” do „1”. Wskaźnik zainteresowania został obliczony jako suma znormalizowanych wartości obu wskaźników składowych i przyjął wartość od „-2” do „2”.

Wyniki analiz przedstawiono na wykresie prezentującym odsetek miast, w których wystąpiły zmiany w relacji do kwot (oś Y) oraz aktywności (oś X).

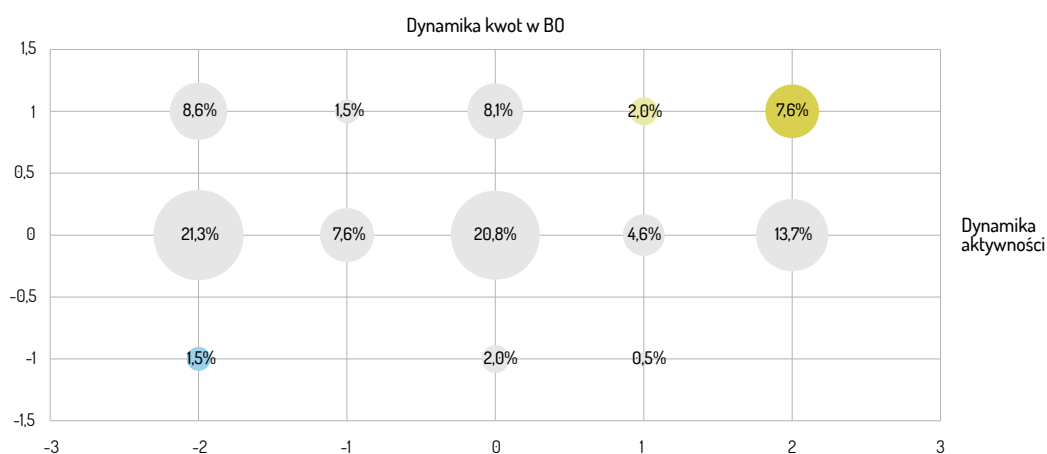
Z przeprowadzonych obliczeń wynika, że pomiędzy 2021 a 2022 r. finansowanie BO pozostało na dość stabilnym poziomie. Kwota, o której decydowali mieszkańcy, uległa zmniejszeniu jedynie w 4% miast. Wysokość BO nie zmieniła się znacząco w 68% miast, a w 28% z nich wzrosła (ryc. 5).

Wzrost ten nie był jednak znaczący i tylko w 27 miastach przekroczył wartość inflacji, która w 2022 r. wyniosła aż 14,4% (*Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego...*). Wynika z tego, że nawet przy utrzymaniu wysokości BO na zbliżonym poziomie realna wartość tych środków z roku na rok się zmniejsza. Jest to jednak problem, który dotyczy planowania i realizacji wszystkich samorządowych zadań, nie tylko tych wybieranych w głosowaniu mieszkańców.

8 Aż 27 miast wyłączono z analiz z uwagi na brak informacji o liczbie głosujących lub wyłączanie danych na temat frekwencji ze względu na ich niemiernodajny charakter. Ta druga sytuacja wystąpiła w miastach, w których część projektów (np. w niektórych dzielnicach) została automatycznie skierowana do realizacji. Przekładało się to na mniejszą frekwencję, jednak w takim przypadku spadek nie mógł być traktowany jako sposób pomiaru zainteresowania mieszkańców BO.

Bardziej podatna na zmiany pomiędzy edycjami była aktywność mieszkańców. Można pod tym względem wyróżnić trzy grupy miast o zbliżonej liczebności.

W 40,5% miast aktywność zmalała, w 28,5% wzrosła, a w 31% ośrodków utrzymała się na zbliżonym poziomie co rok wcześniej. W tym ostatnim przypadku porównywane ze sobą edycje albo charakteryzowały się podobną liczbą złożonych projektów i głosujących co rok wcześniej, albo też doszło do równoważenia się tendencji negatywnych i pozytywnych dotyczących dwóch wymiarów aktywności. Ta druga sytuacja najczęściej dotyczyła miast, w których pomimo spadku liczby składanych projektów wzrosła frekwencja w głosowaniu.

Ryc. 5. Dynamika kwot i aktywności w budżetach obywatelskich w latach 2021–2022

Objaśnienia: N=197 miast, które zorganizowały BO zarówno w 2021, jak i 2022 r. oraz dla których zebrano komplet informacji. W przypadku miast z większą liczbą głosowań w latach 2021–2022 w zestawieniu uwzględniono dane dotyczące dwóch ostatnich edycji.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

W niespełna 10% miast doszło do jednoczesnego wzrostu kwot i poziomu aktywności mieszkańców. Taka sytuacja wystąpiła w następujących 19 ośrodkach: Bochnia, Bytom, Choroszcz, Drawsko Pomorskie, Elbląg, Końskie, Kudowa-Zdrój, Kwidzyn, Mrągowo, Pińczów, Rzeszów, Siedlce, Sosnowiec, Świebodzin, Świnoujście, Włocławek, Zabrze, Ząbki i Złocieniec.

Jeszcze rzadziej dochodziło do odwrotnej sytuacji, która polegała na jednoczesnym zmniejszeniu się kwoty i aktywności mieszkańców. Stała się ona udziałem zaledwie trzech miast: Drezdenka, Myślenic i Sopotu. Obserwowane spadki powinny zadziałać alarmu-

jąco. Dane te jednak nie przesądzają o wystąpieniu kryzysu BO w tych miastach, który powinien zostać diagnozowany na podstawie większej liczby informacji analizowanych w dłuższym okresie.

Warto pamiętać, że w ramach analizy pod uwagę brano samą zmianę, a nie ocenę punktu wyjścia i dojścia. Wysoką dynamikę związaną z zainteresowaniem BO lub kwotą odnotowywano więc niekiedy w ośrodkach, które zaczynały z bardzo niskiego poziomu, a nie w tych, które prowadzą BO od dłuższego czasu i w których zarówno zakres finansowania, jak i udział społeczny pozostały na relatywnie wysokim poziomie.

Dotyczy to zwłaszcza Sopotu, który – jak będzie można przeczytać na kolejnych stronach raportu – znalazł się na szczycie listy miast pod względem kwoty BO na mieszkańca, a także który charakteryzuje się bardzo wysokimi wskaźnikami aktywności związanej ze zgłaszaniem projektów.

Podsumowując tę część raportu, warto zauważyć, że zarówno pod względem liczby miast organizujących BO, jak i jego kondycji możemy mówić o okresie względnej stabilizacji.

Pozytywnie należy odczytać fakt, że w dwóch trzecich miast poziom budżetu obywatelskiego został utrzymany na tym samym lub wyższym poziomie niż przed rokiem. Aktywność w ramach BO w poszczególnych miastach cechowała się większą zmiennością. Brak wyraźnej zależności pomiędzy zmianami kwot a poziomem aktywności sugeruje, że dla ożywienia BO w konkretnym mieście nie wystarczy sam wzrost kwoty, o której decydują mieszkańcy. Potrzebne są inne działania, które przekonają mieszkańców o sensowności BO i zachęcą ich do udziału w procesie.

Przebieg

Budżet obywatelski jest rozbudowaną procedurą, którą można podzielić na kilka etapów związanych z:

- przyjęciem/aktualizacją zasad,
- naborem projektów do BO,
- sprawdzeniem możliwości wykonania projektów,
- rozpatrzeniem odwołań od negatywnej oceny projektów,
- głosowaniem,
- skierowaniem projektów do realizacji,
- ewaluacją minionej edycji BO i przygotowaniem się do kolejnej.

Z punktu widzenia mieszkańców najistotniejsze wydają się etapy zgłaszania propozycji projektów oraz głosowania. W cyklu rocznym przypadają one zazwyczaj na miesiące wiosenne (nabór wniosków) oraz jesienne (głosowanie).

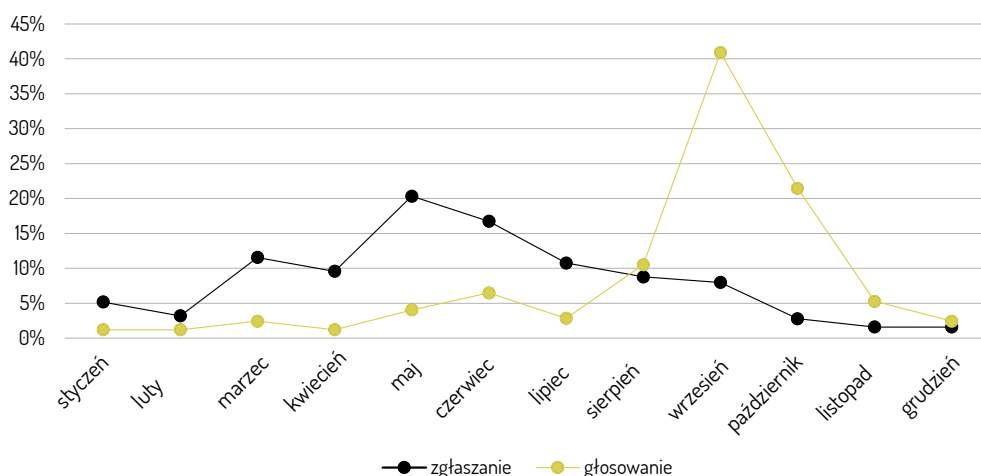
Na kolejnych stronach w syntetycznej formie zaprezentowano informacje charakteryzujące przeprowadzone procesy (terminy, wysokość środków i ich podział na pule itp.). Przedstawiono również dane na temat liczby projektów: zgłoszonych, pozytywnie zwerfikowanych i ostatecznie wybranych do realizacji.

Terminy

Zdecydowana większość, bo aż 96% budżetów obywatelskich, przeprowadzona została w trakcie jednego roku kalendarzowego. Oznacza to, że zarówno zgłaszanie propozycji projektów, jak i głosowanie mieszkańców odbyło się w 2022 r. Do nielicznych wyjątków zaliczają się:

- cztery miasta, w których nabór projektów przeprowadzono w 2021 r., a głosowanie na projekty odbyło się w 2022 r. (Ciechanów, Nysa oraz – w przypadku jednej z dwóch analizowanych edycji – Józefów i Iława⁹),
- trzy miasta, w których nabór na projekty rozpoczął się w 2021 r., lecz zakończył już w 2022 r., kiedy odbyły się również pozostałe elementy procedury (Szkłarska Poręba, Świecie¹⁰, Warszawa),
- trzy miasta, w których głosowanie rozpoczęło się w 2022 r., lecz zakończyło już na początku 2023 r. (Oława, Sianów, Ustrzyki Dolne).

Najwięcej miast rozpoczęło przyjmowanie projektów w maju (20,3%) oraz czerwcu (16,7%) – zob. rycina 6. Jedynie w 15 miastach zbierano wnioski pomiędzy październikiem a grudniem.

Ryc. 6. Miesiące rozpoczęcia naboru i wyboru projektów

Objaśnienia: „zgłaszanie” – uwzględniono N=251 edycji BO; „głosowanie” – uwzględniono N=247 edycji BO. Z analizy wyłączone Świecie (nabór wniosków ciągły) oraz miasta, w których nie przeprowadzono głosowania w związku ze skierowaniem wszystkich zweryfikowanych wniosków do realizacji (Braniewo, Dzierżoń, Krasnystaw, Międzyrzec Podlaski i Puszczykowo).

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

9 W przypadku Józefowa i Iławy mowa o jednej z dwóch przeprowadzonych w 2022 r. edycji BO. Oba miasta zdecydowały się na przeprowadzenie w jednym roku kalendarzowym dwóch głosowań w ramach BO, pierwsze z nich dotyczyły projektów zgłoszonych jeszcze w 2021 r. i w obu miastach odbyły się w one styczniu oraz lutym, drugie natomiast związane były z projektami przeznaczonymi do realizacji w roku 2023 i zostały przeprowadzone we wrześniu oraz na przełomie października i listopada.

10 Według informacji uzyskanych w tamtejszym UM nabór projektów do BO prowadzony jest w trybie ciągłym, co oznacza, że projekt można formalnie złożyć po zakończeniu poprzedniej edycji.

Okres zgłaszania był zróżnicowany w zależności od wielkości miasta, a wyraźną granicę stanowiła liczba 50 tys. mieszkańców. W mniejszych ośrodkach większość procedur budżetu obywatelskiego ruszyła w II i III kwartale roku. W miastach liczących 50 tys. i więcej mieszkańców nabór wniosków rozpoczynał się na ogół wcześniej, tj. w I oraz II kwartale roku.

Podobnego zróżnicowania nie zaobserwowano w przypadku głosowania. Etap ten – bez względu na wielkość miasta – przypadał najczęściej na drugą połowę roku. Wybór projektów do realizacji w BO na ogół rozpoczynał się we wrześniu (41% edycji BO) i październiku (21%) – zob. rycina 6.

Mieszkańcy mieli średnio ok. 30 dni na złożenie wniosku do BO (tab. 5). Najwięcej czasu na ten etap przewidziano w największych miastach (średnio ok. 34 dni), najmniej natomiast w ośrodkach średnich zamieszkiwanych przez 50–100 tys. mieszkańców (tab. 5). Jeśli zaś chodzi o poszczególne miasta, to najkrócej, bo tylko osiem dni, trwał nabór pomysłów w Czarnej Białostockiej, Lublińcu oraz Śmiglu; najdłużej natomiast w Nowej Rudzie (96 dni), Wasilkowie (92 dni) oraz Szczawnie-Zdroju (91 dni).

Ciekawa sytuacja wystąpiła w przypadku Świecia. W uchwale rady miasta określono jedynie datę dzienną kończącą nabór. W praktyce należy więc uznać, że mieszkańcy mogli składać projekty w trybie ciągłym, a dokładniej rzecz biorąc, od zakończenia naboru na projekty w ramach poprzedniej edycji BO, która została zorganizowana na podstawie tej samej uchwały.

Tab. 5. Czas przeznaczony na nabór projektów [w dniach]

Wielkość miasta	Min.	Maks.	Średnia	Odch. stand.
Miasta małe (5–20 tys.)	8	92	29,2	17,7
Miasta średnie (20–50 tys.)	8	96	31,0	17,1
Miasta średnie (50–100 tys.)	12	73	26,3	13,7
Miasta duże (100–200 tys.)	10	56	29,5	11,7
Miasta duże (>200 tys.)	21	57	34,2	10,3
Miasta ogółem			29,6	16,4

Objaśnienia: N=251 edycji BO zorganizowanych w 249 miastach.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Głosowanie na propozycje złożone przez mieszkańców trwało w 2022 r. tyle samo co w roku poprzednim – średnio ok. 18,4 dnia (tab. 6). Najmniej czasu na wskazanie projektów mieli mieszkańcy Świebodzic, Słupska i Krynicy-Zdroju (po dwa dni) oraz Iławy (trzy dni).

Najwięcej czasu zajął wybór projektów do realizacji w Kórniku. Głosowanie rozpoczęło się tam 13 czerwca i trwało aż do 30 września 2022 r., co daje łącznie aż 3,5 miesiąca!

Tab. 6. Czas przeznaczony na głosowanie [w dniach]

Wielkość miasta	Min.	Maks.	Średnia	Odch. stand.
Miasta małe (5–20 tys.)	2	110	19,2	13,6
Miasta średnie (20–50 tys.)	2	60	17,3	9,9
Miasta średnie (50–100 tys.)	2	61	19,0	11,5
Miasta duże (100–200 tys.)	7	33	17,8	7,2
Miasta duże (>200 tys.)	8	31	18,4	6,2
Miasta ogółem			18,4	11,5

Objaśnienia: N=247 edycji BO zorganizowanych w 245 miastach.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Na przeprowadzenie procedury BO w miastach – licząc od dnia rozpoczęcia naboru do zakończenia głosowania – potrzeba było średnio ok. 116,5 dnia, czyli blisko czterech miesięcy (tab. 7).

Tab. 7. Czas od rozpoczęcia naboru do zakończenia głosowania [w dniach]

Wielkość miasta	Min.	Maks.	Średnia	Odch. stand.
Miasta małe (5–20 tys.)	29	204	93,8	37,1
Miasta średnie (20–50 tys.)	39	240	112,1	40,9
Miasta średnie (50–100 tys.)	52	236	134,9	41,7
Miasta duże (100–200 tys.)	93	287	161,5	50,4
Miasta duże (>200 tys.)	115	267	203,0	37,4
Miasta ogółem			116,5	49,5

Objaśnienia: N=246 edycji BO zorganizowanych w 244 miastach.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Okres ten był zróżnicowany w zależności od wielkości miasta. Najkrócej trwały procedury w miastach najmniejszych, liczących 5–20 tys. mieszkańców (średnio ok. 94 dni), najdłużej natomiast w ośrodkach zamieszkiwanych przez ponad 200 tys. mieszkańców (średnio ok. 203 dni).

W praktyce oznacza to, że w największych ośrodkach budżet obywatelski był przeciętnie procesem, który angażował administrację lokalną przez większą część roku. Jeśli weźmie się pod uwagę, że każda edycja procesu wymaga dodatkowo przygotowania uchwał i zarządzeń, a po zakończeniu głosowania również przeprowadzenia głosowania, to okaże się, że praktycznie nie ma czasu na „wakacje od BO”.

Opisane w tej części raportu tendencje są zbieżne z wynikami analiz przeprowadzonych w poprzednich *Barometrach*... Stanowi to kolejną przesłankę sugerującą, że budżet obywatelski można uznać za ustabilizowaną procedurę, która z roku na rok zmienia się w nieznacznym stopniu i stanowi jeden z wielu mechanizmów przeprowadzanych niejako rutynowo w samorządach.

Finanse

Na realizację projektów wybranych w ramach budżetów obywatelskich zorganizowanych w 2022 r. polskie miasta zarezerwowały ponad 630,5 mln zł. Aż 53,5% powyższej kwoty przypadło na miasta duże zamieszkałe przez ponad 200 tys. mieszkańców (tab. 8).

Tab. 8. Kwoty zaplanowane w BO [zł]

Wielkość miasta	Min.	Maks.	Średnia	Odch. stand.	Łącznie
Miasta małe (5–20 tys.)	50 000	1 000 000	281 318	225 010	30 663 673
Miasta średnie (20–50 tys.)	100 000	4 031 224	863 658	740 224	63 910 722
Miasta średnie (50–100 tys.)	500 000	4 005 019	2 234 304	928 184	80 434 941
Miasta duże (100–200 tys.)	3 630 000	9 000 000	5 901 606	1 629 790	118 032 116
Miasta duże (>200 tys.)	9 468 489	101 130 815	25 958 384	23 121 114	337 458 994
Miasta ogółem			2 501 986	7 767 026	630 500 447

Objaśnienia: N=252 edycji BO w 2022 r. zorganizowanych w 250 miastach.

Sumy zaokrąglono do pełnych złotych.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Najwyższą kwotę na BO przewidziano w Warszawie, gdzie mieszkańcy zdecydowali o wydaniu ponad 101 mln zł. Kwota ta przewyższała łączne wydatki zaplanowane na BO we wszystkich miastach małych 5–20 tys. i średnich 20–50 tys. (w 2022 r. przeprowadzono w nich 183 edycje budżetu obywatelskiego). Pokazuje to ogromne zróżnicowanie wysokości kwot na BO pomiędzy ośrodkami różnej wielkości.

Pod względem wysokości kwoty na BO na drugim miejscu za Warszawą znalazł się Kraków (38 mln zł). Pozostałe miejsca w pierwszej piątce zajęły inne miasta z populacją powyżej pół miliona mieszkańców: Wrocław (30 mln zł), Łódź (26,2 mln zł) i Poznań (25 mln zł).

Wysokość BO w przeliczeniu na mieszkańca miasta w 2022 r. wyniosła średnio 24,4 zł. Podobnie jak w przypadku łącznych wydatków na BO także i średnia kwota rosła wraz z wielkością miasta. W miastach małych 5–20 tys. przeznaczano na ten mechanizm średnio 16,5 zł, a w miastach dużych powyżej 200 tys. mieszkańców już 45,8 zł (zob. tab. 9).

Najwyższą kwotę BO *per capita* w 2022 r. zanotowano w Sopocie (109 zł). Miasto to znajdowało się na czele podobnych zestawień również w roku 2020 (112 zł) i 2021 (113,4 zł). Na drugim miejscu pod kątem kwot *per capita* znalazło się inne nadmorskie miasto średnie, niespełna czterdziestotysięczne Świnoujście (101,2 zł). Sopot i Świnoujście były jedynymi ośrodkami, które przekroczyły barierę 100 zł *per capita* na BO w 2022 r.

Pomiędzy 50 a 100 zł *per capita* na BO przeznaczono w: Gorzowie Wielkopolskim (62,4 zł), Ciechanowie (57,6 zł), Katowicach (54,8 zł), Warszawie (54,3 zł), Opolu (52,8 zł), Siedlcach (52,7 zł) oraz Karczewie (52,1 zł). W pozostałych ośrodkach wysokość BO *per capita* nie przekroczyła progu 50 zł.

Tab. 9. Kwoty *per capita* zaplanowane w BO [zł]

Wielkość miasta	Min.	Maks.	Średnia	Odch. stand.
Miasta małe (5–20 tys.)	3,1	52,1	16,5	10,5
Miasta średnie (20–50 tys.)	2,9	109,0	23,7	18,7
Miasta średnie (50–100 tys.)	9,4	52,7	32,6	11,0
Miasta duże (100–200 tys.)	34,3	62,4	41,8	6,9
Miasta duże (>200 tys.)	39,4	54,8	45,8	4,3
Miasta ogółem			24,4	16,0

Objaśnienia: N=252 edycji BO zorganizowanych w 250 miastach. Kwota *per capita* obliczona jako iloraz planowanych wydatków na BO oraz liczby mieszkańców według stanu na 31 grudnia 2021 r.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR; liczba mieszkańców za BDL GUS

Udział BO we wszystkich planowanych wydatkach gminy był bardzo zróżnicowany i w edycjach z 2022 r. mieścił się w przedziale od 0,05 do 1,00% planowanych wydatków (zob. tab. 10). W miastach dużych na BO zamierzano przeznaczyć średnio ok. 0,5% wydatków ogółem. Znacznie mniejszy udział wydatków w budżecie gminy zanotowano w miastach małych (0,25%) i średnich 20–50 tys. (0,34%). W przypadku mniejszych ośrodków dane dotyczące wydatków w relacji do budżetu charakteryzowały się też większą zmiennością, niż miało to miejsce w przypadku miast dużych.

Do miast, które na BO planowały przeznaczyć stosunkowo najwyższą część swoich wydatków, należały: Ciechanów (1%), Karczew (0,82%), Pińczów (0,81%), Pszczyna (0,78%) i Świnoujście (0,74%).

Tab. 10. Odsetek wydatków gminy przeznaczony na BO [w %]

Wielkość miasta	Min.	Maks.	Średnia	Odch. stand.
Miasta małe (5–20 tys.)	0,05	0,82	0,25	0,16
Miasta średnie (20–50 tys.)	0,05	1,00	0,34	0,19
Miasta średnie (50–100 tys.)	0,13	0,65	0,44	0,13
Miasta duże (100–200 tys.)	0,39	0,69	0,50	0,06
Miasta duże (>200 tys.)	0,40	0,54	0,48	0,04
Miasta ogółem			0,34	0,18

Objaśnienia: N=252 edycji BO zorganizowanych w 250 miastach. Odsetek obliczony jako iloraz planowanych wydatków na BO oraz wydatków gminy ogółem wykazanych w budżecie uchwalonym na rok, w którym miała się rozpocząć realizacja projektów z BO.

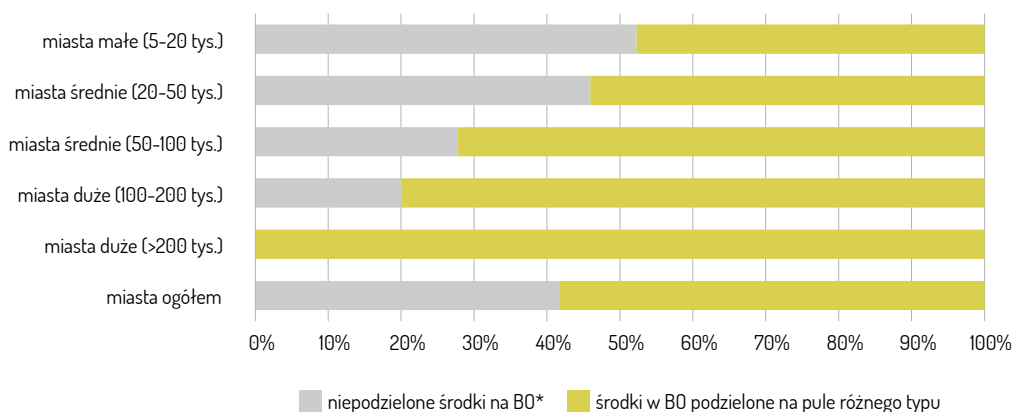
Źródło: badania własne OPM IRMiR

Pule

Środki w budżetach obywatelskich w praktyce są dzielone na różne typy pul, wyodrębnione na podstawie kryteriów terytorialnych (zadania dotyczące całej gminy lub rejonów), wysokości kwoty przewidzianej na projekt albo tematykę projektów. Podział BO na pule stanowi jedno z najskuteczniejszych rozwiązań zapewniających dywersyfikację wydatkowania środków w ramach BO na zadania realizowane w różnych częściach gminy lub wpisujące się w katalog szczególnie pożądaných projektów.

Ogółem decyzję o podzieleniu kwoty przeznaczonej na BO na pule podjęto w 58% miast z BO w 2022 r. **Prawdopodobieństwo wydzielenia środków na BO rosło wraz z wielkością ośrodka, a co za tym idzie również ze wzrostem wysokości środków znajdujących się w dyspozycji mieszkańców.** W przypadku wydzielania niedużej kwoty na BO ogółem wydzielenie dodatkowych pul nie miało w wielu przypadkach dużego sensu, bowiem wiązałoby się z nadmiernym rozdrobnieniem i tak nieznacznej sumy.

Podział środków na pule zastosowano w ramach BO przeprowadzonych w ok. 48% miast małych 5–20 tys. i 54% miast średnich 20–50 tys. W większych miastach tego typu rozwiązania były już normą i wystąpiły w 72% miast 50–100 tys., 80% miast 100–200 tys. i w wszystkich miastach powyżej 200 tys. mieszkańców (ryc. 7).

Ryc. 7. Podział środków na pule

Objaśnienia: * brak podziału środków w BO oznacza, że wszystkie projekty dotyczą faktycznie obszaru całej gminy. N=252 edycji BO zorganizowanych w 250 miastach.

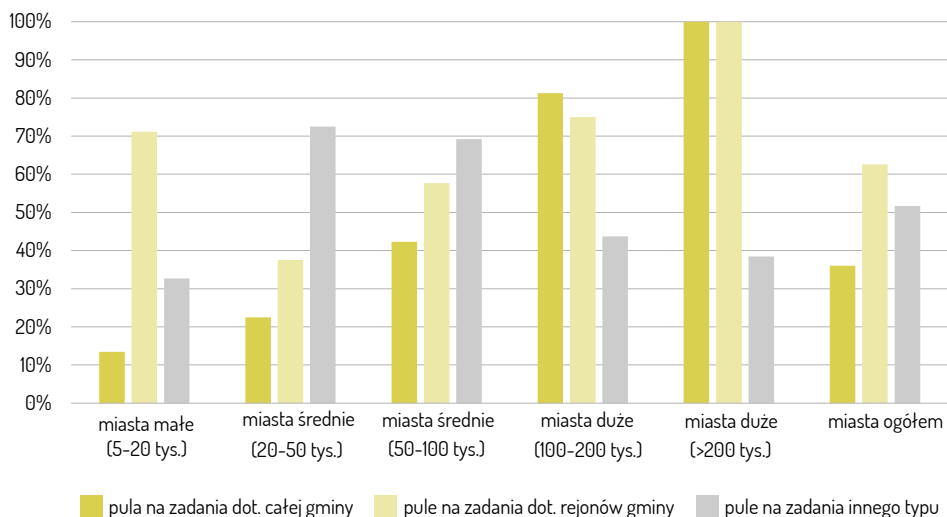
Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Łącznie podział środków na pule wprowadzono w ramach 147 edycji BO. Charakterystyka zastosowanych rozwiązań była zróżnicowana w zależności od wielkości miasta.

Podział na pule rejonowe najczęściej stosowano w ramach BO organizowanych w miastach małych 5–20 tys. (71%), miastach dużych 100–200 tys. (75%) i dużych powyżej 200 tys. (100%). W przypadku miast średnich popularniejsze były pule kwotowe i przedmiotowe (ryc. 8).

Pule wyodrębniane według cech projektów (ich kosztu czy tematyki) stosowano również w dużych miastach, ale raczej pomocniczo, tj. jako jeden z kolejnych typów podziału

w ramach wskazanych obszarów miasta. Przykładem wykorzystania takich „podpul” jest praktyka z Gdańska, gdzie w ramach puli miejskiej i pul dzielnicowych zarezerwowano określone środki na realizację zadań zielonych.

Ryc. 8. Typy pul

Objaśnienia: N=147 edycji BO zorganizowanych w 146 miastach, w których środki podzielono na wyodrębnione części.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Wśród pul na zadania innego typu najczęściej wydzielano środki na sfinansowanie projektów inwestycyjnych i społecznych lub miękkich, a także na zadania o zróżnicowanych kosztach (np. zadania małe i duże). W mniejszej liczbie miast pojawiały się również pule dotyczące określonego typu zadań (tab. 11).

Najbardziej rozpowszechnionym rozwiązaniem tego typu były pule na projekty zielone, ekologiczne czy związane z potrzebą adaptacji do zmian klimatu. Takie rozwiązanie wprowadziło 15 ośrodków, o dwa więcej niż w 2021 r. Na zadania do realizacji w ramach pul zielonych zarezerwowano łącznie niespełna 15 mln zł, najwięcej w Gdańsku (ok. 5 mln zł), Poznaniu (4 mln zł) i Gdyni (blisko 2,1 mln zł).

Tab. 11. Charakterystyka pul wyodrębnianych według kryteriów innych niż terytorialne

Wydzielenie puli na:	Miasta
Projekty zróżnicowane ze względu na typ działań (np. projekty twarde i miękkie lub inwestycyjne i społeczne/ pozostałe)	Bełchatów, Brzeg, Bydgoszcz, Ciechanów, Darłowo, Głogów, Gorzów Wielkopolski, Grudziądz, Iława*, Jarosław, Jasło, Jelenia Góra, Kielce, Krasnystaw, Leszno, Lewin Brzeski, Łęborg, Lublin, Łomża, Marki, Międzyrzec Podlaski, Nysa, Olecko, Ostrzeszów, Ozorków, Przemyśl, Rumia, Rzeszów, Słupsk, Starogard Gdański, Świętochłowice, Świnoujście, Ustka, Ząbki, Zduńska Wola, Żagań
Projekty zróżnicowane ze względu na koszty (np. projekty duże i małe)	Barcin, Biała Podlaska, Bieruń, Busko-Zdrój, Bydgoszcz, Bytom, Elbląg, Gdynia, Głucholazy, Gniezno, Jarosław, Jawor, Jaworzno, Kielce, Koluszki, Konin, Kórnik, Kutno, Leszno, Łęborg, Malbork, Olkusz, Ostrzeszów, Puławy, Ruda Śląska, Suwałki, Swarzędz, Świebodzin, Tczew, Żary, Żmigród
Projekty zielone/ekologiczne/ zw. ze zmianą klimatu	Chełm, Gdańsk, Gdynia**, Jelenia Góra, Kalisz, Kielce, Kutno, Łomża, Mrągowo, Poznań, Puszczykowo, Rumia, Świebodzin, Wasilków, Włocławek
Projekty oświatowe/szkolne	Gorzów Wielkopolski, Ostrów Wielkopolski, Słupsk
Projekty dotyczące gminnych jednostek organizacyjnych	Jarosław, Starogard Gdański
Zadania rewitalizacyjne	Ostrów Wielkopolski, Rawa Mazowiecka
Projekty skierowane do odbiorców w różnym wieku***	Łomża, Zgorzelec
Projekty mającej na celu modernizację lub utrzymanie wcześniejszych inwestycji z BO	Jaworzno

Objaśnienia: * W obu badanych edycjach, tj. na rok 2022 i 2023. ** W gdyńskim BO 2023 wszystkie projekty ogólnomiejskie musiały wpisywać się w założenia projektów klimatycznych. W poprzednich latach tylko część środków ogólnomiejskich miała spełniać te kryteria. Teraz cała pula ogólnomiejaska została przeznaczona na „Klimatyczny Budżet Obywatelski”. *** Pula młodzieżowa w Łomży i trzy pule w Zgorzelsku sprofilowane pod grupy odbiorców: do 26 lat, 26–60 lat i powyżej 60 lat.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Zgłaszanie

Mieszkańcy miast powyżej 5 tys. mieszkańców zgłoszyli w 2022 r. w ramach BO blisko 14,8 tys. propozycji zadań. Najwięcej projektów zgłoszono w miastach dużych: w Warszawie (1943), Łodzi (947) oraz Krakowie (862).

Liczba zgłoszonych projektów w relacji do populacji stanowi jeden ze wskaźników charakteryzujących aktywność mieszkańców¹¹. Analiza tych danych pokazuje, że pomimo

11 Tym bardziej że brakuje nam innych danych, które mogłyby ten udział lepiej scharakteryzować, jak np. liczba autorów.

zróżnicowanej liczby projektów trafiających do urzędów w poszczególnych kategoriach miast stopień zaangażowania mieszkańców jest zbliżony. Co prawda wraz ze wzrostem populacji rośnie zaangażowanie w zgłaszanie zadań, ale dysproporcje te nie są znaczące. W rezultacie w większości miast średnia liczba zgłoszonych projektów na 10 tys. mieszkańców mieściła się w przedziale od 6,6 do 7,7. Wyjątkiem były miasta duże powyżej 200 tys. mieszkańców, w których zgłoszono przeciętnie aż 12 projektów na 10 tys. mieszkańców (tab. 12).

Jeśli chodzi o rekordowe wyniki, to podobnie jak w roku poprzednim najwięcej zadań na 10 tys. mieszkańców złożono w Sopocie (68,4). Na kolejnych miejscach znalazły się: Częstochowa (34,7 zadań na 10 tys. mieszkańców), Wąbrzeźno (24,2), Bydgoszcz i Ostrów Wielkopolski (po ok. 22 projekty).

Tab. 12. Projekty złożone ogółem i na 10 tys. mieszkańców

Wielkość miasta	Ogółem					Na 10 tys. mieszkańców			
	min.	maks.	śr.	odch. stand.	łącznie	min.	maks.	śr.	odch. stand.
Miasta małe (5–20 tys.)	2	77	11,1	9,4	1 213	1,1	24,2	6,6	4,2
Miasta średnie (20–50 tys.)	3	224	25,1	26,8	1 859	1,2	68,4	7,4	8,2
Miasta średnie (50–100 tys.)	9	159	51,3	33,9	1 846	1,5	22,6	7,3	4,2
Miasta duże (100–200 tys.)	17	267	114,1	71,6	2 281	1,6	15,9	7,7	4,0
Miasta duże (>200 tys.)	180	1943	584,5	469,4	7 599	3,5	34,7	12,0	8,1
Miasta ogółem			58,7	167,4	14 798			7,3	6,0

Objaśnienia: N=252 edycje zorganizowane w 250 miastach.

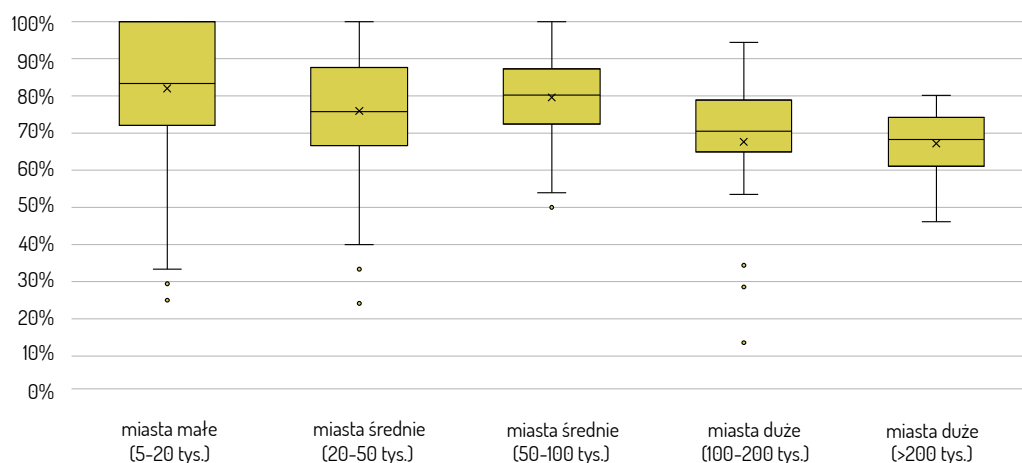
Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Weryfikacja

Zanim propozycje zadań zostaną poddane pod głosowanie, podlegają one formalnej i merytorycznej weryfikacji prowadzonej przez pracowników urzędów miast i jednostek miejskich. W 2022 r. spośród blisko 14,8 tys. zgłoszonych projektów do następnego etapu (wyboru projektów do realizacji) dopuszczono ok. 70% z nich (czyli 10,3 tys. zadań).

Podobnie jak w poprzednim roku najwyższy odsetek (ok. 81%) pozytywnie zweryfikowanych projektów odnotowano w miastach małych 5–20 tys. W przypadku aż 32 ośrodków tej wielkości do kolejnego etapu BO związanego z wyborem zadań przeszły wszystkie zgłoszone projekty.

Stosunkowo najmniej zadań pozytywnie przechodziło weryfikację w miastach dużych. W ośrodkach liczących 100–200 tys. pod głosowanie trafiało ok. 68%, a w ośrodkach powyżej 200 tys. mieszkańców – 67% zadań (ryc. 9). Świadczy to najprawdopodobniej o innym podejściu do weryfikacji projektów w najmniejszych ośrodkach, w których ze względu na mniejszą aktywność mieszkańców urzędnicy starają się dopuścić jak największą ich liczbę do kolejnego etapu.

Ryc. 9. Odsetek projektów do wyboru spośród zgłoszonych

Objaśnienia: N=252 edycje BO zorganizowane w 250 miastach.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Po zakończeniu weryfikacji zdecydowanie zmniejszyły się dysproporcje pomiędzy miastami w zakresie liczby projektów do wyboru na 10 tys. mieszkańców. Średnio na 10 tys. mieszkańców przypadało 5,6 projektu do wyboru, wartość ta była wyższa jedynie w przypadku miast największych (osiem projektów) – zob. tabela 13.

Tab. 13. Projekty do wyboru ogółem i na 10 tys. mieszkańców

Wielkość miasta	Ogółem					Na 10 tys. mieszkańców			
	min.	maks.	śr.	odch. stand.	łącznie	min.	maks.	śr.	odch. stand.
Miasta małe (5–20 tys.)	1	47	9,0	7,2	986	0,6	23,4	5,4	3,7
Miasta średnie (20–50 tys.)	2	145	18,9	18,8	1 401	0,7	44,3	5,6	5,7
Miasta średnie (50–100 tys.)	8	128	39,7	26,1	1 428	1,3	18,2	5,7	3,3
Miasta duże (100–200 tys.)	12	183	73,8	48,2	1 476	1,2	10,3	4,8	2,5
Miasta duże (>200 tys.)	127	1327	388,8	320,7	5 054	2,3	21,6	8,0	5,0
Miasta ogółem			41,1	112,3	10 345			5,6	4,4

Objaśnienia: N=252 edycje BO zorganizowane w 250 miastach.

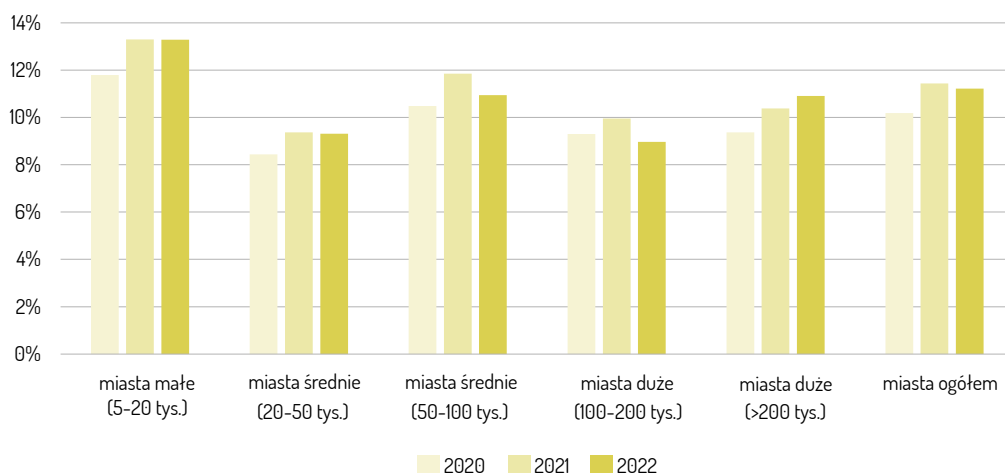
Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Wybór

Projekty do realizacji najczęściej wybierano w głosowaniu mieszkańców, jednak od tej zasady zdarzały się wyjątki. Podobnie jak w 2021 r., także w 2022 r. w kilku z przeanalizowanych edycji głosowanie nie zostało przeprowadzone, ponieważ wszystkie zadania zgłoszone przez mieszkańców mieściły się w puli środków przewidzianych na BO. Taka sytuacja wystąpiła w: Braniewie, Dzierzgoniu, Krasnymstawie, Lubawie, Międzyrzeczu Podlaskim oraz Puszczykowie.

W kilku przypadkach (m.in. w Barczewie, Boguszowie-Gorcach, Jastrzębiu-Zdroju, Karczewie, Krynicy-Zdroju) głosowanie co prawda się odbyło, ale dotyczyło tylko części projektów. W tych miastach kwota BO została podzielona na pule rejonowe dotyczące poszczególnych obszarów miasta. Do głosowania na projekty doszło tylko w niektórych z tych rejonów, w pozostałych projekty trafiły do realizacji automatycznie, zgodnie z uchwałą dotyczącą BO przyjętą w mieście.

Według naszych szacunków średnia frekwencja w głosowaniach w 2022 r. wyniosła 11,2%, co jest wartością nieznacznie niższą od tej z poprzedniego roku (11,4%). Podobnie jak w 2021 r. najwyższą średnią frekwencję wynoszącą 13,3% udało się osiągnąć w miastach najmniejszych (5–20 tys. mieszkańców – zob. ryc. 10).

Ryc. 10. Frekwencja w głosowaniach

Objaśnienia: N=168 edycji BO w 2020 r., N=230 edycji BO w 2021 r. i N=233 edycji w 2022 r.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Zdecydowana większość miast uznawała głosowanie za ważne bez względu na liczbę głosujących. Jednak wśród analizowanych BO znaleźliśmy takie, gdzie obowiązywał wymóg minimalnej frekwencji. Z taką sytuacją spotkaliśmy się m.in. w Olecku. Zgodnie z przyjętą uchwałą jeśli w ramach wyodrębnionych pul (inwestycyjnej i nieinwestycyjnej) do wyboru jest tylko jeden projekt, w głosowaniu musi wziąć udział minimum 5% uprawnionych. Wymóg ten udało się spełnić w 2022 r. w odniesieniu do puli nieinwestycyjnej, w ramach której pod głosowanie poddano tylko jeden projekt.

Odmienne stało się w Lubartowie, gdzie – bez względu na liczbę zgłoszonych projektów – ważność głosowania wymaga udziału 7% mieszkańców¹². Tego progu nie osiągnięto już drugi rok z rzędu, a edycja BO po raz kolejny została przerwana bez rozstrzygnięcia. Może to prowadzić do wniosku, że wymagane w gminie standardy mogą być zbyt surowe.

Według zebranych informacji w Lubartowie w 2022 r. zagłosowało 1153 mieszkańców, czyli ok. 5,7% mieszkańców gminy¹³. Choć to mniej, niż wynosi średnia frekwencja dla miast średnich 20–50 tys., do których zalicza się Lubartów, to trudno uznać ją za śladową.

Podobne działania władz mogą mieć charakter zniechęcający, a do tego być krzywdzące dla mieszkańców. W końcu frekwencja w głosowaniu nie zależy jedynie od aktyw-

12 Zob. §17 w załączniku zawierającym „Regulamin zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych w sprawie budżetu obywatelskiego miasta Lubartów” do Uchwały nr XXVII/202/2021 Rady Miasta Lubartowa z dnia 29 stycznia 2021 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego.

13 Według danych BDL GUS na koniec 2021 r. w gminie mieszkało 20 306 osób.

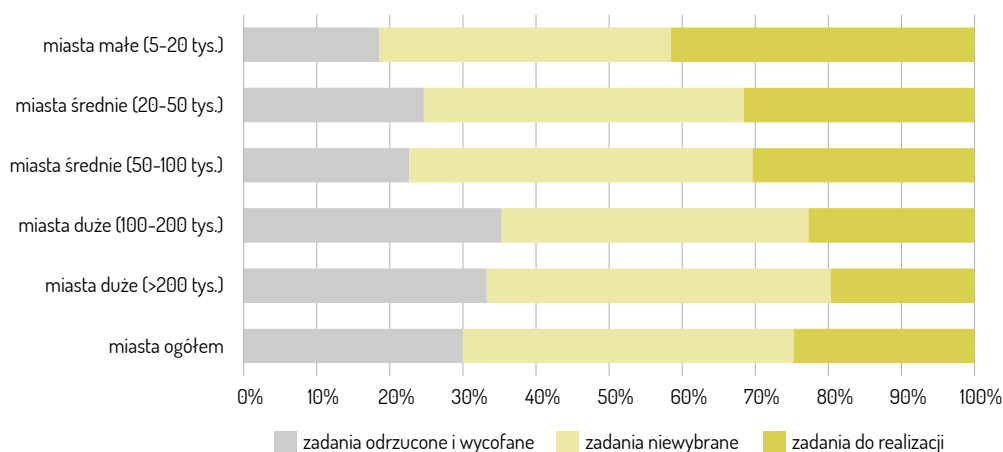
ności i postaw obywatelskich mieszkańców, ale także sposobu działania władz gminy, jak również poziomu zaufania społecznego.

Można oczywiście zrozumieć władze, które chcą uniknąć realizacji projektów cieszących się minimalnym poparciem. Takie sytuacje zdarzały się również w 2022 r., gdy do realizacji trafiło 84 projektów, na które zagłosowało poniżej 20 osób. W skrajnych przypadkach wystarczyło kilkanaście głosów, by zwyciężył projekt na kwotę kilkuset tysięcy złotych.

Zabezpieczeniu się przed tego typu problemami mogą jednak służyć przepisy wymagające, aby realizacja projektu była możliwa po przekroczeniu określonego progu głosów (np. 50). Wymogi frekwencyjne, zwłaszcza tak wysokie jak w Lubartowie, sprawiają wrażenie zbyt rygorystycznych.

Projekty

W efekcie wszystkich przeanalizowanych edycji BO do realizacji skierowano co czwarty projekt zgłoszony przez mieszkańców. Szansa na sukces w ramach BO spadała wraz z wielkością miasta. W przypadku miast małych 5–20 tys. do realizacji po zakończeniu BO skierowano średnio aż 42% zadań. W miastach średnich do realizacji trafiło przeciętnie 30–32% projektów, a w miastach dużych, gdzie zgłasza się największą liczbę zadań, przeciętna szansa na sukces oscylowała w przedziale 20–23% (ryc. 11).

Ryc. 11. Odsetek projektów odrzuconych, niewybranych i skierowanych do realizacji

Objaśnienia: N=14798 projektów złożonych w ramach 252 edycji BO

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Liczba projektów

Łącznie po rozstrzygnięciu analizowanych edycji BO do realizacji wyłoniono 3665 projektów. W ok. 90% miały one trafić do realizacji w kolejnym roku po przeprowadzeniu głosowania, czyli w 2023 r. Wśród nielicznych wyjątków znalazło się 16 miast małych 5–20 tys. oraz osiem miast średnich 20–50 tys., w których rozpoczęto realizację projektów już w 2022 r. Tego typu budżety opiewały jednak na ogół na stosunkowo nieduże kwoty, wyboru projektów dokonywano zaś w pierwszej połowie roku.

Średnia liczba projektów rosła wraz z wielkością miasta i wyniosła od 4,6 projektu w przypadku miast małych 5–20 tys. do 115 dla miast dużych powyżej 200 tys. mieszkańców (tab. 14). Dysproporcja związana z liczbą projektów wybranych do realizacji zmniejsza się po zestawieniu jej z populacją. Okazuje się, że we wszystkich kategoriach miast na 10 tys. mieszkańców przypadają dwa lub trzy projekty.

Tab. 14. Projekty wybrane do realizacji ogółem i na 10 tys. mieszkańców

Wielkość miasta	Ogółem					Na 10 tys. mieszkańców			
	min.	maks.	śr.	odch. stand.	łącznie	min.	maks.	śr.	odch. stand.
Miasta małe (5–20 tys.)	1	30	4,6	4,4	504	0,4	13,4	2,8	2,3
Miasta średnie (20–50 tys.)	1	35	7,9	7,5	587	0,3	9,9	2,3	2,0
Miasta średnie (50–100 tys.)	4	59	15,6	11,4	561	0,6	6,4	2,3	1,4
Miasta duże (100–200 tys.)	4	80	25,9	20,9	518	0,3	6,4	1,8	1,4
Miasta duże (>200 tys.)	17	326	115,0	90,8	1495	0,3	7,4	2,5	2,0
Miasta ogółem			14,5	33,0	3665			2,4	2,0

Objaśnienia: N=252 edycje BO zorganizowane w 250 miastach.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Tym, co bardziej różnicuje miasta różnej wielkości, jest nie liczba projektów, ale ich koszt. W przypadku miast małych z 5–20 tys. mieszkańców średni koszt projektów to ok. 57 tys. zł. W miastach średnich projekty przekraczają przeciętnie 100 tys. zł, a w miastach dużych 200 tys. zł (tab. 15). Widać więc, że wraz ze wzrostem wielkości ośrodka ros-

ną również możliwości wyboru przez mieszkańców bardziej rozbudowanych i droższych projektów.

Tab. 15. Koszt projektów wybranych do realizacji [zł]

Wielkość miasta	Min.	Maks.	Średnia	Odch. stand.	Łącznie
Miasta małe (5–20 tys.)	600	400 000	57 256	55 455	28 856 815
Miasta średnie (20–50 tys.)	2 100	1 726 000	101 492	147 875	59 372 804
Miasta średnie (50–100 tys.)	2 000	1 400 000	133 511	175 588	74 899 455
Miasta duże (100–200 tys.)	2 160	3 595 000	219 509	344 589	113 705 778
Miasta duże (>200 tys.)	600	6 052 800	221 423	453 999	330 806 248
Miasta ogółem			165 931	337 102	607 641 100

Objaśnienia: N=3665 projektów wybranych do realizacji w ramach 252 edycji BO.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Trzy najdroższe projekty wybrano do realizacji w Warszawie. Wszystkie wiązały się z problematyką zrównoważonego rozwoju miast. Celem pierwszego projektu pn. „Rowe-rem dwukierunkowo po całej Warszawie”¹⁴, oszacowanego na ok. 6 mln zł, było wprowadzenie kontraruchu na jednokierunkowych ulicach w różnych dzielnicach miasta.

Poruszania się rowerem dotyczył również drugi z najdroższych projektów w stolicy. Zadanie „Asfaltowe drogi dla rowerów” wycenione na 5,8 mln zł miało polegać na budowie oraz modernizacji kilku dróg rowerowych w newralgicznych punktach sieci połączeń dla jednośladów¹⁵.

Na trzecim miejscu wśród najdroższych projektów znalazł się projekt „2050 drzew dla Warszawy”, polegający na zwiększeniu ilości zieleni w mieście poprzez nowe nasadzenia drzew i krzewów w parkach, na skwerach oraz w pasach dróg. Szacunkowy koszt tego zadania to ponad 5,7 mln zł¹⁶.

Na drugim końcu spektrum związanego z kosztami znalazło się pięć zadań, których szacunkowy koszt nie przekroczył tysiąca złotych. Mieszkańcy Żukowa poparli projekt zakładający instalację lustra drogowego na jednym ze skrzyżowań¹⁷. Głosujący z Częstochowy wybrali dwa tanie zadania: konkurs piosenki w jednej z dzielnic oraz posadzenie

14 Zob. <https://bo.um.warszawa.pl/processes/na-rok-2023/f/9/projects/22675>.

15 Zob. <https://bo.um.warszawa.pl/processes/na-rok-2023/f/9/projects/21550>.

16 Zob. <https://bo.um.warszawa.pl/processes/na-rok-2023/f/9/projects/24367>.

17 „Zwiększenie bezpieczeństwa na skrzyżowaniu ul. Pomorskiej i działki nr 219/18” (600 zł).

ozdobnego drzewa¹⁸. W Gdańsku do realizacji trafił niedrogi projekt zakładających organizację spacerów historycznych w jednej z dzielnic¹⁹, a w Szydłowcu zaakceptowano nowe nasadzenia o wydźwięku patriotycznym, stworzenie „Biało-Czerwonej alei bzów w Parku Niepodległości w Szydłowcu” za 615 zł.

Lokalizacje

Większość projektów wybranych do realizacji w 2022 r. koncentrowała się wokół różnego typu przestrzeni otwartych. Działania na świeżym powietrzu przewidziano w blisko 64% projektów, które zdobyły największe poparcie mieszkańców w BO. Jedynie co piąty projekt wybrany do realizacji w BO zakładał inwestycje, wydarzenia lub zakup wyposażenia dotyczący budynków, które najczęściej były siedzibą różnych organizacji i instytucji (tab. 16).

W ramach BO bardzo rzadko zwyciężały projekty, które dotyczyły zarówno przestrzeni na zewnątrz, jak i budynku. Nieliczne zadania tego typu były bardzo rozbudowane i kosztowne – uwzględniały szeroki wachlarz działań (np. wydarzenia edukacyjne i integracyjne zaplanowane w licznych lokalizacjach) albo łączyły kilka niezależnych od siebie pomysłów w jeden projekt (np. budowa boiska przy szkole i remont pomieszczeń w domu kultury).

Tab. 16. Liczba (oraz %) projektów skierowanych do realizacji na zewnątrz i w budynkach

Wielkość miasta	Tylko na zewnątrz	Tylko w budynku	Zarówno na zewnątrz, jak i w budynku	Brak danych
Miasta małe (5–20 tys.)	335 (66,5)	107 (21,2)	17 (3,4)	45 (8,9)
Miasta średnie (20–50 tys.)	355 (60,5)	144 (24,5)	22 (3,7)	66 (11,2)
Miasta średnie (50–100 tys.)	383 (68,3)	91 (16,2)	5 (0,9)	82 (14,6)
Miasta duże (100–200 tys.)	343 (66,2)	67 (12,9)	14 (2,7)	94 (18,1)
Miasta duże (>200 tys.)	922 (61,7)	342 (22,9)	21 (1,4)	210 (14)
Miasta ogółem	2338 (63,8)	751 (20,5)	79 (2,2)	497 (13,6)

Objaśnienia: N=3665 projektów wybranych do realizacji.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

18 Chodzi o projekty: „The Voice od Stradom” za 600 zł oraz „Ozdobne różowo kwitnące drzewko przy Alei Niepodległości” za 850 zł.

19 „Historyczne spacery po dzielnicy Jasień” (700 zł).

Częściej mieliśmy do czynienia z projektami, dla których trudno było określić lokalizację. Powody były różne. Czasami miejsce realizacji we wniosku podano w sposób, który uniemożliwiał szczegółową ocenę. Do grupy zadań bez dokładnej lokalizacji zaliczano też wnioski, które dotyczyły całej gminy i które przez swój szeroki charakter trudno było przypisać do jednego typu miejsca. Przykładami mogą być kampanie i programy o charakterze weterynaryjnym (np. akcje czipowania i sterylizacji wolno żyjących kotów).

Koszty projektów do realizacji na zewnątrz były na ogół wyceniane wyżej niż te dotyczące budynków (tab. 17). Dysproporcja pomiędzy tymi typami zadań rosła wraz z wielkością

Tab. 17. Liczba (oraz %) projektów wybranych do realizacji według lokalizacji

Lokalizacja (typ miejsca)	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Tereny zieleni i rekreacji (Z)	117 (23,2)	145 (24,7)	130 (23,2)	138 (26,6)	409 (27,4)	939 (25,6)
Ulice, pasy drogi i podwórka (Z)	89 (17,7)	82 (14)	143 (25,5)	111 (21,4)	397 (26,6)	822 (22,4)
Wokół przedszkoli i szkół (Z)	69 (13,7)	66 (11,2)	76 (13,5)	73 (14,1)	117 (7,8)	401 (10,9)
Szkoły i przedszkola (B)	24 (4,8)	59 (10,1)	25 (4,5)	45 (8,7)	91 (6,1)	244 (6,7)
Sportowe tereny na zewnątrz (Z)	55 (10,9)	64 (10,9)	37 (6,6)	36 (6,9)	34 (2,3)	226 (6,2)
Biblioteki (B)	9 (1,8)	15 (2,6)	24 (4,3)	12 (2,3)	158 (10,6)	218 (5,9)
OSP/PSP (B)	55 (10,9)	38 (6,5)	13 (2,3)	10 (1,9)	20 (1,3)	136 (3,7)
Instytucje kultury inne niż biblioteki (B)	15 (3)	23 (3,9)	5 (0,9)	12 (2,3)	51 (3,4)	106 (2,9)
Place gminne (Z)	9 (1,8)	9 (1,5)	5 (0,9)	8 (1,5)	21 (1,4)	52 (1,4)
Przy instytucji kultury (Z)	15 (3)	14 (2,4)	4 (0,7)	4 (0,8)	14 (0,9)	51 (1,4)
Sportowe obiekty (B)	9 (1,8)	10 (1,7)	12 (2,1)	1 (0,2)	14 (0,9)	46 (1,3)
Inne na zewnątrz (Z)	23 (4,6)	23 (3,9)	19 (3,4)	15 (2,9)	16 (1,1)	96 (2,6)
Inne budynki (B)	27 (5,4)	33 (5,6)	26 (4,6)	4 (0,8)	36 (2,4)	129 (3,5)
Bez dokładnej lokalizacji	45 (8,9)	66 (11,2)	82 (14,6)	94 (18,1)	210 (14)	497 (13,6)
Projekty do analizy	504 (100)	587 (100)	561 (100)	518 (100)	1495 (100)	3665 (100)

Objaśnienia: Z – na zewnątrz, B – w budynku. N=3665 projektów wybranych do realizacji.

Każdy projekt mógł dotyczyć kilku lokalizacji, dlatego dane w kolumnach nie sumują się do 100%.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

miasta. W mniejszych miejscowościach, gdzie kwoty na BO zazwyczaj były stosunkowo niskie, projekty realizowane na świeżym powietrzu mają na ogół charakter punktowych interwencji, np. w postaci postawienia kilku dodatkowych urządzeń na placu zabaw czy zakupu elementów boiska. W miastach dużych wysokość BO pozwala na zaplanowanie znacznie większych inwestycji, przez co przeciętny koszt projektu na zewnątrz był średnio dwa razy wyższy niż tych przewidzianych do wykonania w budynku.

Jeśli chodzi o bardziej szczegółowe miejsca realizacji projektów, które zostały wskazane przez mieszkańców, to najwięcej propozycji dotyczyło terenów zieleni i rekreacji (25,6% projektów), ulic, pasów drogi i podwórek (22,4%) oraz terenów wokół placówek edukacyjnych (10,9%) – zob. tabela 17.

Zadania dotyczące budynków znajdowały się na kolejnych pozycjach. Wśród nich ważne miejsce zajmowały projekty dotyczące przedszkoli i szkół (6,7%). W przypadku miast powyżej 200 tys. mieszkańców szczególnie często do realizacji wybierano projekty dotyczące bibliotek, a w miastach małych 5–20 tys. i średnich 20–50 tys. budynki Ochotniczej i Państwowej Straży Pożarnej.

Typy zadań

W większości miast w regulaminach budżetu obywatelskiego nie ogranicza się tematyki projektów, które mogą zgłaszać mieszkańcy. Przeważnie w BO można proponować rozwiązania wpisujące się w kompletny katalog zadań gminy, a w przypadku miast na prawach powiatu także zadań powiatowych. Do tego katalogu należą m.in. zagadnienia związane edukacją, systemem transportu, zielenią, kulturą fizyczną i turystyką, polityką społeczną czy promocją gminy. Nie wszystkie z wymienionych zadań cieszą się jednak równym zainteresowaniem mieszkańców. W praktyce projekty zgłaszane przez mieszkańców realizują cele związane z zadaniami gminy poprzez trzy ogólne typy projektów:

- rozwój bądź modernizację infrastruktury,
- zakup wyposażenia i środków trwałych,
- organizację zajęć, wydarzeń i akcji, czyli całego katalogu zadań miękkich.

Z analizy tematyki projektów wynika, że w ramach BO najczęściej do realizacji kieruje się projekty związane z rozwojem infrastruktury. Tego typu zadania stanowiły ogółem ok. 60% wszystkich zadań, które wybrano w BO (tab. 18). Na drugim miejscu znalazły się różnego rodzaju wydarzenia i działania miękkie, których dotyczyło 20,4% zadań wybranych do realizacji, a na trzecim projekty zakładające zakup wyposażenia i innych środków

trwałych. W przypadku 8,2% projektów dochodziło do łączenia różnych działań związanych z infrastrukturą, organizacją wydarzeń i zakupami.

Opisana powyżej kolejność występowała niemal we wszystkich kategoriach ludnościowych miast, z wyjątkiem ośrodków małych 5–20 tys., w których do realizacji częściej wybierano projekty polegające na zakupach aniżeli na organizacji wydarzeń. Beneficjentami budżetu obywatelskiego w tego typu miejscowościach są często OSP/PSP, jak również koła gospodyń wiejskich. Środki częściej niż w innych gminach przeznaczają się tam na zakup wyposażenia remiz i świetlic wiejskich, które lokalne organizacje wykorzystują do prowadzenia swojej działalności.

Inaczej jest w większych miastach, w których środki przeznaczają się na sfinansowanie dodatkowych bezpłatnych zajęć i wydarzeń organizowanych przez instytucje publiczne oraz inne podmioty (np. organizacje pozarządowe, kluby sportowe itp.).

Tab. 18. Liczba (oraz %) projektów wybranych do realizacji według głównych typów zadań

Wielkość miasta	Tylko infrastruktura	Tylko wydarzenia	Tylko zakupy	Pozostałe
Miasta małe (5–20 tys.)	332 (65,9)	33 (6,5)	78 (15,5)	61 (12,1)
Miasta średnie (20–50 tys.)	328 (55,9)	125 (21,3)	77 (13,1)	57 (9,7)
Miasta średnie (50–100 tys.)	366 (65,2)	114 (20,3)	42 (7,5)	39 (7)
Miasta duże (100–200 tys.)	314 (60,6)	133 (25,7)	27 (5,2)	44 (8,5)
Miasta duże (>200 tys.)	865 (57,9)	341 (22,8)	191 (12,8)	98 (6,6)
Miasta ogółem	2205 (60,2)	746 (20,4)	415 (11,3)	299 (8,2)

Objaśnienia: N=3665 projektów wybranych do realizacji.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Zadania związane z infrastrukturą są nie tylko głównym przedmiotem zainteresowania autorów projektów zgłaszanych do BO, ale też kosztują najwięcej. Przewidziano na nie średnio 77,1% kwot projektów po weryfikacji. W miastach małych 5–20 tys. i średnich 20–50 tys. 12–13% środków z BO przeznaczono na projekty *stricto* zakupowe. W pozostałych typach wielkości miast na drugim miejscu znalazły się wydatki związane z projektami mającymi na celu organizację wydarzeń i prowadzenie innych zadań miękkich.

Tab. 19. Koszt projektów wybranych do realizacji według głównych typów zadań

Wielkość miasta	Koszty wg głównych typów zadań [w %]				Koszt projektów do realizacji [zł]
	tylko infrastruktura	tylko wydarzenia	tylko zakupy	pozostałe	
Miasta małe (5–20 tys.)	76,0	2,0	11,9	10,1	28 856 815
Miasta średnie (20–50 tys.)	66,5	7,9	12,9	12,7	59 372 804
Miasta średnie (50–100 tys.)	81,1	7,1	5,3	6,5	74 899 455
Miasta duże (100–200 tys.)	80,7	5,2	2,3	11,8	113 705 778
Miasta duże (>200 tys.)	76,9	8,5	4,9	9,8	330 806 248
Miasta ogółem	77,1	7,3	5,6	10,0	607 641 100

Objaśnienia: N=3665 projektów wybranych do realizacji. Koszt projektu podany za kwotą po weryfikacji.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Tematyka

Nieco inaczej wygląda sytuacja, jeśli spojrzeć na projekty nie z perspektywy zagregowanych typów zadań – związanych z infrastrukturą, wydarzeniami i zakupami – lecz bardziej szczegółowych kategorii działań. W ramach przeprowadzonego badania, podobnie jak w poprzednich *Barometrach...*, projekty przeanalizowano z wykorzystaniem rozbudowanego klucza kodowego pozwalającego na przypisanie każdemu projektowi 112 działań pogrupowanych według 13 głównych kategorii, związanych np. z ciągami komunikacyjnymi, infrastrukturą służącą rekreacji i uprawianiu sportu czy zieleni.

Celem kodowania w ramach badania było przypisanie każdemu projektowi wszystkich pasujących do niego kodów, co umożliwiła późniejszą szczegółową charakterystykę zadań wybranych do realizacji w ramach BO.

Zestawienia przygotowane na podstawie wyników pokazują, że blisko co czwarty zwycięski projekt w BO zakładał organizację zajęć, wydarzeń i akcji (tab. 20). Inicjatywy te dotyczyły najczęściej aktywności związanych z ruchem i sportem, integracją, kulturą oraz edukacją. Tego typu działania przewidziano najczęściej w miastach dużych 100–200 tys., gdzie aż 30% projektów zawierało element związany z organizacją wydarzeń²⁰.

20 Odsetek projektów zakładających realizację wydarzeń i akcji jest wyższy niż projektów polegających wyłącznie na prowadzeniu działań miękkich podobnych do tych, które uwzględniono w tabeli 19.

Tab. 20. Liczba (oraz %) projektów w podziale na główne kategorie tematyczne

Kategoria	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Zajęcia, wydarzenia, akcje	66 (13,1)	152 (25,9)	140 (25)	154 (29,8)	395 (26,4)	907 (24,8)
Meble miejskie	102 (20,2)	131 (22,3)	121 (21,6)	123 (23,8)	339 (22,7)	816 (22,3)
Infrastruktura zw. z aktywnością fizyczną	147 (29,2)	146 (24,9)	130 (23,2)	137 (26,5)	192 (12,8)	752 (20,5)
Zieleń	34 (6,7)	65 (11,1)	86 (15,4)	88 (17)	400 (26,8)	673 (18,4)
Zakupy środków trwałych i wyposażenia	129 (25,6)	126 (21,5)	72 (12,9)	65 (12,6)	269 (18)	661 (18)
Ciągi komunikacyjne	68 (13,5)	80 (13,6)	127 (22,7)	109 (21,1)	245 (16,4)	629 (17,2)
Mała architektura (I): drobne elementy	59 (11,7)	66 (11,2)	65 (11,6)	55 (10,6)	147 (9,8)	392 (10,7)
Mała architektura (II): konstrukcje lub zadaszenia	48 (9,5)	48 (8,2)	42 (7,5)	26 (5)	53 (3,5)	217 (5,9)
Sieci i instalacje	36 (7,1)	46 (7,8)	39 (7)	30 (5,8)	43 (2,9)	194 (5,3)
Budynki	31 (6,2)	27 (4,6)	12 (2,1)	17 (3,3)	40 (2,7)	127 (3,5)
Organizacja ruchu	5 (1)	7 (1,2)	11 (2)	10 (1,9)	53 (3,5)	86 (2,3)
Sztuka i dziedzictwo	12 (2,4)	15 (2,6)	15 (2,7)	10 (1,9)	20 (1,3)	72 (2)
Poza kategoriami	23 (4,6)	28 (4,8)	19 (3,4)	16 (3,1)	60 (4)	146 (4)
Liczba zwycięskich projektów	504 (100)	587 (100)	560 (100)	517 (100)	1495 (100)	3663 (100)

Objaśnienia: N=3663 projektów wybranych do realizacji, które można było ocenić pod względem tematyki. Zwycięskie projekty mogły należeć do więcej niż jednej kategorii, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

W rzeczywistości zdarza się jednak, że wydarzenie jest tylko jednym z komponentów większej całości. Szczególnie często towarzyszy projektom polegającym na zakupie wyposażenia i innych środków trwałych.

Odsetek projektów uwzględniających organizację wydarzeń był o aż 5 punktów procentowych wyższy niż w 2021 r. Ten duży skok nie był jednak najprawdopodobniej wynikiem nagłej zmiany preferencji głosujących, lecz efektem stopniowego wzrostu znaczenia tego typu projektów. Na drodze dalszego wzrostu popularności tego typu zadań tymczasowo stanęła pandemia COVID-19. Jednak kiedy zniesiono większość ograniczeń w co-

dziennym funkcjonowaniu, wzrosła również popularność projektów związanych z działaniami miękkimi²¹.

Na kolejnych miejscach pod względem popularności znalazły się różnego typu działania infrastrukturalne związane z meblami miejskimi, infrastrukturą służącą rekreacji i uprawianiu sportu, zielenią i ciągami komunikacyjnymi, które pokrótce omówiono poniżej.

Gdy mowa o meblach miejskich, to chodzi przede wszystkim o ławki i inne siedziska, kosze na śmieci, lampy, karmniki i domki dla zwierząt czy stojaki rowerowe. Działania tego typu pojawiły się w 22,3% projektów wyłonionych do realizacji. W większości przypadków pojawiają się one jako uzupełnienie innych projektów wyłonionych do realizacji w przestrzeniach publicznych i otwartych dla mieszkańców.

Na kolejnym miejscu pod względem częstości występowania w projektach znalazły się działania związane z infrastrukturą do rekreacji i uprawiania sportu na świeżym powietrzu. Tego typu inwestycje założono w mniej więcej co piątym projekcie.

W ramach tej kategorii mieszkańcy zaproponowali i wybrali do realizacji zadania uwzględniające instalację, modernizację bądź wymianę: konstrukcji i urządzeń placów zabaw dla dzieci i młodzieży, dodatkowych elementów boisk (takich jak m.in. bramki, siatki, kosze czy piłkochwyty), bezpiecznych nawierzchni pod urządzeniami, przyrządów do ćwiczeń fizycznych (urządzeń siłowni pod chmurką, drążków itp.) oraz nawierzchni boisk.

Czwarte miejsce pod względem popularności wybieranych projektów zajęła kategoria „zieleń” z wynikiem 18,4%. Podobnie jak w dwóch poprzednich latach najchętniej wybierano w niej działania związane z nasadzeniami drzew, krzewów, a także kwiatów i roślin ozdobnych. Tego typu działania przewidziano nie tylko na terenach zieleni, ale także w przestrzeniach ulic i placów, na których konieczne jest również usunięcie nieprzepuszczalnych nawierzchni.

Część mieszkańców przyłączyła się do walki z tzw. betonozą polskich miast, o której pisał w swojej książce J. Mencwel (2020). Efektem było uwzględnienie w projektach działań polegających na usunięciu części istniejących nawierzchni nieprzepuszczalnych pod hasłem walki z betonem. Skala tego typu działań nie jest bardzo duża, a większość takich przedsięwzięć skupia się w kilku dużych miastach (przede wszystkim w Warszawie, Gdyni, Krakowie i Katowicach). Pokazuje to jednak powolną zmianę w sposobie myślenia mieszkańców dużych miast, w których budżet obywatelski bywa także okazją do przemian mia-

21 Tezę o liniowym wzroście liczby projektów dotyczących wydarzeń potwierdzają analizy wyników BO przeprowadzone dla gmin wchodzących w skład Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Przeprowadzone badanie, choć dotyczące tylko 41 miast, obejmowało okres sześciu edycji zorganizowanych w latach 2015–2020 (zob. Martela, Bubak, Janik 2022: 90). Dzięki temu można było porównać popularność projektów miękkich na przestrzeni lat.

sta w bardziej zielone i atrakcyjne miejsca do życia. W mniejszych ośrodkach inwestycje w zielen również się pojawiają, ale stanowią one częściej jeden z wielu elementów projektów, swego rodzaju dodatek.

Ostatnią popularną kategorię zadań infrastrukturalnych stanowiły ciągi komunikacyjne, które pojawiły się w 17,2% projektów wybranych do realizacji. Tego typu zadania były szczególnie częste w miastach średnich 50–100 tys. oraz w miastach dużych 100–200 tys. Mieszkańcy najczęściej w takich projektach uwzględniali budowę lub remonty ciągów pieszych. Na kolejnych miejscach znalazły się inwestycje w jezdnię, miejsca parkingowe oraz – zwłaszcza w największych miastach – ciągi rowerowe.

Pozostałe elementy związane z rozwojem infrastruktury uwzględniano w projektach rzadziej, dlatego prezentację tych informacji w raporcie ogranicza się do zestawień zawartych w aneksie tabelarycznym.

Nieco więcej uwagi warto poświęcić innej kategorii projektów, związanej z zakupem środków trwałych i wyposażenia. Tego typu elementy uwzględniono w 18% wniosków wybranych do realizacji. W świetle tych projektów zakupione wyposażenie miało trafić do różnych instytucji i organizacji. Najczęściej chodziło o szkoły i przedszkola, które w wyniku BO miały wzbogacić się przede wszystkim o nowe urządzenia elektroniczne, a także meble. W zwycięskich projektach dotyczących szkół i przedszkoli często również wskazywano na konieczność wyposażenia placówek w tradycyjne pomoce naukowe oraz sprzęt sportowo-rekreacyjny.

W przypadku miast małych i średnich beneficjentami BO były również OSP/PSP, które dzięki projektom miały wejść w posiadanie przede wszystkim dodatkowego sprzętu ratowniczego. W miastach dużych powyżej 200 tys. popularne wśród głosujących były biblioteki. Projekty ich dotyczące miały na celu najczęściej uzupełnienie posiadanego księgozbioru.

Preferencje mieszkańców

Przeprowadzona analiza wyników w obu edycjach pokazuje, że w skali całego kraju **preferencje głosujących są stabilne** i co roku przekładają się na wybór projektów zakładających realizację podobnych zadań w zbliżonych typach lokalizacji. Dodatkowe okoliczności, takie jak wybuch pandemii COVID-19 w 2020 r. czy wybuch wojny w Ukrainie w 2022 r., nie wpłynęły znacząco na zmianę charakterystyki wyników.

Pokazuje to więc, że **budżety obywatelskie przynoszą co roku zbliżone rezultaty**. Ewentualne zmiany w preferencjach mieszkańców zachodzą w perspektywie kilkuletniej.

Podobnie jak w przypadku poprzednich edycji w ramach BO na ogół wygrywały projekty dotyczące terenów zieleni i rekreacji, ulic, pasów drogi i podwórek oraz terenów wokół szkół i przedszkoli. Zadania realizowane na powietrzu zakładały najczęściej uzupełnianie infrastruktury służącej do aktywnego spędzania czasu wolnego (placów zabaw, siłowni zewnętrznych, boisk itp.), poprawę warunków przemieszczania się (zwłaszcza pieszo), nasadzenia i pielęgnację zieleni, a także tworzenie dodatkowej infrastruktury uzupełniającej (zakup i montaż mebli miejskich oraz innych elementów małej architektury).

Rzadziej mieszkańcy wybierali projekty mające na celu zakup wyposażenia do różnego typu placówek, takich jak szkoły, przedszkola, biblioteki czy jednostki straży pożarnej.

W 2022 r. można zauważyć wzrost udziału projektów dotyczących organizacji różnego rodzaju wydarzeń i akcji. To oznaka zakończenia pandemii i powrót do tendencji występujących przed pojawieniem się ograniczeń związanych z COVID-19.

Aneks tabelaryczny z wynikami projektów

Znajdujące się poniżej tabele pokazują szczegółowy rozkład działań wpisujących się w podstawowe kategorie zaprezentowane ramach tabeli 20.

Tab. 21. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „zajęcia, wydarzenia, akcje”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Ruchowe i sportowe	17 (25,8)	47 (33,6)	46 (32,9)	55 (35,7)	160 (40,5)	325 (35,8)
Integracyjne	29 (43,9)	44 (31,4)	66 (47,1)	69 (44,8)	83 (21)	291 (32,1)
Kulturalne	17 (25,8)	36 (25,7)	35 (25)	28 (18,2)	106 (26,8)	222 (24,5)
Edukacyjne	17 (25,8)	27 (19,3)	28 (20)	26 (16,9)	69 (17,5)	167 (18,4)
Prozdrowotne dla ludzi	5 (7,6)	20 (14,3)	14 (10)	11 (7,1)	25 (6,3)	75 (8,3)
Rękodzielnicze	9 (13,6)	9 (6,4)	9 (6,4)	11 (7,1)	30 (7,6)	68 (7,5)
Prozwierzęce	5 (7,6)	6 (4,3)	7 (5)	4 (2,6)	42 (10,6)	64 (7,1)
Wycieczki	2 (3)	4 (2,9)	17 (12,1)	13 (8,4)	20 (5,1)	56 (6,2)
Promocja i informacja	3 (4,5)	5 (3,6)	6 (4,3)	0 (0)	5 (1,3)	19 (2,1)
Wydawnicza i publikacyjna działalność	1 (1,5)	5 (3,6)	3 (2,1)	1 (0,6)	2 (0,5)	12 (1,3)
Inne wydarzenia i działania miękkie	0 (0)	7 (5)	1 (0,7)	5 (3,2)	6 (1,5)	19 (2,1)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	66 (100)	152 (100)	140 (100)	154 (100)	395 (100)	907 (100)

Objaśnienia: N=907 projektów w kategorii „zajęcia, wydarzenia, akcje”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Tab. 22. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „meble miejskie”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Ławki i inne siedziska	55 (53,9)	87 (66,4)	74 (61,2)	82 (66,7)	176 (51,9)	474 (58,1)
Kosze na śmieci	29 (28,4)	49 (37,4)	49 (40,5)	52 (42,3)	124 (36,6)	303 (37,1)
Lampy i oświetlenie (zewnątrzne)	36 (35,3)	40 (30,5)	31 (25,6)	38 (30,9)	95 (28)	240 (29,4)
Karmniki i domki dla zwierząt	7 (6,9)	8 (6,1)	7 (5,8)	10 (8,1)	62 (18,3)	94 (11,5)
Stojaki rowerowe	15 (14,7)	12 (9,2)	14 (11,6)	17 (13,8)	29 (8,6)	87 (10,7)
Stoliki	10 (9,8)	13 (9,9)	10 (8,3)	14 (11,4)	19 (5,6)	66 (8,1)
Donice i kwietniki	2 (2)	6 (4,6)	5 (4,1)	3 (2,4)	11 (3,2)	27 (3,3)
Pojemniki na nakrętki	0 (0)	0 (0)	2 (1,7)	0 (0)	5 (1,5)	7 (0,9)
Biblioteczki plenerowe	1 (1)	0 (0)	0 (0)	2 (1,6)	4 (1,2)	7 (0,9)
Inne meble miejskie	2 (2)	6 (4,6)	9 (7,4)	9 (7,3)	31 (9,1)	57 (7)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	102 (100)	131 (100)	121 (100)	123 (100)	339 (100)	816 (100)

Objaśnienia: N=816 projektów w kategorii „zajęcia, wydarzenia, akcje”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Tab. 23. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „infrastruktura zw. z aktywnością fizyczną”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Konstrukcje i urządzenia placów zabaw dla dzieci i młodzieży	85 (57,8)	70 (47,9)	57 (43,8)	74 (54)	101 (52,6)	387 (51,5)
Elementy boiska	27 (18,4)	39 (26,7)	29 (22,3)	23 (16,8)	33 (17,2)	151 (20,1)
Bezpieczne nawierzchnie pod urządzeniami	13 (8,8)	32 (21,9)	25 (19,2)	23 (16,8)	42 (21,9)	135 (18)
Przyrządy do ćwiczeń fizycznych	23 (15,6)	23 (15,8)	23 (17,7)	22 (16,1)	43 (22,4)	134 (17,8)
Nawierzchnie boisk	15 (10,2)	22 (15,1)	26 (20)	20 (14,6)	27 (14,1)	110 (14,6)
Gry stolikowe	6 (4,1)	16 (11)	20 (15,4)	13 (9,5)	16 (8,3)	71 (9,4)
Deski, rolki, BMX itp. (infrastruktura)	4 (2,7)	4 (2,7)	2 (1,5)	8 (5,8)	13 (6,8)	31 (4,1)
Konstrukcje i urządzenia do aktywności zwierząt	4 (2,7)	4 (2,7)	1 (0,8)	4 (2,9)	10 (5,2)	23 (3,1)
Lekkoatletyka	1 (0,7)	4 (2,7)	5 (3,8)	5 (3,6)	2 (1)	17 (2,3)
Miasteczko ruchu drogowego	4 (2,7)	0 (0)	2 (1,5)	5 (3,6)	2 (1)	13 (1,7)
Inne urządzenia i rozwiązania sprzyjające aktywności fizycznej (jakie?)	7 (4,8)	9 (6,2)	6 (4,6)	7 (5,1)	21 (10,9)	50 (6,6)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	147 (100)	146 (100)	130 (100)	137 (100)	192 (100)	752 (100)

Objaśnienia: N=752 projektów w kategorii „infrastruktura związana z aktywnością fizyczną”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Tab. 24. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „zielen”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Drzewa	15 (42,4)	29 (44,6)	40 (46,5)	34 (38,6)	173 (43,3)	291 (43,2)
Krzewy	10 (30,3)	23 (35,4)	26 (30,2)	25 (28,4)	162 (40,5)	246 (36,6)
Kwiaty i rośliny ozdobne	8 (24,2)	23 (35,4)	19 (22,1)	18 (20,5)	109 (27,3)	177 (26,3)
Zielen (ogólnie)	5 (15,2)	13 (20)	25 (29,1)	34 (38,6)	65 (16,3)	142 (21,1)
Pielęgnacyjne prace	2 (6,1)	5 (7,7)	6 (7)	8 (9,1)	77 (19,3)	98 (14,6)
Trawniki	7 (21,2)	8 (12,3)	8 (9,3)	11 (12,5)	55 (13,8)	89 (13,2)
Łąki kwietne	1 (3)	2 (3,1)	4 (4,7)	2 (2,3)	33 (8,3)	42 (6,3)
Wycinka (usunięcie zieleni)	2 (6,1)	7 (10,8)	4 (4,7)	3 (3,4)	16 (4)	32 (4,8)
„Odbetonowanie” przestrzeni	0 (0)	1 (1,5)	2 (2,3)	2 (2,3)	27 (6,8)	32 (4,8)
Ogrody deszczowe	1 (3)	3 (4,6)	0 (0)	2 (2,3)	13 (3,3)	19 (2,8)
Zielone dachy/ściany	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	3 (0,8)	3 (0,4)
Inne typy zieleni	2 (6,1)	2 (3,1)	4 (4,7)	2 (2,3)	24 (6)	34 (5,1)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	34 (100)	65 (100)	86 (100)	88 (100)	400 (100)	673 (100)

Objaśnienia: N=673 projektów w kategorii „zielen”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Tab. 25. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „zakupy środków trwałych”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Książki i inne zbiory bibl.	3 (2,4)	7 (5,6)	14 (19,4)	9 (13,8)	129 (48)	162 (24,7)
Ratownicze	40 (31,2)	27 (21,4)	13 (18,1)	10 (15,4)	19 (7,1)	109 (16,4)
Elektronika	10 (5,6)	26 (20,6)	9 (12,5)	15 (23,1)	38 (14,1)	98 (14,5)
Meble	16 (11,2)	26 (20,6)	15 (20,8)	10 (15,4)	23 (8,6)	90 (13,4)
Dostęp do e- i audioksiążek	0 (0)	1 (0,8)	4 (5,6)	1 (1,5)	71 (26,4)	77 (11,7)
Sprzęt sportowo-rekreacyjny	14 (11,2)	11 (8,7)	3 (4,2)	6 (9,2)	21 (7,8)	55 (8,4)
Gry i zabawki	3 (2,4)	4 (3,2)	7 (9,7)	3 (4,6)	29 (10,8)	46 (7)
Pomoce naukowe niebędące sprzętem RTV	4 (3,2)	8 (6,3)	5 (6,9)	7 (10,8)	15 (5,6)	39 (5,9)
Materiały papiernicze/ warsztatowe	2 (1,6)	3 (2,4)	2 (2,8)	1 (1,5)	14 (5,2)	22 (3,3)
AGD	6 (4,8)	8 (6,3)	2 (2,8)	2 (3,1)	4 (1,5)	22 (3,3)
Medyczne	7 (4,8)	5 (4)	3 (4,2)	2 (3,1)	6 (2,2)	23 (3,3)
Lądowe pojazdy	4 (3,2)	8 (6,3)	2 (2,8)	1 (1,5)	6 (2,2)	21 (3,2)
Wodne jednostki	2 (1,6)	2 (1,6)	2 (2,8)	1 (1,5)	1 (0,4)	8 (1,2)
Książkomaty	2 (1,6)	2 (1,6)	1 (1,4)	0 (0)	2 (0,7)	7 (1,1)
Śmieciomaty	0 (0)	1 (0,8)	0 (0)	0 (0)	1 (0,4)	2 (0,3)
Oczyszczacze powietrza	0 (0)	0 (0)	1 (1,4)	0 (0)	1 (0,4)	2 (0,3)
Inne zakupy	44 (34,4)	38 (30,2)	15 (20,8)	16 (24,6)	46 (17,1)	159 (24)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	129 (100)	126 (100)	72 (100)	65 (100)	269 (100)	661 (100)

Objaśnienia: N=661 projektów w kategorii „zakupy środków trwałych”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Tab. 26. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „ciągi komunikacyjne”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Ciągi piesze (poziome)	34 (50)	45 (56,3)	61 (48)	66 (60,6)	175 (71,4)	381 (60,6)
Jezdnie	15 (22,1)	14 (17,5)	40 (31,5)	22 (20,2)	31 (12,7)	122 (19,4)
Parkingi/miejsca parkingowe dla samochodów	10 (14,7)	16 (20)	26 (20,5)	17 (15,6)	25 (10,2)	94 (14,9)
Ciągi rowerowe	0 (0)	3 (3,8)	9 (7,1)	10 (9,2)	52 (21,2)	74 (11,8)
Posadzka miejska	8 (11,8)	7 (8,8)	5 (3,9)	4 (3,7)	4 (1,6)	28 (4,5)
Schody	1 (1,5)	5 (6,3)	3 (2,4)	8 (7,3)	7 (2,9)	24 (3,8)
Mosty, pomosty, kładki	2 (2,9)	2 (2,5)	3 (2,4)	2 (1,8)	4 (1,6)	13 (2,1)
Inne nawierzchnie	3 (4,4)	6 (7,5)	11 (8,7)	8 (7,3)	20 (8,2)	48 (7,6)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	68 (100)	80 (100)	127 (100)	109 (100)	245 (100)	629 (100)

Objaśnienia: N=629 projektów w kategorii „przestrzeń do przemieszczania się”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Tab. 27. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „mała architektura (I): drobne obiekty”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Tablice informacyjne, oznakowania	23 (38,6)	31 (47)	24 (36,9)	23 (41,8)	85 (57,8)	186 (47,4)
Ogrodzenia, furtki	25 (42,1)	23 (34,8)	29 (44,6)	25 (45,5)	44 (29,9)	146 (37,2)
Paleniska i grille	6 (10,5)	2 (3)	5 (7,7)	3 (5,5)	7 (4,8)	23 (5,9)
Słupki i barierki	1 (1,8)	5 (7,6)	1 (1,5)	2 (3,6)	14 (9,5)	23 (5,9)
Stacje naprawy rowerów	3 (5,3)	2 (3)	6 (9,2)	3 (5,5)	8 (5,4)	22 (5,6)
Poidelka/zdroje	0 (0)	2 (3)	2 (3,1)	0 (0)	8 (5,4)	12 (3,1)
Fontanny, wodotryski	1 (1,8)	3 (4,5)	0 (0)	1 (1,8)	5 (3,4)	10 (2,6)
Podpórki rowerowe	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Inne drobne obiekty uzupełniające	5 (8,8)	4 (6,1)	1 (1,5)	3 (5,5)	2 (1,4)	15 (3,8)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	59 (100)	66 (100)	65 (100)	55 (100)	147 (100)	392 (100)

Objaśnienia: N=392 projektów w kategorii „mała architektura (I): drobne obiekty”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Tab. 28. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „mała architektura (II): konstrukcje lub zadaszenia”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Altany/wiaty do siedzenia	19 (41,3)	18 (37,5)	12 (28,6)	7 (26,9)	12 (22,6)	68 (31,6)
Pergole	5 (10,9)	7 (14,6)	4 (9,5)	3 (11,5)	12 (22,6)	31 (14,4)
Wiaty rowerowe	3 (6,5)	3 (6,3)	6 (14,3)	4 (15,4)	4 (7,5)	20 (9,3)
Tężnie	5 (10,9)	6 (12,5)	6 (14,3)	2 (7,7)	0 (0)	19 (8,8)
Zacieniające/ zadaszające konstrukcje	6 (13)	3 (6,3)	5 (11,9)	2 (7,7)	3 (5,7)	19 (8,8)
Sceny, muszle koncertowe	1 (2,2)	4 (8,3)	1 (2,4)	4 (15,4)	3 (5,7)	13 (6)
Garaże, magazyny	2 (4,3)	2 (4,2)	3 (7,1)	1 (3,8)	4 (7,5)	12 (5,6)
Zielone przystanki	0 (0)	0 (0)	1 (2,4)	0 (0)	9 (17)	10 (4,7)
Wiaty przystankowe	1 (0)	1 (2,1)	0 (0)	1 (3,8)	6 (11,3)	9 (3,7)
Toalety publiczne	1 (2,2)	0 (0)	1 (2,4)	2 (7,7)	4 (7,5)	8 (3,7)
Wiaty/altany śmietnikowe	0 (0)	1 (2,1)	2 (4,8)	1 (3,8)	1 (1,9)	5 (2,3)
Inne konstrukcje	6 (10,9)	8 (16,7)	3 (7,1)	1 (3,8)	3 (5,7)	21 (9,3)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	48 (100)	48 (100)	42 (100)	26 (100)	53 (100)	217 (100)

Objaśnienia: N=217 projektów w kategorii „mała architektura (II): konstrukcje lub zadaszenia”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Tab. 29. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „sieci i instalacje”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Monitoring	12 (29,4)	20 (43,5)	21 (53,8)	16 (53,3)	19 (44,2)	88 (44,8)
Prąd	13 (35,3)	15 (32,6)	8 (20,5)	5 (16,7)	15 (34,9)	56 (28,6)
Woda i kanalizacja	8 (23,5)	8 (17,4)	7 (17,9)	4 (13,3)	9 (20,9)	36 (18,8)
Obieg powietrza	4 (11,8)	10 (21,7)	4 (10,3)	7 (23,3)	2 (4,7)	27 (14,1)
Internet	0 (0)	1 (2,2)	0 (0)	0 (0)	4 (9,3)	5 (2,6)
Inne sieci i instalacje	6 (17,6)	6 (13)	4 (10,3)	3 (10)	5 (11,6)	24 (12,5)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	36 (100)	46 (100)	39 (100)	30 (100)	43 (100)	194 (100)

Objaśnienia: N=194 projektów w kategorii „sieci i instalacje”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Tab. 30. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „budynki”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Wnętrza	20 (64,5)	23 (85,2)	10 (83,3)	14 (82,4)	35 (87,5)	102 (80,3)
Stolarka okienna i drzwiowa	8 (25,8)	6 (22,2)	1 (8,3)	4 (23,5)	9 (22,5)	28 (22)
Remonty na zewnątrz budynku	9 (29)	6 (22,2)	1 (8,3)	4 (23,5)	5 (12,5)	25 (19,7)
Inne prace dotyczące budynków	5 (16,1)	1 (3,7)	3 (25)	3 (17,6)	4 (10)	16 (12,6)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	31 (100)	27 (100)	12 (100)	17 (100)	40 (100)	127 (100)

Objaśnienia: N=127 projektów w kategorii „budynki”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Tab. 31. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „organizacja ruchu”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Przejście dla pieszych	3 (60)	1 (14,3)	4 (36,4)	6 (60)	28 (52,8)	42 (48,8)
Znaki ruchu (pionowe i poziome)	3 (60)	4 (57,1)	3 (27,3)	4 (40)	15 (28,3)	29 (33,7)
Narzędzia uspokajania ruchu	2 (40)	2 (28,6)	2 (18,2)	2 (20)	14 (26,4)	22 (25,6)
Przejazdy dla rowerów	0 (0)	0 (0)	1 (9,1)	0 (0)	8 (15,1)	9 (10,5)
Sygnalizacja świetlna	0 (0)	0 (0)	2 (18,2)	0 (0)	2 (3,8)	4 (4,7)
Inne rozwiązania związane z organizacją ruchu	0 (0)	2 (28,6)	2 (18,2)	0 (0)	1 (1,9)	5 (5,8)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	5 (100)	7 (100)	11 (100)	10 (100)	53 (100)	86 (100)

Objaśnienia: N=86 projektów w kategorii „organizacja ruchu”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Tab. 32. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „sztuka i dziedzictwo (w przestrzeni publicznej)”

Działanie	Miasta małe (5–20 tys.)	Miasta średnie (20–50 tys.)	Miasta średnie (50–100 tys.)	Miasta duże (100–200 tys.)	Miasta duże (>200 tys.)	Miasta ogółem
Murale i malowidła wielkoformatowe	6 (50)	5 (33,3)	5 (33,3)	3 (30)	5 (25)	24 (33,3)
Rzeźby, pomniki	0 (0)	5 (33,3)	2 (13,3)	3 (30)	8 (40)	18 (25)
Iluminacje i oświetlenie dekoracyjne	3 (25)	0 (0)	4 (26,7)	1 (10)	5 (25)	13 (18,1)
Tablice upamiętniające	1 (8,3)	0 (0)	1 (6,7)	2 (20)	0 (0)	4 (5,6)
Inne obiekty związane z kulturą i sztuką	3 (25)	5 (33,3)	4 (26,7)	2 (20)	2 (10)	16 (22,2)
Projekty z min. jednym działaniem w kategorii	12 (100)	15 (100)	15 (100)	10 (100)	20 (100)	72 (100)

Objaśnienia: N=72 projektów w kategorii „sztuka i dziedzictwo (w przestrzeni publicznej)”. Projekty w ramach kategorii mogły zawierać różne działania, dlatego informacje w kolumnie nie sumują się do 100%.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Aneks metodyczny

Raport podsumowuje kilkumiesięczne przedsięwzięcie, podczas którego zbierano informacje o budżetach obywatelskich oraz ich wynikach. Poniżej syntetycznie zaprezentowano założenia oraz przebieg badania.

Przedmiot badania

W ramach badania analizowano występowanie i wyniki budżetów obywatelskich w polskich miastach w 2022 r.

Budżety obywatelskie zdefiniowano zgodnie z przepisami ustawy o samorządzie gminnym (art. 5a ust. 3–7), czyli jako „szczególną formę konsultacji społecznych”.

W analizie BO uwzględniono jedynie procedury, które oparto na powyższej podstawie prawnej. Pominęto procesy o zbliżonym charakterze, w których mieszkańcy wypowiadali się o wydatkach publicznych, ale które przeprowadzono na podstawie innych przepisów²².

Opis BO w ustawie

„W ramach budżetu obywatelskiego mieszkańcy w bezpośrednim głosowaniu decydują corocznie o części wydatków budżetu gminy. Zadania wybrane w ramach budżetu obywatelskiego zostają uwzględnione w uchwale budżetowej gminy. Rada gminy w toku prac nad projektem uchwały budżetowej nie może usuwać lub zmieniać w stopniu istotnym zadań wybranych w ramach budżetu obywatelskiego”.

Źródło: u.s.g., art. 5a, ust. 4.

22 Taki tryb pozaustawowy zastosowano w 2022 r. np. w Górze Kalwarii, Konstancinie-Jeziornie, Lidzbarku, Łęcznej, Łomiankach czy Wołominie.

Z analiz wyłączono też jeden z dwóch budżetów obywatelskich realizowanych w Malborku. W tym mieście oprócz typowego BO organizuje się BO Junior, który jest skierowany wyłącznie do niepełnoletnich mieszkańców²³. Uczestnicy tego mechanizmu mogą pozyskać dofinansowanie w wysokości do 5 tys. zł na realizację zaproponowanych przez siebie inicjatyw. Mamy więc w tym przypadku do czynienia z rozwiązaniem hybrydowym, które łączy cechy inicjatywy lokalnej ze współdecydowaniem o zadaniach. Ograniczona grupa docelowa oraz odmienny charakter BO Junior sprawiają, że choć realizacja mechanizmu opiera się na art. 5a u.s.g., to jednak powinna być uwzględniona w zestawieniach „szkolnych”, a nie miejskich budżetów obywatelskich²⁴.

Przez wyniki BO rozumiano zestawienie i opisy projektów, które zostały skierowane do realizacji spośród pomysłów zgłoszonych przez mieszkańców. Przedmiot naszego zainteresowania w badaniu nie była już sama realizacja projektów. Jest to niewątpliwie ważne zagadnienie, które jednak wymaga zgromadzenia innych informacji i przeprowadzenia odrębnego procesu badawczego.

Podmiot badania

Badanie BO miało charakter całościowy, a raport przedstawia sytuację we wszystkich miastach powyżej 5 tys. mieszkańców (N=575), które stanowią podstawowy przedmiot zainteresowania badań realizowanych w ramach programu Obserwatorium Polityki Miejskiej. Zgodnie z definicją przyjętą w Instytucie Rozwoju Miast i Regionów przez miasto rozumiano gminę miejską oraz miejsko-wiejską, w której ośrodek miejski zamieszkuje co najmniej 5 tys. osób.

Klasyfikację miast oparto na wynikach danych ludnościowych na koniec 31 grudnia 2021 r., dostępnych w BDL GUS i pobranych w listopadzie 2022 r.

W analizie przebiegu i wyników BO uwzględniono N=250 miast, czyli wszystkie, które rozstrzygnęły co najmniej jedną edycję budżetu obywatelskiego w 2022 r. (zob. tab. 33).

Należy zauważyć, że w ramach badania z cyklu *Barometr...* przypisanie edycji BO do określonego roku odbywało się na podstawie daty rozpoczęcia głosowania. Taki sposób

23 Zob. Uchwała nr XXV/225/2020 Rady Miasta Malborka w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia na terenie miasta Malborka konsultacji społecznych Malborskiego Budżetu Obywatelskiego Junior.

24 Więcej o szkolnych budżetach obywatelskich można przeczytać na stronie Fundacji Pole Dialogu (<https://poledialogu.org.pl>).

Tab. 33. Populacja badanych miast oraz liczba badanych edycji BO w 2022 r.

Wielkość miasta	Liczba miast pow. 5 tys. mieszkańców	Liczba miast z BO	Liczba badanych edycji BO
Miasta małe (5–20 tys.)	361	109	109
Miasta średnie (20–50 tys.)	130	72	74
Miasta średnie (50–100 tys.)	47	36	36
Miasta duże (100–200 tys.)	24	20	20
Miasta duże (>200 tys.)	13	13	13
Miasta ogółem	575	250	252

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

klasyfikacji wybrano ze względów praktycznych, ułatwia on bowiem cykliczne gromadzenie i kodowanie danych.

Należy jednak pamiętać, że budżety obywatelskie bywają w literaturze klasyfikowane inaczej, tj. nie ze względu na datę przeprowadzenia wyboru projektów, ale rok, na który przewidziano wydatki związane z wykonaniem tych projektów. Taki sposób operacjonalizacji przyjęto w badaniach GUS (zob. Goś-Wójcicka, Adamska, Sobik 2019: 21). O tych różnicach należy pamiętać przy zestawianiu i porównywaniu ze sobą wyników z różnych badań²⁵.

Dwa spośród badanych miast (Iława i Józefów) zorganizowały w 2022 r. dwa głosowania na projekty zgłoszone do budżetu obywatelskiego. W badaniu uwzględniliśmy obie edycje z tych ośrodków.

Trzy miasta uwzględnione w badaniu (Oława, Sianów, Ustrzyki Dolne) rozpoczęły głosowanie w grudniu 2022 r. i skończyły je dopiero w styczniu 2023 r. Były to przypadki graniczne, które jednak postanowiliśmy uwzględnić w naszej analizie. Pominięto natomiast miasta, w których w 2022 r. rozpoczął się nabór zadań, ale głosowanie zaplanowano już w całości na 2023 r.

Edycje w czterech miastach, w których rozpoczęto organizację BO, ale nie wyłoniono projektów do realizacji, uznano za przerwane bez rozstrzygnięcia. Informacje na temat

25 Z naszych badań wynika, że w ok. 90% badanych gmin wybór projektów następuje w roku poprzedzającym ich realizację. Oznacza to, że większość budżetów obywatelskich przedstawionych w niniejszym raporcie – mimo że została zorganizowana w 2022 r. – to dotyczyła wydatków na 2023 r. Zaplanowana na koniec 2023 r. publikacja wyników badań GUS będzie dotyczyć wydatków budżetów obywatelskich na 2022 r. Większość z tych procesów przeprowadzono w 2021 r. i została uwzględniona w naszej poprzedniej publikacji (Martela, Janik, Bubak 2022).

edycji w Lubartowie, Niepołomicach, Trzciance i Siemiatyczach zostały w związku z tym pominięte w zestawieniach danych przedstawiających przebieg i wyniki BO.

Pytania badawcze i poszukiwane informacje

W trakcie badania próbowano znaleźć odpowiedzi na następujące pytania:

- Ile miast realizuje budżety obywatelskie?
- Jakie środki przeznacza się na projekty mieszkańców i na jakie pule się je dzieli?
- Ile osób bierze udział w BO?
- Czego dotyczą zwycięskie projekty zgłaszane przez mieszkańców?
- Jaka jest aktualna kondycja BO w polskich miastach?
- Jak zmiana przepisów krajowych dotyczących BO w 2022 r. wpłynęła na przebieg badanego mechanizmu?

W celu odpowiedzi na te pytania zebraliśmy dokumentację na temat budżetów obywatelskich realizowanych w 2022 r. Zgromadzone materiały dotyczyły:

- ram budżetów obywatelskich (np. podstaw prawnych, podziału kwot na pule, warunków udziału mieszkańców w zgłaszaniu projektów i głosowaniu na nie),
- przebiegu BO (np. dat zgłaszania projektów i dat głosowania, liczby głosujących, liczby projektów zgłoszonych, poddanych do wyboru, a także zwycięskich),
- charakteru zwycięskich propozycji (pod względem lokalizacji i działań przewidzianych w projektach).

Pełna lista poszukiwanych danych znajduje się w tabelach 35 i 36 zawierających zestawienie wskaźników i zakres kodowania.

Metody badawcze i źródła informacji

Badanie opierało się na:

- kwerendzie informacji,
- analizie danych zastanych (ilościowej i jakościowej).

W trakcie kwerendy uchwał ustanawiających zasady i tryb przeprowadzania BO oraz uchwalających budżet gminy na rok zaplanowanej realizacji zwycięskich projektów korzystaliśmy z zasobów aktów prawa miejscowego zgromadzonych w bazie serwisu Lex.pl.

Materiały na temat projektów pozyskano ze stron internetowych prowadzonych przez miasta (ogólne strony miejskie, biuletyny informacji publicznej oraz witryny poświęcone budżetom obywatelskim).

Po brakujące informacje występowało w trybie dostępu do informacji publicznej. W ten sposób pozyskaliśmy m.in. zanonimizowane skany pełnych formularzy wniosków ze szczegółami projektów, które złożyli mieszkańcy.

Do analizy tematyki projektów wykorzystano klucz kodowy zbliżony do tego stosowanego w poprzednich edycjach *Barometru...* (zob. tab. 36). Drobne zmiany dotyczyły uzupełnienia pytań filtrujących, zmian brzmienia niektórych kodów, a także uzupełnienia kategorii B7. Zieleń o działania związane z „odbetonowywaniem” przestrzeni.

Realizacja badania

Badanie zrealizowano w okresie od października 2022 do kwietnia 2023 r., zgodnie z harmonogramem przedstawionym w tabeli 34.

Tab. 34. Harmonogram realizacji badania

Okres	Zakres prac
X 2022 – I 2023 r.	kwerenda informacji na temat organizacji, przebiegu i wyników BO
XII 2022 – II 2023 r.	kodowanie jakościowe tematyki projektów i kontrola bazy danych
II–V 2023 r.	analiza danych i przygotowanie raportu z badań

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Za realizację całego badania odpowiadał zespół badawczy Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR.

W trakcie prac przygotowana baza była kontrolowana i weryfikowana krzyżowo przez poszczególnych członków zespołu.

Gotowa baza została sprawdzona i poprawiona w celu usunięcia ewentualnych rozbieżności w sposobie kodowania.

Zestawienia ze stanem w 2021 r.

W raporcie informacje o BO w 2022 r. zastawiono z danymi dotyczącymi 2021 r., które zebrano na potrzeby poprzedniej edycji *Barometru...* (Martela, Bubak, Janik 2022). Do analiz porównawczych wykorzystano jednak zaktualizowaną i skorygowaną wersję bazy danych, która wówczas powstała.

Informacje na temat BO w 2021 r. uzupełniono o dwie pominięte edycje BO w gminach Lipno i Szczawno-Zdrój, w ramach których wybrano po jednym projekcie do realizacji.

Dokonano też ponownej klasyfikacji miast do różnych kategorii wielkościowych na podstawie zaktualizowanych danych ludnościowych udostępnionych w BDL GUS w październiku 2022 r. Korekta ta była pokłosiem przeprowadzenia Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021.

Powyższe zmiany miały charakter punktowy i nie wpłynęły na prawidłowość wniosków zaprezentowanych w naszych wcześniejszych publikacjach.

Zastrzeżenia

Zaprezentowana publikacja zawiera zestawienia przygotowane na podstawie bazy danych według stanu na 26 marca 2023 r. Baza ta może podlegać aktualizacji w przypadku pojawienia się nowych okoliczności lub wykrycia błędów.

Czytelnik powinien pamiętać, że pomimo dużej dbałości o poziom bazy danych jakości informacji na temat przebiegu BO, jak też samych zwycięskich projektów jest zróżnicowana.

Pozyskane materiały były czasami ze sobą rozbieżne, a korespondencja z urzędami miast nie zawsze była w stanie rozwiązać wszystkie nasze wątpliwości.

Jeśli chodzi o analizę zwycięskich projektów, to materiały na ich temat różnią się poziomem szczegółowości w zależności od miasta. W niektórych przypadkach opisy projektów przez nas zgromadzone były dość ogólne, co przełożyło się później również na sposób zakodowania ich tematyki i lokalizacji zadań. Zasadą postępowania w takich przypadkach było ostrożne kodowanie i zaznaczanie tylko tych elementów przedsięwzięć, których istnienie byliśmy w stanie bez wątpliwości stwierdzić. W rezultacie w bazie mogło zabraknąć informacji o niektórych elementach zwycięskich projektów.

Dodatkowo pomimo wprowadzenia bardziej rozbudowanych mechanizmów kontroli zdarzają się też błędy ludzkie związane z wprowadzeniem i analizą danych. Jest to niestety nie do uniknięcia w przypadku pracy nad tak dużymi zbiorami informacji.

Tabele: poszukiwane informacje i klucz kodowy

Tab. 35. Klucz kodowy do analizy występowania i realizacji BO

Informacja	Zakres kodowania
Informacje w metryczce	
Informacja	Zakres kodowania
TERYT	Numer
Województwo	Nazwa województwa
Powiat	Nazwa powiatu
Typ gminy	Gmina miejska, gmina miejsko-wiejska
Miasto	Nazwa miasta
Kategoria KPZK	Ośrodek: lokalny, subregionalny, wojewódzki, regionalny
Powierzchnia w km ²	Powierzchnia całej gminy według BDL GUS (stan na 31 grudnia 2021 r.)
Liczba ludności	Liczba mieszkańców całej gminy według BDL GUS (stan na 31 grudnia 2021 r.)
Kategoria GUS	Kategoria wielkości w podziale na miasta według liczby mieszkańców zamieszkałych w ośrodku miejskim w gminie: 5–20 tys., 20–50 tys., 50–100 tys., 100–200 tys., powyżej 200 tys.
Kategoria SOR	Miasta liczące 15–20 tys. mieszkańców i będące stolicami powiatów, miasta powyżej 20 tys. mieszkańców (bez woj.) bez względu na status administracyjny
Funkcje społeczno-gospodarcze	Utrata funkcji, niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza; utrata funkcji, mocno niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza; silna utrata funkcji, niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza; silna utrata funkcji, mocno niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza
Analiza uchwał rady gminy określających zasady i tryb realizacji BO	
Aktualna uchwała	Tak (1), zjawisko nie wystąpiło (–)
Pełna nazwa uchwały	Pełna nazwa uchwały
Data przyjęcia uchwały	DD-MM-RRRR
Okres obowiązywania uchwały	Jednoroczna (1), wieloletnia (2)
Minimalny wiek wnioskodawcy	Liczba
Minimalny wiek głosującego	Liczba
Definicja mieszkańca	Osoba zameldowana (1), osoba widniejąca w spisie wyborców (2), osoba zameldowana i/lub widniejąca w spisie wyborców (3), inne definicje (4), brak definicji lub definicja tautologiczna (mieszkaniec, to ktoś, kto mieszka; osoba z zamiarem stałego pobytu) lub art. 25 Kodeksu Cywilnego (–)
Dopuszczenie podmiotów niebędących osobami fizycznymi do składania projektów (np. NGO, instytucje, organy administracji publicznej)	Tak (1), nie (–), brak danych (.)

Informacja	Zakres kodowania
Rok budżetowy, w którym będą realizowane projekty	Realizacja w tym samym roku co głosowanie (0), realizacja w roku budżetowym następującym po głosowaniu (1)
Pula na projekty dotyczące całej gminy (z góry wydzielona)	Tak (1), brak danych (.)
Pula na projekty lokalne (z góry wydzielona)	Tak (1), brak danych (.)
Pula na inne projekty (z góry wydzielona)	Tak (1), brak danych (.)
Analiza uchwały budżetowej, której dotyczy BO	
Pełna nazwa uchwały	Pełna nazwa uchwały
Planowane wydatki gminy	Wartość w PLN
Przebieg i wyniki BO	
Etapy BO w 2022 r.	Tylko zgłaszanie projektów (1), tylko wybór projektów (2), zarówno zgłaszanie, jak i wybór projektów (3), brak BO (–), przerwana edycja lub edycja niedokończona (p/nd), edycja zawieszona na mocy Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (z), nie dotyczy (x)
Początek zgłaszania projektów	DD-MM-RRRR
Koniec zgłaszania projektów	DD-MM-RRRR
Początek głosowania	DD-MM-RRRR
Koniec głosowania	DD-MM-RRRR
Kwota przewidziana na realizację projektów	Wartość w PLN
Rok rozpoczęcia realizacji projektów	RRRR
Pula środków	Nazwa puli lub (x) w przypadku braku podziału środków na pule
Nazwa zwycięskiego projektu	Tytuł zadania
Koszt projektu po weryfikacji	Wartość w PLN
Liczba głosów/punktów na projekt	Liczba
Liczba wszystkich głosów/punktów ważnych	Liczba
Liczba głosujących (ogółem)	Liczba
Liczba projektów zgłoszonych (ogółem)	Liczba
Liczba projektów pozytywnie zweryfikowanych (ogółem)	Liczba
Liczba projektów do realizacji bez głosowania (ogółem)	Liczba
Liczba projektów poddanych pod głosowanie (ogółem)	Liczba

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Tab. 36. Klucz kodowy do analizy tematyki projektów

Kategoria	Odpowiedź/działanie	Dodatkowe wyjaśnienia
A. Kryterium miejsca. Informacja o tym, gdzie są realizowane projekty		
A0. Lokalizacja doprecyzowana	A0.1. Tak	Podana lokalizacja umożliwia zaznaczenie właściwej odpowiedzi w kategorii A1 i A1
	A0.2. Nie	Projekt dotyczy całej gminy lub lokalizacja została podana na tyle ogólnie, że nie można wskazać charakteru miejsca, w którym będzie realizowany projekt
	A0.3. Trudno powiedzieć	Podano różne, alternatywne typy lokalizacji i z opisu wynika, że projekt nie we wszystkich będzie realizowany
A1. Na zewnątrz	A1.1. Ulice, pasy drogi i podwórka	Przestrzenie przede wszystkim służące przemieszczaniu się
	A1.2. Place gminne	Przestrzenie publiczne, takie jak tradycyjny rynek (a nie place parkingowe)
	A1.3. Tereny zieleni i rekreacji	Obszary, na których dominuje zieleń, zarówno urządzana, jak i nie (parki, lasy, ogródki działkowe); tereny nad wodą; obszary niezabudowane, które są proponowane jako miejsce umieszczenia siłowni pod chmurką, place zabaw itp.
	A1.4. Sportowe tereny na zewnątrz	Przestrzeń, która jest przeznaczona do uprawiania sportu, jak np. boisko klubu piłkarskiego, stadion, ale także skatepark. Jeśli w projekcie mówi się o boisku do tenisa w parku, to raczej zaznaczamy wcześniejszą opcję „parki, lasy i inne tereny zieleni”
	A1.5. Wokół przedszkoli i szkół	Teren administrowany przez szkoły i przedszkola
	A1.6. Przy instytucji kultury	Teren administrowany przez instytucje kultury
	A1.7. Tereny OSP/PSP	Teren administrowany przez OSP/PSP
	A1.8. Cmentarze	
	A1.9. Inne przestrzenie zewnętrzne (jakie?)	Tereny, które trudno przyporządkować do innej kategorii
A2. Budynek lub instytucja*	A2.1. Szkoły, przedszkola	
	A2.2. Biblioteki	
	A2.3. Instytucje kultury niebędące biblioteką	Muzeum, galeria, filharmonia itp.
	A2.4. OSP/PSP	
	A2.5. Instytucje ratownicze poza OSP/PSP	Np. Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe
	A2.6. Sportowe obiekty	Hala, lodowisko, basen itp.
	A2.7. Szpitale, przychodnie, pogotowie itp.	
	A2.8. Schroniska i lecznice dla zwierząt	
	A2.9. Sakralne	Kapliczka, kościół itp.
	A2.10. Mieszkalne	
	A2.11. Inne budynki lub instytucje (jakie?)	

Kategoria	Odpowiedź/działanie	Dodatkowe wyjaśnienia
B. Kryterium działań. Informacja o tym, co jest przedmiotem projektu		
B0. Działania doprecyzowane	B0.1. Tak	Podana lokalizacja umożliwia zaznaczenie właściwej odpowiedzi w kategorii B1–B12
	B0.2. Nie	Zebrane informacje na temat projektu nie pozwalają na identyfikację działań wymienionych w kategoriach B1–B12
	B0.3. Trudno powiedzieć	Istnieją wątpliwości związane z opisem niektórych elementów projektu, które mogą znacząco przełożyć się na kodowanie
B1. Ciągi komunikacyjne	B1.1. Ciągi piesze (poziome)	Np. chodnik, alejka, dojście do budynku
	B1.2. Schody	
	B1.3. Posadzka miejska	Np. powierzchnia placu miejskiego
	B1.4. Jezdnie	
	B1.5. Ciągi rowerowe	Ścieżki i drogi rowerowe, kontrapasy itp.
	B1.6. Parkingi/miejsca parkingowe dla samochodów	
	B1.7. Mosty, pomosty, kładki	
	B1.8. Inne nawierzchnie (jakie?)	
B2. Organizacja ruchu	B2.1. Znaki ruchu (pionowe i poziome)	Tu także lustro drogowe
	B2.2. Narzędzia uspokajania ruchu	Progi, ograniczenie prędkości itp.
	B2.3. Przejście dla pieszych	Wytyczenie nowych, zwiększenie bezpieczeństwa na istniejących (np. przez doświetlenie)
	B2.4. Przejazdy dla rowerów	
	B2.5. Sygnalizacja świetlna	
	B2.6. Inne rozwiązania związane z organizacją ruchu (jakie?)	
B3. Infrastruktura zw. z aktywnością fizyczną	B3.1. Konstrukcje i urządzenia placów zabaw dla dzieci i młodzieży	Tu także różnego rodzaju zabawki sensoryczne. W przypadku placów zabaw dla dorosłych zaznaczamy „przrządy do ćwiczeń fizycznych”
	B3.2. Przrządy do ćwiczeń fizycznych	Wypożyczenie siłowni zewnętrznych, ale także przrządy do kalisteniki (ćwiczeń z wykorzystaniem wagi własnego ciała, takie jak drążki)
	B3.3. Bezpieczne nawierzchnie pod urządzeniami	Chodzi np. o poliuretanowe nawierzchnie instalowane na terenach placów zabaw i siłowni zewnętrznych (piasek też może być nawierzchnią bezpieczną)
	B3.4. Deski, rolki, BMX itp. (infrastruktura)	Np. skateparki, pumptracki
	B3.5. Gry stolikowe	Tenis stołowy, teqball, ale także np. szachy
	B3.6. Nawierzchnie boisk	
	B3.7. Elementy boiska	Bramki, kosze, piłkochwyty, ale także nowe trybuny itp.

Kategoria	Odpowiedź/działanie	Dodatkowe wyjaśnienia
B3. Infrastruktura zw. z aktywnością fizyczną	B3.8. Lekkoatletyka	Bieżnia, skocznia w dal itp.
	B3.9. Konstrukcje i urządzenia do aktywności zwierząt	Tory, przeszkody itp.
	B3.10. Miasteczko ruchu drogowego	
	B3.11. Inne urządzenia i rozwiązania sprzyjające aktywności fizycznej (jakie?)	
B4. Meble miejskie	B4.1. Lampy i oświetlenie (zewnętrzne)	Nie dotyczy iluminacji, którą kodujemy jako B6.4.
	B4.2. Ławki i inne siedziska	Także przysiadki dla seniorów
	B4.3. Stoliki	
	B4.4. Kosze na śmieci	
	B4.4a. Pojemniki na nakrętki	
	B4.5. Stojaki rowerowe	
	B4.6. Karmniki i domki dla zwierząt	Hotele dla owadów, domki dla jeży i wszystko, co dotyczy braci mniejszych
	B4.7. Donice i kwietniki	
	B4.8. Biblioteczki plenerowe	Budki z książkami
	B4.9. Inne meble miejskie (jakie?)	
B5.I. Mała architektura (I): drobne obiekty	B5I.1. Ogrodzenia, furtki	
	B5I.2. Tablice informacyjne, oznakowania	
	B5I.3. Paleniska i grille	
	B5I.4. Poidełka/zdroje	
	B5I.5. Fontanny, wodotryski	
	B5I.6. Słupki i barierki	
	B5I.7. Podpórki rowerowe	
	B5I.8. Stacje naprawy rowerów	
	B5I.9. Inne drobne obiekty uzupełniające (jakie?)	
B5.II. Mała architektura (II): konstrukcje lub zadaszenia	B5II.1. Altany/wiaty do siedzenia	
	B5II.2. Wiaty rowerowe	
	B5II.3. Wiaty przystankowe	
	B5II.3a. Zielone przystanki	
	B5II.4. Pergole	
	B5II.5. Wiaty/altany śmietnikowe	
	B5II.6. Sceny, muszle koncertowe	
	B5II.7. Tężnie	

Kategoria	Odpowiedź/działanie	Dodatkowe wyjaśnienia
B5.II. Mała architektura (II): konstrukcje lub zadaszenia	B5II.8. Toalety publiczne	
	B5II.9. Garaże, magazyny	Garaże, magazyny itp., które są czymś więcej niż wiatą
	B5II.10. Zacieniające/zadaszające konstrukcje	Żagle zacieniające, zadaszenie istniejących konstrukcji itp.
	B5II.11. Inne konstrukcje (jakie?)	
B6. Sztuka i dziedzictwo w przestrzeni publicznej	B6.1. Murale i malowidła wielkoformatowe	
	B6.2. Rzeźby, pomniki	
	B6.3. Tablice upamiętniające	
	B6.4. Iluminacje i oświetlenie dekoracyjne	
	B6.5. Inne obiekty związane z kulturą i sztuką (jakie?)	
B7. Zieleni	B7.1. Zieleń (ogólnie)	Mowa o zieleni ogólnie, bez dodatkowych szczegółów
	B7.2. Drzewa	
	B7.3. Krzewy	
	B7.4. Kwiaty i rośliny ozdobne	
	B7.5. Trawniki	
	B7.6. Łąki kwietne	
	B7.7. Ogrody deszczowe	
	B7.8. Zielone dachy/ściany	
	B7.9. Pielęgnacyjne prace	
	B7.10. Wycinka (usunięcie zieleni)	
	B7.11. „Odbetonowanie” przestrzeni	Działanie polegające na usunięciu nawierzchni utwardzonej w celu posadzenia dodatkowej zieleni
	B7.12. Inne typy zieleni (jakie?)	
B8. Sieci i instalacje	B8.1. Monitoring	
	B8.2. Woda i kanalizacja	
	B8.3. Prąd	
	B8.4. Obieg powietrza	Ogrzewanie, klimatyzacja, wentylacja
	B8.5. Internet	
	B8.6. Inne sieci i instalacje (jakie?)	Np. sieć trakcyjna
B9. Budynki	B9.1. Wnętrza	Remonty, przebudowy, modernizacje w środku budynku
	B9.2. Stolarka okienna i drzwiowa	
	B9.3. Remonty na zewnątrz budynku	Np. malowanie, termomodernizacja, naprawa dachu
	B9.4. Inne prace dotyczące budynków (jakie?)	Np. postawienie nowego budynku

Kategoria	Odpowiedź/działanie	Dodatkowe wyjaśnienia
B10. Zakupy środków trwałych	B10.1. Meble	Również meble ogrodowe
	B10.2. Książki i inne zbiory bibl.	Oprócz książek także płyty itp.
	B10.2a. Dostęp do e- i audioksiążek	
	B10.3. Materiały papiernicze/warsztatowe	
	B10.4. Gry i zabawki	
	B10.5. Sprzęt sportowo-rekreacyjny	
	B10.6. AGD	
	B10.7. Elektronika	RTV, sprzęt komputerowy, sprzęt nagłaśniający itp.
	B10.8. Pomoce naukowe niebędące sprzętem RTV	
	B10.9. Ratownicze	Sprzęt, ubrania, wyposażenie
	B10.10. Medyczne	Także AED
	B10.11. Lądowe pojazdy	
	B10.12. Wodne jednostki	
	B10.13. Książkomaty	
	B10.14. Śmieciomaty	Także butelkomat
	B10.15. Oczyszczacze powietrza	
	B10.16. Inne środki trwałe (jakie?)	
B11. Zajęcia, wydarzenia, akcje	B11.1. Edukacyjne	Szkolenia, warsztaty itp.
	B11.2. Integracyjne	Pikniki, święta dzielnic itp.
	B11.3. Kulturalne	
	B11.4. Rękodzielnicze	Także zajęcia kulinarne
	B11.5. Ruchowe i sportowe	Różne zajęcia (także z samoobrony), jak też zawody, turnieje
	B11.6. Promocja i informacja	Np. akcja społeczna zachęcająca do jakichś działań, promocja miasta
	B11.7. Prozdrowotne dla ludzi	Np. akcje szczepień
	B11.8. Prozwierzęce	Np. wsparcie dla schronisk, kastracja kotów, chipowanie
	B11.9. Wycieczki	
	B11.10. Wydawnicza i publikacyjna działalność	Przygotowanie i wydanie książek, albumów, komiksów, przewodników turystycznych itp.
	B11.11. Inne wydarzenia i działania miękkie (jakie?)	
B12. Poza kategoriami	B12.1. Inne niż powyżej (jakie?)	

Objaśnienia: * projekt przypisywaliśmy do budynku lub instytucji także wtedy, gdy działania dotyczyły ścian zewnętrznych budynku.

Źródło: badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

Literatura

- Augustyniak M., Marchaj R., 2021, *Art. 5(a) Konsultacje z mieszkańcami; budżet obywatelski*, [w:] B. Dolnicki (red.), *Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa. Dostępne na: <https://sip.lex.pl> [data dostępu: 24.03.2023].
- Fundacja Stocznia, 2015, *Standardy procesów budżetu partycypacyjnego w Polsce*, Warszawa.
- Goś-Wójcicka K., Adamska M., Sobik P., 2019, *Zeszyt metodologiczny. Współdziałanie jednostek samorządu terytorialnego z mieszkańcami*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa–Wrocław.
- Kębiłowski W., 2013, *Budżet obywatelski. Krótka instrukcja obsługi*, Instytut Obywatelski, Warszawa.
- Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 13 stycznia 2023 r. w sprawie średniorocznego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w 2022 r. Dostępne na: <https://stat.gov.pl> [data dostępu: 28.03.2023].
- Martela B., Janik L., Bubak G., 2022, *Barometr budżetu obywatelskiego. Edycja 2021*, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa–Kraków.
- Martela B., Bubak G., Janik L., 2022, *Mieszkańcy decydują o wydatkach publicznych. Budżety obywatelskie i fundusze sołeckie w gminach członkowskich w GZM w latach 2015–2020*, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa–Kraków.
- Mencwel J., 2020, *Betonoza. Jak się niszczy polskie miasta*, Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa.
- Misiejko A., 2020, *Budżet obywatelski w praktyce samorządów. Dobre praktyki w samorządzie terytorialnym*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Najwyższa Izba Kontroli, 2019, *Funkcjonowanie budżetów partycypacyjnych (obywatelskich)*, informacja o wynikach kontroli. Dostępne na: <https://www.nik.gov.pl> [data dostępu: 24.03.2023].
- Nowa propozycja zmian w przepisach o budżecie obywatelskim*, 2020. Dostępne na: <https://partycypacjaobywatelska.pl> [data dostępu: 30.03.2023].
- Wierzbica A., 2020, *Art. 91. Przyznanie miastom praw powiatu*, [w:] B. Dolnicki (red.), *Ustawa o samorządzie powiatowym. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa. Dostępne na: <https://sip.lex.pl> [data dostępu: 09.03.2023].

Krajowe akty prawne

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 1990 r. nr 16 poz. 95).
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2647 ze zm.).
- Ustawy z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 130).
- Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 103 ze zm.).
- Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1005).

Rozstrzygnięcia nadzorcze i wyroki sądu

- Rozstrzygnięcie nadzorcze nr NK-II.4131.46.2020.EC Wojewody Podlaskiego z dnia 27 marca 2020 r.
- Rozstrzygnięcie nadzorcze nr NPII.4131.1.402.2021 Wojewody Śląskiego z dnia 28 kwietnia 2021 r.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 lutego 2021 r., III OSK 3534/21.

Materiały dotyczące miast

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
1.	Aleksandrów Kujawski	Uchwała nr XX/167/20 Rady Miejskiej Aleksandrowa Kujawskiego z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami w sprawie budżetu obywatelskiego Uchwała nr LIX/462/22 Rady Miejskiej Aleksandrowa Kujawskiego z dnia 16 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miejskiej na rok 2023	https://www.aleksandrowkujawski.pl
2.	Aleksandrów Łódzki	Uchwała nr XLVIII/350/22 Rady Miejskiej w Aleksandrowie Łódzkim z dnia 27 stycznia 2022 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących Aleksandrowskiego Budżetu Obywatelskiego 2023 Uchwała nr LXV/458/23 Rady Miejskiej w Aleksandrowie Łódzkim z dnia 12 stycznia 2023 r. w sprawie: uchwalenia budżetu Gminy Aleksandrów Łódzki na 2023 rok	https://aleludzki.pl
3.	Augustów	Uchwała nr L/503/22 Rady Miejskiej w Augustowie z dnia 30 czerwca 2022 r. w sprawie Augustowskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LIX/554/22 Rady Miejskiej w Augustowie z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta na 2023 rok	https://zmieniamy.augustow.pl
4.	Barcin	Uchwała nr XXXII/320/2021 Rady Miejskiej w Barcinie z dnia 27 sierpnia 2021 r. w sprawie zasad budżetu obywatelskiego w Gminie Barcin Uchwała nr L/466/2022 Rady Miejskiej w Barcinie z dnia 16 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Barcin na 2023 rok	https://barcin.konsultacjejst.pl
5.	Barczewo	Uchwała nr XLIII (424) 2022 Rady Miejskiej w Barczewie z dnia 31 marca 2022 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Barczewa na temat Budżetu Obywatelskiego dla Miasta Barczewa na rok 2023 Uchwała nr LI (520) 2022 Rady Miejskiej w Barczewie z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie: uchwalenia budżetu gminy Barczewo na 2023 rok	http://www.konsultacje.barczewo.pl
6.	Barlinek	Uchwała nr VIII/44/2019 Rady Miejskiej w Barlinku z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt Barlineckiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LVIII/397/2022 Rady Miejskiej w Barlinku z dnia 1 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Barlinek na 2023 rok	https://barlinek.budzet-obywatelski.org
7.	Bartoszyce	Uchwała nr XLVIII/305/2022 Rady Miasta Bartoszyce z dnia 24 lutego 2022 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie miasta Bartoszyce konsultacji społecznych dotyczących Bartoszyckiego Budżetu Obywatelskiego na 2022 rok Uchwała nr XLVI/285/2021 Rady Miasta Bartoszyce z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Bartoszyce na 2022 r.	https://bartoszyce.pl
8.	Bełchatów	Uchwała nr IX/52/19 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt Budżetu Obywatelskiego Bełchatowa Uchwała nr LII/422/22 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Bełchatowa na 2023 rok	http://decydujemy.belchatow.pl

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
9.	Będzin	Uchwała nr XLVI/407/2018 Rady Miejskiej Będzina z dnia 28 lutego 2018 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Miasta Będzina Uchwała nr LIV/428/2022 Rady Miejskiej Będzina z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta Będzina na 2023 rok	https://www.bedzin.pl
10.	Biała Podlaska	Uchwała nr XV/29/20 Rady Miasta Biała Podlaska z dnia 29 maja 2020 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami w sprawie budżetu obywatelskiego Uchwała nr XLVI/136/22 Rady Miasta Biała Podlaska z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Biała Podlaska na rok 2023	https://bo.bialapodlaska.pl
11.	Białystok	Uchwała nr XIX/318/20 Rady Miasta Białystok z dnia 15 stycznia 2020 r. w sprawie konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Białegostoku dotyczących budżetu obywatelskiego Uchwała nr LXIII/875/22 Rady Miasta Białystok z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Miasta Białegostoku na 2023 rok	https://www.bialystok.pl
12.	Bielawa	Uchwała nr XVII/159/2019 Rady Miejskiej Bielawy z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie Bielawskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LXVI/575/2022 Rady Miejskiej Bielawy z dnia 28 grudnia 2022 r. Uchwała Budżetowa na rok 2023	https://bielawa.budzet-obywatelski.org
13.	Bielsk Podlaski	Uchwała nr LII/396/22 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 28 lipca 2022 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie miasta Bielsk Podlaski konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu Miasta na 2023 rok Uchwała nr LVIII/440/22 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Bielsk Podlaski na rok 2023	https://bielskpodlaski.budzet-obywatelski.org
14.	Bielsko-Biała	Uchwała nr XLIII/986/2022 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 24 marca 2022 r. w sprawie zawieszenia konsultacji społecznych w formie budżetu obywatelskiego w zakresie projektów przewidzianych do realizacji w 2023 r. Uchwała nr XLIII/985/2022 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 24 marca 2022 r. w sprawie nieprzeprowadzania konsultacji społecznych w formie budżetu obywatelskiego w zakresie projektów przewidzianych do realizacji w 2024 r. Uchwała nr LII/1196/2022 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 22 grudnia 2022 r. zmieniająca Uchwałę nr XLIII/986/2022 Rady Miejskiej w Bielsku-Białej z dnia 24 marca 2022 r. w sprawie zawieszenia konsultacji społecznych w formie budżetu obywatelskiego w zakresie projektów przewidzianych do realizacji w 2023 r.	—
15.	Bieruń	Uchwała nr II/7/2022 Rady Miejskiej w Bieruniu z dnia 24 lutego 2022 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania Budżetu Obywatelskiego miasta Bierunia na rok 2023 Uchwała nr XIII/2/2022 Rady Miejskiej w Bieruniu z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta Bierunia na 2023 rok	https://bierun.budzet-obywatelski.org

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
16.	Blachownia	Uchwała nr 79/XII/2019 Rady Miejskiej w Blachowni z dnia 18 września 2019 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych Blachowniańskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr 319/LVIII/2022 Rady Miejskiej w Blachowni z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Blachownia na rok 2023	https://konsultacje.blachownia.pl
17.	Błonie	Uchwała nr L/391/22 Rady Miejskiej w Błoniu z dnia 27 czerwca 2022 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Błonie na temat Budżetu Gminy Błonie na 2023 rok Uchwała nr LVII/432/22 Rady Miejskiej w Błoniu z dnia 19 grudnia 2022 r. Uchwała Budżetowa Gminy Błonie na 2023 r.	https://blonie.pl
18.	Bochnia	Uchwała nr VI/54/19 Rady Miasta Bochnia z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Gminy Miasta Bochnia Uchwała Budżetowa nr LI/509/22 Rady Miasta Bochnia z dnia 29 grudnia 2022 r. Gminy Miasta Bochnia na rok 2023	https://bochnia.eu
19.	Boguszów-Gorce	Uchwała nr XLIV/248/22 Rady Miejskiej w Boguszowie-Gorcach z dnia 28 lutego 2022 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie Gminy Miasto Boguszów-Gorce konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu Gminy Boguszów-Gorce na rok 2022 Uchwała nr XLIII/239/21 Rady Miejskiej w Boguszowie-Gorcach z dnia 22 grudnia 2021 r. Uchwała Budżetowa na rok 2022	https://bip.boguszow-gorce.pl
20.	Braniewo	Uchwała nr XIV/67/15 Rady Miejskiej w Braniewie z dnia 2 września 2015 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Budżetu Obywatelskiego Miasta Braniewa Uchwała nr XXXI/304/21 Rady Miejskiej w Braniewie z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Braniewa na 2022 r.	https://braniewo.budzet-obywatelski.org
21.	Brzeg	Uchwała nr XIV/163/19 Rady Miejskiej Brzegu z dnia 24 października 2019 r. w sprawie przyjęcia regulaminu Budżetu Obywatelskiego Brzegu Uchwała nr XXXIX/416/21 Rady Miejskiej Brzegu z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Brzeg na 2022 rok	https://budzetobywatelski.brzeg.pl
22.	Busko-Zdrój	Uchwała nr XXXV/422/2021 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego z mieszkańcami Gminy Busko-Zdrój Uchwała nr LVI/665/2022 Rady Miejskiej w Busku-Zdroju z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Busko-Zdrój na 2023 rok	https://www.umig.busko.pl
23.	Bydgoszcz	Uchwała nr V/43/18 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 19 grudnia 2018 r. w sprawie zasad programu Bydgoski Budżet Obywatelski Uchwała nr LXII/1260/22 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta na 2023 rok	https://www.bdgbo.pl

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
24.	Bytom	Uchwała nr XIII/169/19 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 24 maja 2019 r. w sprawie Bytomskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LXXII/912/22 Rady Miejskiej w Bytomiu z dnia 19 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej miasta Bytomia na 2023 rok	https://bo.bytom.pl
25.	Chełm	Uchwała nr XXVI/210/20 Rady Miasta Chełm z dnia 30 kwietnia 2020 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Miasta Chełm Uchwała nr LXIX/545/22 Rady Miasta Chełm z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta Chełm na rok 2023	https://chelm.budzet-obywatelski.org
26.	Chojnów	Uchwała nr LIX/280/22 Rady Miejskiej Chojnowa z dnia 24 czerwca 2022 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie Miasta Chojnowa konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu Miasta Chojnowa Uchwała nr L/240/21 Rady Miejskiej Chojnowa z dnia 28 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Miasta Chojnowa na 2022 rok	https://budzet-obywatelski.chojnow.eu
27.	Choroszcz	Uchwała nr XXXVI/366/2022 Rady Miejskiej w Choroszczy z dnia 9 czerwca 2022 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie miasta Choroszcz konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego na 2023 rok Uchwała nr XLI/407/2022 Rady Miejskiej w Choroszczy z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy Choroszcz na 2023 rok	https://www.choroszcz.pl
28.	Chorzów	Uchwała nr XXXVIII/640/2021 Rady Miasta Chorzów z dnia 16 sierpnia 2021 r. w sprawie wprowadzenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych – Budżetu Obywatelskiego Miasta Chorzów Uchwała nr LVII/919/2022 Rady Miasta Chorzów z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Chorzów na rok 2023	https://bo.chorzow.eu
29.	Chrzanów	Uchwała nr X/77/2019 Rady Miejskiej w Chrzanowie z dnia 3 września 2019 r. o zasadach i trybie realizowania konsultacji z mieszkańcami gminy Chrzanów w formie Chrzanowskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LI/530/2022 Rady Miejskiej w Chrzanowie z dnia 20 grudnia 2022 r. Budżet Gminy Chrzanów na rok 2023	https://chrzanow.budzet-obywatelski.org
30.	Ciechanów	Uchwała nr 415/XLIV/2021 Rady Miasta Ciechanów z dnia 28 października 2021 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie Miasta Ciechanów konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr 428/XLVI/2021 Rady Miasta Ciechanów z dnia 25 listopada 2021 r. w sprawie uchwały Budżetowej Gminy Miejskiej Ciechanów na 2022 rok	https://www.umciechanow.pl i https://bo.umciechanow.pl
31.	Ciechocinek	Uchwała nr XL/280/21 Rady Miejskiej Ciechocinka z dnia 6 grudnia 2021 r. w sprawie określenia wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Uchwała nr LIX/373/23 Rady Miejskiej Ciechocinka z dnia 4 stycznia 2023 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Ciechocinka na 2023 rok	https://budzetobywatelski.ciechocinek.pl

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
32.	Cieszyn	Uchwała nr IX/92/19 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 27 czerwca 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia Budżetu Obywatelskiego Miasta Cieszyna Uchwała nr XLVIII/580/22 Rady Miejskiej Cieszyna z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Cieszyna na rok 2023	https://cieszyn.budzet-obywatelski.org
33.	Czaplinek	Uchwała nr XII/108/19 Rady Miejskiej w Czaplinku z dnia 24 października 2019 r. w sprawie budżetu obywatelskiego gminy Czaplinek Uchwała nr XLI/365/21 Rady Miejskiej w Czaplinku z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Czaplinek na rok 2022 r.	https://www.czaplinek.pl
34.	Czarna Białostocka	Uchwała nr XXXIX/359/22 Rady Miejskiej w Czarnej Białostockiej z dnia 25 sierpnia 2022 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie Gminy Czarna Białostocka konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu Gminy na rok 2023 Uchwała nr XLII/391/22 Rady Miejskiej w Czarnej Białostockiej z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Czarna Białostocka na 2023 rok	http://www.czarnabialostocka.pl
35.	Czarnków	Uchwała nr X/85/2019 Rady Miasta Czarnków z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Uchwała nr LIII/395/2022 Rady Miasta Czarnków z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na rok 2023	https://czarnkow.konsultacjejst.pl
36.	Czersk	Uchwała nr XLIII/493/22 Rady Miejskiej w Czersku z dnia 22 lutego 2022 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego z mieszkańcami Gminy Czersk Uchwała nr LII/592/22 Rady Miejskiej w Czersku z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Gminy Czersk na rok 2023	https://czersk.pl
37.	Częstochowa	Uchwała nr 790.LVI.2022 Rady Miasta Częstochowy z dnia 3 marca 2022 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania budżetu obywatelskiego Uchwała nr 954.LXXI.2022 Rady Miasta Częstochowa z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Częstochowy na rok 2023	https://czestochowa.budzet-obywatelski.eu
38.	Darłowo	Uchwała nr VII/65/2019 Rady Miejskiej w Darłowie z dnia 18 kwietnia 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami Miasta Darłowo w sprawie Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu Miasta Darłowo oraz wymagań, jakie powinien spełniać projekt Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LVIII/473/2022 Rady Miejskiej w Darłowie z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy – Miasta Darłowa na rok 2023	https://www.budzet.darlowo.pl
39.	Dąbrowa Górnicza	Uchwała nr XLV/804/2022 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 22 czerwca 2022 r. w sprawie zawieszenia konsultacji społecznych w formie budżetu obywatelskiego w zakresie projektów przewidzianych do realizacji w 2023 r. Uchwała nr XLV/805/2022 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 22 czerwca 2022 r. w sprawie nieprzeprowadzania konsultacji społecznych w formie budżetu obywatelskiego w zakresie projektów przewidzianych do realizacji w 2024 r.	–

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
40.	Drawsko Pomorskie	Uchwała nr LXI/513/2022 Rady Miejskiej w Drawsku Pomorskim z dnia 28 kwietnia 2022 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego w gminie Drawsko Pomorskie w 2023 roku Uchwała nr LXXI/612/2022 Rady Miejskiej w Drawsku Pomorskim z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy Drawsko Pomorskie na rok 2023	https://drawsko-pomorskie.budzet-obywatelski.org
41.	Drezdenko	Uchwała nr VI/36/2019 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie Drezdeneckiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LXXI/458/2022 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Gminy Drezdenko na 2023 rok	https://drezdenko.budzet-obywatelski.org
42.	Dzierżoń	Uchwała nr VIII/76/2019 Rady Miejskiej w Dzierżoniu z dnia 26 czerwca 2019 r. w sprawie ustalenia zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami w ramach Dzierżońskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr XXIII/347/2021 Rady Miejskiej w Dzierżoniu z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Dzierżoń na 2022 rok	https://dzierzgon.pnet.pl
43.	Elbląg	Uchwała nr XB/304/2020 Rady Miejskiej w Elblągu z dnia 16 kwietnia 2020 r. w sprawie przeprowadzania na terenie Gminy Miasta Elbląg konsultacji społecznych w formie Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr XXVIII/819/2022 Rady Miejskiej w Elblągu z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta Elbląg na rok 2023	http://www.budzetobywatelski.elblag.eu
44.	Gdańsk	Uchwała nr V/29/19 Rady Miejskiej Gdańska z dnia 31 stycznia 2019 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego z mieszkańcami miasta Gdańska Uchwała nr LVII/1454/22 Rady Miasta Gdańska z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Gdańska na 2023 rok	https://www.gdansk.pl
45.	Gdynia	Uchwała nr XXIII/749/20 Rady Miasta Gdyni z dnia 28 października 2020 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr XLVIII/1492/22 Rady Miasta Gdyni z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Gdyni na 2023 rok	https://bo.gdynia.pl
46.	Gliwice	Uchwała nr II/26/2018 Rady Miasta Gliwice z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie Gliwickiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr XLII/866/2022 Rady Miasta Gliwice z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta Gliwice na 2023 rok	https://gbo.gliwice.eu
47.	Głogów	Uchwała nr LII/436/22 Rady Miejskiej w Głogowie z dnia 30 marca 2022 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie miasta Głogowa konsultacji społecznych projektu budżetu obywatelskiego na 2023 rok Uchwała nr LXII/537/2022 Rady Miejskiej w Głogowie z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miejskiej Głogów na rok 2023	https://www.obywatel.glogow.pl

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
48.	Głogów Małopolski	Uchwała nr XIII/156/2019 Rady Miejskiej w Głogowie Małopolskim z dnia 8 sierpnia 2019 r. w sprawie określenia zasad przygotowania i realizacji budżetu obywatelskiego Uchwała nr LXIII/753/2023 Rady Miejskiej w Głogowie Małopolskim z dnia 19 stycznia 2023 r. Uchwała Budżetowa na 2023 rok	https://glogowmlp.budzet-obywatelski.org
49.	Głubczyce	Uchwała nr XXXV/357/22 Rady Miejskiej w Głubczycach z dnia 26 stycznia 2022 r. w sprawie ustalenia i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących budżetu Gminy Głubczyce na 2022 rok Uchwała nr XXXIV/334/21 Rady Miejskiej w Głubczycach z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu na 2022 rok	https://glubczyce.pl
50.	Głuchołazy	Uchwała nr XXVIII/279/21 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 27 stycznia 2021 r. w sprawie ustalenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego Gminy Głuchołazy Uchwała nr XLI/388/21 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Głuchołazy na 2022 rok	https://glucholazy.pl
51.	Gniewkowo	Uchwała nr XXV/168/2020 Rady Miejskiej w Gniewkowie z dnia 24 czerwca 2020 r. w sprawie budżetu obywatelskiego Gminy Gniewkowo Uchwała nr LXV/417/2022 Rady Miejskiej w Gniewkowie z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu na 2023 rok	https://gniewkowo.konsultacjejst.pl
52.	Gniezno	Uchwała nr XLV/646/2022 Rady Miasta Gniezna z dnia 23 lutego 2022 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych na terenie Miasta Gniezna w sprawie Budżetu Obywatelskiego Miasta Gniezna na rok 2023 Uchwała nr LXV/835/2022 Rady Miasta Gniezna z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Gniezna na rok 2023	https://gniezno.konsultacjejst.pl
53.	Golub-Dobrzyń	Uchwała nr XXX/147/2020 Rady Miasta Golubia-Dobrzyń z dnia 30 lipca 2020 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego oraz zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych do budżetu obywatelskiego w ramach budżetu miasta Golub-Dobrzyń Uchwała nr LXVI/341/2022 Rady Miasta Golubia-Dobrzyń z dnia 7 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu na 2023 rok	https://golub-dobrzyn.konsultacjejst.pl
54.	Gorlice	Uchwała nr 618/XLIX/2022 Rady Miasta Gorlice z dnia 25 sierpnia 2022 r. w sprawie Regulaminu budżetu obywatelskiego Miasta Gorlice na 2023 rok Uchwała Budżetowa Miasta Gorlice nr 686/LIII/2022 Rady Miasta Gorlice z dnia 22 grudnia 2022 r. na 2023 rok	https://gorlice.budzet-obywatelski.org
55.	Gorzów Wielkopolski	Uchwała nr III/33/2018 Rady Miasta Gorzowa Wielkopolskiego z dnia 19 grudnia 2018 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego oraz zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych do budżetu obywatelskiego w ramach budżetu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego Uchwała nr LVIII/1017/2022 Rady Miasta Gorzowa Wielkopolskiego z dnia 21 grudnia 2022 r. uchwała budżetowa na 2023 rok Miasta Gorzowa Wielkopolskiego	https://gorzow.konsultacjejst.pl

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
56.	Góra	Uchwała nr IV/11/18 Rady Miejskiej Góry z dnia 20 grudnia 2018 r. w sprawie budżetu obywatelskiego Gminy Góra Uchwała nr LVII/521/22 Rady Miejskiej Góry z dnia 22 grudnia 2022 r. Uchwała Budżetowa Gminy Góra na rok 2023	https://bip.gora.com.pl
57.	Grudziądz	Uchwała nr LVII/471/22 Rady Miejskiej Grudziądza z dnia 26 stycznia 2022 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt Grudziądzkiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LXX/593/22 Rady Miejskiej Grudziądza z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu na 2023 rok	https://grudziadz.budzet-obywatelski.org
58.	Hajnówka	Uchwała nr XXXV/275/22 Rady Miasta Hajnówka z dnia 11 maja 2022 r. w sprawie określenia zasad i trybu prowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami miasta Hajnówka dotyczących budżetu obywatelskiego na 2023 rok Uchwała nr XL/319/22 Rady Miasta Hajnówka z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Hajnówka na rok 2023	http://www.hajnowka.pl
59.	Hrubieszów	Uchwała nr XIX/154/2020 Rady Miejskiej w Hrubieszowie z dnia 27 lutego 2020 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego dla Gminy Miejskiej Hrubieszów Uchwała nr LIX/457/2022 Rady Miejskiej w Hrubieszowie z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na rok 2023	https://miasto.hrubieszow.pl
60.	Ława	Uchwała nr XXXV/409/21 Rady Miejskiej w Ławie z dnia 30 sierpnia 2021 r. w sprawie przeprowadzania z mieszkańcami miasta Ławy konsultacji społecznych dotyczących Ławskiego Budżetu Obywatelskiego oraz wymagań, jakie powinien spełniać projekt Ławskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr XLII/458/21 Rady Miejskiej w Ławie z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Ławy na 2022 r. Uchwała nr XLVII/523/22 Rady Miejskiej w Ławie z dnia 25 kwietnia 2022 r. w sprawie przeprowadzania z mieszkańcami miasta Ławy konsultacji społecznych dotyczących Ławskiego Budżetu Obywatelskiego oraz ustalenia zasad i trybu przeprowadzania Ławskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LVIII/611/22 Rady Miejskiej w Ławie z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Ławy na 2023 r.	https://ilawa.budzet-obywatelski.org
61.	Jarosław	Uchwała nr 393/XXXI/2021 Rady Miasta Jarosławia z dnia 22 marca 2021 r. w sprawie budżetu obywatelskiego Gminy Miejskiej Jarosław Uchwała nr 796/LIX/2023 Rady Miasta Jarosławia z dnia 30 stycznia 2023 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Jarosławia na rok 2023	https://bip.jaroslaw.um.gov.pl
62.	Jasło	Uchwała nr LXIX/709/2018 Rady Miejskiej Jasła z dnia 26 lipca 2018 r. w sprawie budżetu obywatelskiego Miasta Jasła Uchwała nr LXXIV/630/2023 Rady Miejskiej Jasła z dnia 2 stycznia 2023 r. Uchwała Budżetowa Miasta Jasła na 2023 rok	https://konsultacje.um.jaslo.pl
63.	Jastrowie	Uchwała nr 369/2021 Rady Miejskiej w Jastrowiu z dnia 28 września 2021 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia Jastrowskiego Budżetu Obywatelskiego na 2022 rok Uchwała nr 404/2021 Rady Miejskiej w Jastrowiu z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na rok 2022	https://jastrowie.konsultacjejst.pl

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
64.	Jastrzębie-Zdrój	Uchwała nr XV.150.2020 Rady Miasta Jastrzębie-Zdrój z dnia 8 grudnia 2020 r. w sprawie Jastrzębskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr XVI.203.2022 Rady Miasta Jastrzębie-Zdrój z dnia 15 grudnia 2022 r. Uchwała Budżetowa Miasta Jastrzębie-Zdrój na 2023 rok	https://bip.jastrzebie.pl
65.	Jawor	Uchwała nr VIII/80/2019 Rady Miejskiej w Jaworze z dnia 11 września 2019 r. w sprawie zasad realizacji Jaworskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr XXXI/269/21 Rady Miejskiej w Jaworze z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu Gminy Jawor na 2022 rok	https://jawor.pl
66.	Jaworzno	Uchwała nr VI/72/2019 Rady Miejskiej w Jaworznie z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych związanych z budżetem obywatelskim miasta Jaworzna Uchwała nr XLIX/643/2022 Rady Miejskiej w Jaworznie z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2023 rok miasta Jaworzna	https://www.jaworzno.pl
67.	Jelcz-Laskowice	Uchwała nr XLV.403.2022 Rady Miejskiej w Jelczu-Laskowicach z dnia 31 marca 2022 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta i Gminy Jelcz-Laskowice dotyczących realizacji projektu pod nazwą „Budżet Obywatelski w Mieście i Gminie Jelcz-Laskowice w 2023 r.” Uchwała nr LVI.488.2022 Rady Miejskiej w Jelczu-Laskowicach z dnia 30 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta i Gminy Jelcz-Laskowice na 2023 rok	https://jelcz-laskowice.budzet-obywatelski.org
68.	Jelenia Góra	Uchwała nr 52.VI.2019 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 6 marca 2019 r. w sprawie określenia wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Uchwała nr 574.LX.2022 Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia 29 grudnia 2022 r. Uchwała Budżetowa Miasta Jelenia Góra na rok 2023	https://jbo.jeleniagora.pl
69.	Jordanów	Uchwała nr XXXI/290/2022 Rady Miejskiej Jordanowa z dnia 21 kwietnia 2022 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu budżetu obywatelskiego Miasta Jordanowa na rok 2023 Uchwała nr XXXVIII/334/2022 Rady Miasta Jordanowa z dnia 20 grudnia 2022 r. Uchwała Budżetowa Miasta Jordanowa na 2023 rok	https://konsultacje.jordanow.pl
70.	Józefów	Uchwała nr 331/VIII/2021 Rady Miasta Józefowa z dnia 30 września 2021 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego z mieszkańcami Miasta Józefowa na rok 2022 Uchwała nr 357/VIII/2021 Rady Miasta Józefowa z dnia 10 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Józefowa na 2022 rok Uchwała nr 460/VIII/2022 Rady Miasta Józefowa z dnia 12 września 2022 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego z mieszkańcami Miasta Józefowa na rok 2023 Uchwała nr 485/VIII/2022 Rady Miasta Józefowa z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Józefowa na 2023 rok	https://budzetobywatelski.jozefow.pl i https://jozefow.budzet-obywatelski.org

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
71.	Kalisz	Uchwała nr XLIX/676/2022 Rady Miasta Kalisza z dnia 3 lutego 2022 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Miasta Kalisza na 2023 rok Uchwała nr LIX/845/2022 Rady Miasta Kalisza z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2023 rok	https://bo.kalisz.pl
72.	Kamienna Góra	Uchwała nr IX/44/19 Rady Miasta Kamienna Góra z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie budżetu obywatelskiego Miasta Kamienna Góra Uchwała nr LXIV/423/22 Rady Miasta Kamienna Góra z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta Kamienna Góra na 2023 rok	https://kamiennagora.pl
73.	Karczew	Uchwała nr XXXIII/198/2020 Rady Miejskiej w Karczewie z dnia 28 września 2020 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami miasta Karczewa w przedmiocie Budżetu Obywatelskiego w mieście Karczew Uchwała nr LXXXII/443/2023 Rady Miejskiej w Karczewie z dnia 30 stycznia 2023 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Karczew na 2023 rok	https://karczew.pl
74.	Katowice	Uchwała nr V/80/19 Rady Miasta Katowice z dnia 7 marca 2019 r. w sprawie określenia zasad i trybu Budżetu Obywatelskiego w Katowicach Uchwała nr LVII/1209/22 Rady Miasta Katowice z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Katowice na 2023 rok	http://www.bo.katowice.eu
75.	Kędzierzyn-Koźle	Uchwała nr II/18/18 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie ustalenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji w ramach Budżetu Obywatelskiego w Kędzierzynie-Koźlu oraz określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Uchwała nr LIII/623/22 Rady Miasta Kędzierzyn-Koźle z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Kędzierzyn-Koźle na rok 2023	https://budzetobywatelski.kedzierzynkozle.pl
76.	Kętrzyn	Uchwała nr LIV/402/2022 Rady Miejskiej w Kętrzynie z dnia 28 kwietnia 2022 r. w sprawie w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami Miasta Kętrzyn w sprawie Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu Miasta Kętrzyn na rok 2023 oraz wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Uchwała nr LXVI/506/2022 Rady Miejskiej w Kętrzynie z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Kętrzyn na rok 2023	https://www.miastoketrzyn.pl
77.	Kielce	Uchwała nr XLII/798/2021 Rady Miasta Kielce z dnia 18 marca 2021 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania Kieleckiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LXX/1403/2022 Rady Miasta Kielce z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Kielce na 2023 r.	https://bo.kielce.eu
78.	Kluczbork	Uchwała nr XXXVI/562/21 Rady Miejskiej w Kluczborku z dnia 27 października 2021 r. w sprawie Kluczborskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr XXXIX/595/21 Rady Miejskiej w Kluczborku z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy na 2022 rok	https://www.kluczbork.eu

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
79.	Knurów	Uchwała nr XXI/260/2020 Rady Miasta Knurów z dnia 19 lutego 2020 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych związanych z Budżetem Obywatelskim Miasta Knurów Uchwała nr LXIV/803/2022 Rady Miasta Knurów z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Gminy Knurów na 2023 rok	https://knurow.budzet-obywatelski.org
80.	Kobyłka	Uchwała nr XLIV/385/2021 Rady Miasta Kobyłka z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie budżetu obywatelskiego w Mieście Kobyłka Uchwała nr LVIII/485/2022 Rady Miasta Kobyłka z dnia 19 grudnia 2022 r. Uchwała budżetowa Miasta Kobyłka na 2023 rok	https://budzet.kobylka.pl
81.	Koluszki	Uchwała nr XXXII/71/2017 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 19 kwietnia 2017 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Koluszki dotyczących Budżetu Obywatelskiego Gminy Koluszki Uchwała nr LIV/162/2022 Rady Miejskiej w Koluszkach z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Koluszki na 2023 rok	https://koluszki.pl
82.	Koło	Uchwała nr XXXI/301/2020 Rady Miejskiej Koła z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt kolskiego budżetu obywatelskiego Uchwała nr XLVIII/320/2022 Rady Gminy w Kole z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Gminy Koło na 2023 rok	https://kolo.konsultacjejst.pl
83.	Kołobrzeg	Uchwała nr XLIV/637/21 Rady Miasta Kołobrzeg z dnia 1 grudnia 2021 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LVI/799/22 Rady Miasta Kołobrzeg z dnia 30 listopada 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miasto Kołobrzeg na 2023 r.	https://bo.kolobrzeg.pl
84.	Konin	Uchwała nr 481 Rady Miasta Konina z dnia 27 stycznia 2021 r. w sprawie realizacji „Konińskiego Budżetu Obywatelskiego” Uchwała nr 852 Rady Miasta Konina z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej miasta Konina na 2023 rok	http://kbo.konin.pl
85.	Końskie	Uchwała nr XLV/431/2022 Rady Miejskiej w Końskich z dnia 29 czerwca 2022 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego Miasta i Gminy Końskie na 2023 rok Uchwała nr LI/489/2022 Rady Miejskiej w Końskich z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta i Gminy Końskie na 2023 rok	https://umkonskie.pl
86.	Koronowo	Uchwała nr XXXI/262/20 Rady Miejskiej w Koronowie z dnia 28 października 2020 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania budżetu obywatelskiego Gminy Koronowo Uchwała nr LXX/585/22 Rady Miejskiej w Koronowie z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Koronowo na rok 2023	https://koronowo.konsultacjejst.pl
87.	Koszalin	Uchwała nr XLI/685/2022 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 27 stycznia 2022 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych dotyczących budżetu obywatelskiego Uchwała nr LVI/824/2022 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Koszalina na 2023 rok	https://koszalin.budzet-obywatelski.org

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
88.	Kowary	Uchwała nr L/313/22 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 27 stycznia 2022 r. w sprawie zasad Kowarskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr XLIX/310/21 Rady Miejskiej w Kowarach z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Kowary na 2022 rok	https://um.kowary.pl
89.	Kórnik	Uchwała nr XLI/581/2022 Rady Miasta i Gminy Kórnik z dnia 23 lutego 2022 r. w sprawie przeprowadzenia Budżetu Obywatelskiego Gminy Kórnik na rok 2023 Uchwała nr LI/777/2022 Rady Miasta i Gminy Kórnik z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta i Gminy Kórnik na 2023 rok	https://kornik.budzet-obywatelski.org
90.	Kraków	Uchwała nr LI/1410/21 Rady Miasta Krakowa z dnia 13 stycznia 2021 r. w sprawie Regulaminu budżetu obywatelskiego Miasta Krakowa Uchwała nr CII/2768/22 Rady Miasta Krakowa z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Miasta Krakowa na rok 2023	https://budzet.krakow.pl
91.	Krasnystaw	Uchwała nr VIII/63/2019 Rady Miasta Krasnystaw z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania procedury kształtowania budżetu obywatelskiego w Mieście Krasnystaw Uchwała nr XLVIII/325/2022 Rady Miasta Krasnystaw z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta na 2023 r.	https://krasnystaw.pl
92.	Kraśnik	Uchwała nr XLIX/404/2022 Rady Miasta Kraśnik z dnia 28 kwietnia 2022 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Miasta Kraśnik na rok 2023 Uchwała nr LIX/480/2022 Rady Miasta Kraśnik z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na rok 2023	https://krasnik.budzet-obywatelski.org
93.	Krosno	Uchwała nr XLVIII/1363/22 Rady Miasta Krosna z dnia 30 czerwca 2022 r. w sprawie zawieszenia konsultacji społecznych w formie budżetu obywatelskiego w zakresie projektów przewidzianych do realizacji w 2023 r. Uchwała nr XLVIII/1364/22 Rady Miasta Krosna z dnia 30 czerwca 2022 r. w sprawie nieprzeprowadzania konsultacji społecznych w formie budżetu obywatelskiego w zakresie projektów przewidzianych do realizacji w 2024 r.	—
94.	Krotoszyn	Uchwała nr XXXIX/372/2022 Rady Miejskiej w Krotoszynie z dnia 31 marca 2022 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Miasta i Gminy Krotoszyn Uchwała nr LI/448/2022 Rady Miejskiej w Krotoszynie z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu na 2023 rok	https://krotoszyn.konsultacjejst.pl
95.	Krynica-Zdrój	Uchwała nr XLV.346.2021 Rady Miejskiej w Krynicy-Zdroju z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Krynicy-Zdroju na rok 2022 Uchwała nr XLV.344.2021 Rady Miejskiej w Krynicy-Zdroju z dnia 29 grudnia 2021 r. Uchwała Budżetowa Gminy Krynica-Zdroju na 2022 rok	https://www.krynica-zdroj.pl

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
96.	Kudowa-Zdrój	Uchwała nr XLV/309/2022 Rady Miejskiej Kudowy-Zdroju z dnia 27 maja 2022 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych dla realizacji Budżetu Obywatelskiego Kudowy-Zdroju na 2023 rok Uchwała nr LV/357/22 Rady Miejskiej Kudowy-Zdroju z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu gminy Kudowa-Zdrój na 2023 rok	https://kudowa.pl
97.	Kutno	Uchwała nr XXXII/299/20 Rady Miasta Kutno z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Kutnowskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LX/582/22 Rady Miasta Kutno z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Kutno na 2023 rok	https://kutno.budzet-obywatelski.org
98.	Kwidzyn	Uchwała nr XLII/388/22 Rady Miejskiej w Kwidzynie z dnia 27 czerwca 2022 r. w sprawie przygotowania i wdrożenia budżetu obywatelskiego w mieście Kwidzynie Uchwała nr XLVII/451/22 Rady Miejskiej w Kwidzynie z dnia 12 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta Kwidzyna na rok 2023	https://kwidzyn.budzet-obywatelski.org
99.	Lądek-Zdrój	Uchwała nr LIV/371/2022 Rady Miejskiej Łądko-Zdroju z dnia 29 września 2022 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie Gminy Łądek-Zdrój konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego jako części budżetu Gminy Łądek-Zdrój na rok 2023 Uchwała nr LVII/398/2022 Rady Miejskiej Łądko-Zdroju z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Gminy Łądek-Zdrój na 2023 rok	https://ladek.pl
100.	Legionowo	Uchwała nr XIV/196/2019 Rady Miasta Legionowo z dnia 30 grudnia 2019 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Budżetu Obywatelskiego Gminy Miejskiej Legionowo Uchwała nr XLVIII/709/2022 Rady Miasta Legionowo z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Legionowo na 2023 r.	https://legionowo.budzet-obywatelski.org
101.	Legnica	Uchwała nr XXXIX/480/22 Rady Miejskiej Legnicy z dnia 31 stycznia 2022 r. w sprawie zasad Legnickiego Budżetu Obywatelskiego jako szczególnej formy konsultacji społecznych Uchwała nr LI/577/22 Rady Miejskiej Legnicy z dnia 27 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta Legnicy na rok 2023	https://lbo.legnica.eu
102.	Leszno	Uchwała nr XXXVIII/510/2021 Rady Miejskiej Leszna z dnia 13 maja 2021 r. w sprawie określenia wymagań jakie powinien spełniać projekt Budżetu Obywatelskiego Miasta Leszna Uchwała nr LIX/761/2022 Rady Miejskiej Leszna z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Leszna na rok 2023	https://leszno.konsultacjejst.pl
103.	Lewin Brzeski	Uchwała nr XXX/242/2021 Rady Miejskiej w Lewinie Brzeskim z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie budżetu obywatelskiego dla gminy Lewin Brzeski Uchwała nr LVII/454/2022 Rady Miejskiej w Lewinie Brzeskim z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy na 2023 rok	https://lewin-brzeski.pl

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
104.	Lębork	Uchwała nr XX-324/2020 Rady Miejskiej w Lęborku z dnia 27 listopada 2020 r. w sprawie przyjęcia „Zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Miasto Lębork dotyczących Budżetu Obywatelskiego” Uchwała nr XLIX-621/2023 Rady Miejskiej w Lęborku z dnia 27 stycznia 2023 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Lęborka na 2023 rok	https://lebork.budzet-obywatelski.org
105.	Lędziny	Uchwała nr VIII/55/15 Rady Miasta Lędziny z dnia 30 kwietnia 2015 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie Gminy Lędziny konsultacji społecznych dotyczących projektu pn. „Budżet Obywatelski w Lędzinach” Uchwała nr XCIV/458/22 Rady Miasta Lędziny z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Miasta Lędziny na 2023 rok	http://www.ledziny.pl
106.	Lipno	Uchwała nr XXIX/216/2021 Rady Miejskiej w Lipnie z dnia 14 września 2021 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia budżetu obywatelskiego Gminy Miasta Lipna Uchwała nr XLIII/327/2022 Rady Miejskiej w Lipnie z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miasta Lipna na rok 2023	https://www.umlipno.pl
107.	Lubartów	Uchwała nr XXVII/202/2021 Rady Miasta Lubartów z dnia 29 stycznia 2021 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego	https://lubartow.budzet-obywatelski.org
108.	Lubawa	Uchwała nr XXVIII/265/2021 Rady Miasta Lubawa z dnia 26 maja 2021 r. w sprawie przeprowadzenia z mieszkańcami Gminy Miejskiej Lubawa konsultacji społecznych dotyczących Lubawskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr XLIX/411/2022 Rady Miasta Lubawa z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Lubawa na 2023 rok	https://lubawa.budzet-obywatelski.org
109.	Lublin	Uchwała nr 56/III/2019 Rady Miasta Lublin z dnia 31 stycznia 2019 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Miasta Lublin Uchwała nr 1352/XLV/2022 Rady Miasta Lublin z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Lublin na 2023 rok	https://decyduje.lublin.eu
110.	Lubliniec	Uchwała nr 566/XLVIII/2022 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 4 lipca 2022 r. w sprawie ustalenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Miasta Lublińca w ramach budżetu obywatelskiego Uchwała nr 605/LIV/2022 Rady Miejskiej w Lublińcu z dnia 16 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta na 2023 rok	https://bo.lubliniec.pl
111.	Łapy	Uchwała nr LIII/407/22 Rady Miejskiej w Łapach z dnia 25 marca 2022 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie Gminy Łapy konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego na 2023 rok Uchwała nr LXII/502/22 Rady Miejskiej w Łapach z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Łapy na 2023 rok	http://www.lapy.pl
112.	Łazy	Uchwała nr V/34/2019 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Gminy Łazy Uchwała nr XLIV/276/2022 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 19 grudnia 2022 r. Uchwała Budżetowa Gminy Łazy na rok 2023	https://bip.umlazy.finn.pl

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
113.	Łęczycza	Uchwała nr XL/228/2020 Rady Miejskiej w Łęczycy z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad i trybu realizowania przez Burmistrza Miasta Łęczycza budżetu obywatelskiego Miasta Łęczycza Uchwała nr LXXIV 452/2022 Rady Miejskiej w Łęczycy z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Łęczycza na rok 2023	https://leczyca.info.pl
114.	Łobez	Uchwała nr XI/73/2019 Rady Miejskiej w Łobzie z dnia 26 czerwca 2019 r. w sprawie konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Łobez dotyczących budżetu obywatelskiego Uchwała nr LXI/402/2022 Rady Miejskiej w Łobzie z dnia 16 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Łobez na rok 2023	https://lobez.budzet-obywatelski.org
115.	Łomża	Uchwała nr 484/LI/22 Rady Miejskiej Łomży z dnia 23 marca 2022 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych w ramach Budżetu Obywatelskiego Miasta Łomża Uchwała nr 579/LXV/22 Rady Miejskiej Łomży z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Łomża na rok 2023	http://www.lomza.pl
116.	Łódź	Uchwała nr XL/1256/21 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 17 marca 2021 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt Łódzkiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LXX/2085/22 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta Łodzi na 2023 rok	https://budzetobywatelski.uml.lodz.pl
117.	Łuków	Uchwała nr XLVII/341/2021 Rady Miasta Łuków z dnia 28 października 2021 r. w sprawie ustanowienia zasad i trybu konsultacji społecznych w ramach Łukowskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LXIX/509/2022 Rady Miasta Łuków z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na rok 2023	https://lukow.budzet-obywatelski.org
118.	Maków Podhalański	Uchwała nr XLI.403.2022 Rady Miejskiej w Makowie Podhalańskim z dnia 22 czerwca 2022 r. w sprawie: określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Makowa Podhalańskiego w sprawie budżetu obywatelskiego na 2023 r. Uchwała nr XLVII.438.2022 Rady Miejskiej w Makowie Podhalańskim z dnia 29 grudnia 2022 r. Uchwała Budżetowa na 2023 rok	https://makow-podhalanski.budzet-obywatelski.org
119.	Malbork	Uchwała nr V/31/2019 Rady Miasta Malbork z dnia 1 lutego 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia na terenie Miasta Malborka konsultacji społecznych Budżetu Obywatelskiego Miasta Malbork Uchwała nr LV/439/2022 Rady Miasta Malborka z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Miasta Malborka na 2023 rok	https://malbork.budzet-obywatelski.org
120.	Marki	Uchwała nr XVI/214/2019 Rady Miasta Marki z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami w zakresie dotyczącym części wydatków z budżetu Gminy Miasto Marki w ramach Mareckiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LXII/646/2022 Rady Miasta Marki z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Gminy Miasto Marki na 2023 rok	https://www.marki.pl

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
121.	Mielec	Uchwała nr VII/59/2019 Rady Miejskiej w Mielcu z dnia 15 kwietnia 2019 r. w sprawie Mieleckiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LVI/552/2022 Rady Miejskiej w Mielcu z dnia 29 grudnia 2022 r. Uchwała Budżetowa Miasta Mielca na 2023 rok	https://www.mielec.pl
122.	Międzyrzec Podlaski	Uchwała nr VI/55/19 Rady Miasta Międzyrzec Podlaski z dnia 29 marca 2019 r. w sprawie Regulaminu Budżetu Obywatelskiego Miasta Międzyrzec Podlaski Uchwała nr LIV/467/22 Rady Miasta Międzyrzec Podlaski z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na rok 2023	https://miedzyrzec.budzet-obywatelski.org
123.	Mikołów	Uchwała nr LIII/516/2022 Rady Miejskiej Mikołowa z dnia 22 marca 2022 r. w sprawie ustalenia zasad budżetu obywatelskiego na rok 2023 Uchwała nr LXIII/619/2022 Rady Miejskiej Mikołowa z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta na rok 2023	https://obywatelski.mikolow.eu
124.	Milanówek	Uchwała nr 376/XLIV/21 Rady Miasta Milanówka z dnia 24 maja 2021 r. w sprawie określenia zasad przeprowadzenia Budżetu Obywatelskiego w Milanówku Uchwała nr 601/LXXVI/22 Rady Miasta Milanówka z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie Uchwała Budżetowa na rok 2023	https://www.milanowek.pl
125.	Mragowo	Uchwała nr XLIX/6/2022 Rady Miejskiej w Mragowie z dnia 31 marca 2022 r. w sprawie Mragowskiego Zielonego Budżetu Obywatelskiego na 2023 rok Uchwała nr LVII/2/2022 Rady Miejskiej w Mragowie z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miasto Mragowo na rok 2023	https://mragowo.budzetobywatelski.com
126.	Mysłowice	Uchwała nr IX/133/19 Rady Miasta Mysłowice z dnia 30 maja 2019 r. w sprawie Mysłowickiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LXI/984/22 Rady Miasta Mysłowice z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Miasta Mysłowice na 2023 rok	https://mbo.myslowice.pl
127.	Myślenice	Uchwała nr 472/L/2022 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 25 kwietnia 2022 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Myślenickiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr 597/LIX/2023 Rady Miejskiej w Myślenicach z dnia 27 stycznia 2023 r. Uchwała Budżetowa Gminy Myślenice na rok 2023	https://myslenice.budzet-obywatelski.org
128.	Myślibórz	Uchwała nr XI/92/2019 Rady Miejskiej w Myśliborzu z dnia 23 lipca 2019 r. w sprawie określenia zasad przygotowania i realizacji Budżetu Obywatelskiego Gminy Myślibórz Uchwała nr LII/453/2022 Rady Miejskiej w Myśliborzu z dnia 1 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Myślibórz na 2023 rok	https://mysliborz.pl
129.	Namysłów	Uchwała nr 541/VIII/22 Rady Miejskiej w Namysłowie z dnia 24 lutego 2022 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych w zakresie Budżetu Obywatelskiego Namysłowa na 2022 rok Uchwała nr 476/VIII/21 Rady Miejskiej w Namysłowie z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy na 2022 rok	https://namyslow.eu
130.	Niepołomice	Uchwała nr XVIII/222/20 Rady Miejskiej w Niepołomicach z dnia 2 czerwca 2020 r. w sprawie Regulaminu budżetu obywatelskiego gminy Niepołomice	https://niepolomice.budzet-obywatelski.org

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
131.	Nisko	Uchwała nr LII/430/2022 Rady Miejskiej w Nisku z dnia 28 czerwca 2022 r. w sprawie budżetu obywatelskiego Gminy i Miasta Nisko na rok 2023 Uchwała nr LIX/479/2022 Rady Miejskiej w Nisku z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2023 r.	https://nisko.pl
132.	Nowa Ruda	Uchwała nr 326/XLIII/21 Rady Miejskiej w Nowej Rudzie z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Nowa Ruda dotyczących realizacji projektu pod nazwą: „Budżet obywatelski w Mieście Nowa Ruda w 2023 roku” Uchwała nr 432/LVI/22 Rady Miejskiej w Nowej Rudzie z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Miasta Nowa Ruda na rok 2023	https://nowaruda.budzet-obywatelski.org
133.	Nowa Sarzyna	Uchwała nr LXII/399/2018 Rady Miejskiej w Nowej Sarzynie z dnia 23 kwietnia 2018 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Gminy Nowa Sarzyna Uchwała nr LXVI/582/2022 Rady Miejskiej w Nowej Sarzynie z dnia 29 grudnia 2022 r. Uchwała Budżetowa gminy Nowa Sarzyna na 2023 r.	https://nowasarzyna.eu
134.	Nowy Sącz	Uchwała nr XIII/133/2019 Rady Miasta Nowego Sącza z dnia 21 maja 2019 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania procedury budżetu obywatelskiego miasta Nowego Sącza oraz wymogów formalnych jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Uchwała nr LXXVI/913/2022 Rady Miasta Nowego Sącza z dnia 27 grudnia 2022 r. Uchwała Budżetowa Miasta Nowego Sącza na rok 2023	https://bo.nowysacz.pl
135.	Nysa	Uchwała nr XLVIII/722/21 Rady Miejskiej w Nysie z dnia 10 listopada 2021 r. w sprawie określenia sposobu ustalenia zadań do wykonania w ramach budżetu obywatelskiego Uchwała nr LI/762/21 Rady Miejskiej w Nysie z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Nysa na 2022 rok	https://nysa.eu
136.	Oborniki	Uchwała nr LIV/614/22 Rady Miejskiej w Obornikach z dnia 31 sierpnia 2022 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego w Gminie Oborniki na 2023 rok Uchwała nr LVIII/694/22 Rady Miejskiej w Obornikach z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Gminy Oborniki na rok 2023	https://oborniki.konsultacjejst.pl
137.	Olecko	Uchwała nr ORN.0007.68.2019 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 28 czerwca 2019 r. w sprawie konsultacji społecznych z mieszkańcami gminy Olecko dotyczących budżetu obywatelskiego Uchwała nr BRM.0007.110.2022 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Olecko na 2023 rok	https://um.olecko.pl
138.	Oleśnica	Uchwała nr XLII/449/2022 Rady Miasta Oleśnicy z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Miasta Oleśnicy dotyczących realizacji projektu pod nazwą „Budżet obywatelski w Mieście Oleśnicy w 2023 roku” Uchwała nr XLIX/511/2022 Rady Miasta Oleśnicy z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Oleśnicy na 2023 rok	https://olesnica.budzet-obywatelski.org

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
139.	Olkusz	Uchwała nr XXXVII/468/2022 Rady Miejskiej w Olkuszu z dnia 17 maja 2022 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego na rok 2023 Uchwała Budżetowa Miasta i Gminy Olkusz na rok 2023 nr XLVI/528/2022 Rady Miejskiej w Olkuszu z dnia 14 grudnia 2022 roku	https://olkusz.budzet-obywatelski.org
140.	Olsztyn	Uchwała nr XLVI/739/22 Rady Miasta Olsztyna z dnia 27 kwietnia 2022 r. w sprawie zawieszenia konsultacji społecznych w formie budżetu obywatelskiego w zakresie projektów przewidzianych do realizacji w 2023 r. Uchwała nr XLVI/740/22 Rady Miasta Olsztyna z dnia 27 kwietnia 2022 r. w sprawie nieprzeprowadzania konsultacji społecznych w formie budżetu obywatelskiego w zakresie projektów przewidzianych do realizacji w 2024 r. Uchwała nr XLVI/738/22 Rady Miasta Olsztyna z dnia 27 kwietnia 2022 r. w sprawie zawieszenia realizacji niektórych projektów ze środków budżetu obywatelskiego w zakresie projektów przewidzianych do realizacji w 2022 r.	–
141.	Olsztynek	Uchwała nr VIII-57/2019 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie Regulaminu Olsztyneckiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LII-460/2022 Rady Miejskiej w Olsztynku z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Olsztynek na 2023 rok	https://obo.olsztynek.pl
142.	Oława	Uchwała nr XLIII/259/21 Rady Miejskiej w Oławie z dnia 30 listopada 2021 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego z mieszkańcami Gminy Miasto Oława Uchwała nr LXI/370/23 Rady Miejskiej w Oławie z dnia 30 stycznia 2023 r. w sprawie: uchwalenia budżetu gminy na 2023 rok	https://olawa.budzet-obywatelski.org
143.	Opoczno	Uchwała nr XX/216/2020 Rady Miejskiej w Opocznie z dnia 29 maja 2020 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego gminy Opoczno Uchwała nr LIV/591/2022 Rady Miejskiej w Opocznie z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Opoczno na 2023 rok	https://opoczno.budzet-obywatelski.org
144.	Opole	Uchwała nr VI/110/19 Rady Miasta Opola z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie określenia zasad przygotowania i realizacji budżetu obywatelskiego w Opolu Uchwała nr LXV/1166/22 Rady Miasta Opola z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Opola na 2023 rok	https://www.opole.pl
145.	Opole Lubelskie	Uchwała nr XLI/364/2022 Rady Miejskiej w Opolu Lubelskim z dnia 22 czerwca 2022 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Opole Lubelskie dotyczących części budżetu Gminy Opole Lubelskie, zwanego budżetem obywatelskim Uchwała nr XLIX/419/2022 Rady Miejskiej w Opolu Lubelskim z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na rok 2023	https://opolelubelskie.pl
146.	Ostrołęka	Uchwała nr 454/XLVII/2021 Rady Miasta Ostrołęki z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Miasta Ostrołęki Uchwała nr 676/LXXIV/2022 Rady Miasta Ostrołęki z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia uchwały budżetowej na 2023 rok	https://ostroleka.budzet-obywatelski.org

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
147.	Ostróda	Uchwała nr LII/285/2022 Rady Miejskiej w Ostródzie z dnia 25 stycznia 2022 r. w sprawie przeprowadzania na terenie Gminy Miejskiej Ostróda konsultacji społecznych w formie Budżetu Obywatelskiego oraz wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Uchwała nr LXII/355/2022 Rady Miejskiej w Ostródzie z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Ostróda na rok 2023	https://bo.ostroda.pl
148.	Ostrów Wielkopolski	Uchwała nr XLVI/510/2022 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 30 marca 2022 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego w Ostrowie Wielkopolskim Uchwała nr LVI/591/2022 Rady Miejskiej Ostrowa Wielkopolskiego z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2023 rok	https://ostrow.konsultacjejst.pl
149.	Ostrzeszów	Uchwała nr L/461/2022 Rady Miejskiej Ostrzeszów z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Uchwała nr LVII/525/2022 Rady Miejskiej Ostrzeszów z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Miasta i Gminy Ostrzeszów na 2023 rok	https://ostrzeszow.konsultacjejst.pl
150.	Ozorków	Uchwała nr LV/374/22 Rady Miejskiej w Ozorkowie z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie zasad wprowadzenia i realizacji Budżetu Obywatelskiego Gminy Miasto Ozorków na rok 2023 Uchwała nr LXIV/433/22 Rady Miejskiej w Ozorkowie z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Ozorkowa na rok 2023	https://www.umozorkow.pl
151.	Piaseczno	Uchwała nr 1039/LI/2022 Rady Miejskiej w Piasecznie z dnia 20 kwietnia 2022 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie gminy Piaseczno konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego w gminie Piaseczno jako części budżetu Gminy Piaseczno na rok 2023 Uchwała nr 1244/LXIII/2022 Rady Miejskiej w Piasecznie z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Gminy Piaseczno na rok 2023	https://piaseczno.budzet-obywatelski.org
152.	Piekary Śląskie	Uchwała nr V/67/19 Rady Miasta Piekary Śląskie z dnia 31 stycznia 2019 r. w sprawie konsultacji z mieszkańcami części wydatków budżetu Miasta Piekary Śląskie Uchwała nr LVII/600/22 Rady Miasta Piekary Śląskie z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta na 2023 rok	https://piekary.pl
153.	Piława Górna	Uchwała nr V/22/2019 Rady Miejskiej w Piławie Górnej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Gminy Piława Górna Uchwała nr XXXV/192/2021 Rady Miejskiej w Piławie Górnej z dnia 30 grudnia 2021 r. Uchwała Budżetowa na 2022 rok	http://www.pilawagorna.pl
154.	Pińczów	Uchwała nr XIX/179/2020 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 15 maja 2020 r. w sprawie określenia wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Uchwała nr XLIX/504/2022 Rady Miejskiej w Pińczowie z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Pińczów na 2023 rok	https://pinczow.com.pl

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
155.	Piotrków Trybunalski	Uchwała nr LIII/665/22 Rady Miasta Piotrkowa Trybunalskiego z dnia 29 czerwca 2022 r. w sprawie nieprzeprowadzenia konsultacji społecznych w formie budżetu obywatelskiego w zakresie projektów przewidzianych do realizacji w 2024 r. oraz zawieszenia przeprowadzenia konsultacji społecznych w formie budżetu obywatelskiego w zakresie projektów przewidzianych do realizacji w 2023 r.	–
156.	Płock	Uchwała nr 447/XXVI/2020 Rady Miasta Płocka z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego z mieszkańcami miasta Płocka Uchwała Budżetowa nr 854/XLIX/2022 Rady Miasta Płocka na rok 2023 z dnia 29 grudnia 2022 roku	https://mojemiesto.plock.eu
157.	Polkowice	Uchwała nr XXXIII/467/18 Rady Miejskiej w Polkowicach z dnia 31 sierpnia 2018 r. w sprawie przeprowadzania na terenie gminy Polkowice konsultacji społecznych dotyczących Polkowickiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LIV/593/22 Rady Miejskiej w Polkowicach z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu gminy na 2023 rok	https://pbo.polkowice.eu
158.	Połaniec	Uchwała nr LX/401/2022 Rady Miejskiej w Połaniu z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego Miasta i Gminy Połaniec na 2023 rok Uchwała nr LXX/448/2022 Rady Miejskiej w Połaniu z dnia 19 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta i Gminy Połaniec na 2023 rok	https://polanec.konsultacjejst.pl
159.	Poznań	Uchwała nr LXII/1140/VIII/2022 Rady Miasta Poznania z dnia 5 kwietnia 2022 r. w sprawie zasad i trybu Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego 2023 Uchwała nr LXXVI/1399/VIII/2022 Rady Miasta Poznania z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Miasta Poznania na 2023 rok	https://budzet.um.poznan.pl
160.	Prabuty	Uchwała nr XLII/275/2021 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 27 października 2021 r. w sprawie przygotowania i wdrożenia budżetu obywatelskiego w mieście Prabuty Uchwała nr LX/390/2022 Rady Miejskiej w Prabutach z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta i Gminy Prabuty na rok 2023	https://prabuty.budzet-obywatelski.org
161.	Pruszcz Gdański	Uchwała nr XL/404/2022 Rady Miasta Pruszcza Gdańskiego z dnia 2 marca 2022 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego na rok 2023 Uchwała nr LI/513/2022 Rady Miasta Pruszcza Gdańskiego z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miejskiej Pruszcza Gdańskiego na rok 2023	https://pruszczgdanski.konsultacjejst.pl
162.	Pruszków	Uchwała nr VI.71.2019 Rady Miasta Pruszkowa z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami miasta Pruszkowa w zakresie budżetu obywatelskiego Uchwała nr LXX.636.2022 Rady Miasta Pruszkowa z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Pruszkowa na 2023 rok	https://budzetobywatelski.pruszkow.pl

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
163.	Przasnysz	Uchwała nr LIX/444/2022 Rady Miejskiej w Przasnyszu z dnia 29 sierpnia 2022 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt Budżetu Obywatelskiego Miasta Przasnysz na rok 2023 Uchwała nr LXIII/482/2022 Rady Miejskiej w Przasnyszu z dnia 19 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia uchwały budżetowej Miasta Przasnysza na 2023 rok	https://przasnysz.budzet-obywatelski.org
164.	Przemysław	Uchwała nr 65/2021 Rady Miejskiej w Przemysławie z dnia 17 maja 2021 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Miasta Przemysław Uchwała nr 209/2022 Rady Miejskiej w Przemysławie z dnia 19 grudnia 2022 r. Uchwała budżetowa na 2023 rok	https://przemysl.pl
165.	Przeworsk	Uchwała nr XLIV/551/2022 Rady Miasta Przeworska z dnia 25 maja 2022 r. w sprawie przeprowadzania konsultacji społecznych wśród mieszkańców miasta Przeworska dotyczących „Budżetu obywatelskiego miasta Przeworska na rok 2023” Uchwała budżetowa Gminy Miejskiej Przeworsk na 2023 rok nr L/611/2022 Rady Miasta Przeworska z dnia 28 grudnia 2022 r.	https://przeworsk.um.gov.pl
166.	Pszczyna	Uchwała nr XLVIII/590/22 Rady Miejskiej w Pszczynie z dnia 23 czerwca 2022 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych związanych z przygotowaniem Pszczyńskiego Budżetu Obywatelskiego 2023 Uchwała nr LIII/652/22 Rady Miejskiej w Pszczynie z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy na rok 2023	https://budzet.pszczyna.pl
167.	Puck	Uchwała nr XXII/9/2020 Rady Miasta Puck z dnia 27 lutego 2020 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Uchwała nr LXIII/13/2022 Rady Miasta Puck z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta na 2023 r.	https://miastopuck.pl
168.	Puławy	Uchwała nr XXX/311/21 Rady Miasta Puławy z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania procedury budżetu obywatelskiego w gminie Miasto Puławy oraz wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Uchwała nr LV/479/22 Rady Miasta Puławy z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Puławy na rok 2023	https://pulawy.budzet-obywatelski.org
169.	Puszczykowo	Uchwała nr 193/20/VIII Rady Miasta Puszczykowa z dnia 29 września 2020 r. w sprawie Puszczykowskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr 448/22/VIII Rady Miasta Puszczykowa z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Puszczykowa na rok 2023	https://pbo.puszczykowo.pl
170.	Pyskowice	Uchwała nr XXIX/288/2021 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie Pyskowickiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LII/486/2022 Rady Miejskiej w Pyskowicach z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta na 2023 r.	https://www.pyskowice.pl

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
171.	Racibórz	Uchwała nr III/37/2019 Rady Miasta Racibórz z dnia 30 stycznia 2019 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego w Mieście Racibórz Uchwała nr LIII/771/2023 Rady Miasta Racibórz z dnia 18 stycznia 2023 r. Uchwała Budżetowa Miasta Racibórz na 2023 rok	https://bo.raciborz.pl
172.	Radom	Uchwała nr LXXIV/671/2022 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 28 lutego 2022 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt Budżetu Obywatelskiego Miasta Radomia na rok 2023 Uchwała nr LXXXVII/822/2022 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 19 grudnia 2022 r. Uchwała Budżetowa na 2023 rok	https://konsultacje.radom.pl
173.	Radomsko	Uchwała nr XXXV/366/21 Rady Miejskiej w Radomsku z dnia 20 sierpnia 2021 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych dotyczących budżetu obywatelskiego Uchwała nr LVI/551/22 Rady Miejskiej w Radomsku z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Radomska na rok 2023	https://budzetobywatelski.radomsko.pl
174.	Radymno	Uchwała nr XLIV/305/2022 Rady Miasta Radymna z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Radymna w sprawie „Budżetu Obywatelskiego Miasta Radymna na rok 2023” Uchwała nr LIV/349/2022 Rady Miasta Radymna z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie: budżetu Miasta Radymna na 2023 r.	http://radymno.pl
175.	Rawa Mazowiecka	Uchwała nr VI/28/15 Rady Miasta Rawa Mazowiecka z dnia 22 kwietnia 2015 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych dla realizacji Budżetu Obywatelskiego Miasta Rawa Mazowiecka Uchwała nr XLVI/385/22 Rady Miasta Rawa Mazowiecka z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu na 2023 rok	https://www.rawamazowiecka.pl
176.	Reda	Uchwała nr XL/405/2021 Rady Miejskiej w Redzie z dnia 2 grudnia 2021 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie miasta Redy konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego na 2023 rok Uchwała nr LVII/557/2022 Rady Miejskiej w Redzie z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie: Budżetu Miasta na 2023 rok	https://bo.reda.pl
177.	Rogoźno	Uchwała nr LXIX/666/2022 Rady Miejskiej w Rogoźnie z dnia 28 czerwca 2022 r. w sprawie zasad i trybu Budżetu Obywatelskiego Gminy Rogoźno „Działamy dla Mieszkańców” na rok 2023 Uchwała nr LXXV/782/2022 Rady Miejskiej w Rogoźnie z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Gminy Rogoźno na 2023 rok	https://rogozno.konsultacjejst.pl
178.	Ruda Śląska	Uchwała nr PR.0007.41.2020 Rady Miejskiej Ruda Śląska z dnia 30 kwietnia 2020 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego miasta Ruda Śląska Uchwała nr PR.0007.195.2022 Rady Miasta Ruda Śląska z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta na prawach powiatu na rok 2023	https://rudaslaska.budzet-obywatelski.org

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
179.	Rumia	Uchwała nr XXXVII/517/2022 Rady Miejskiej Rumi z dnia 3 lutego 2022 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie miasta Rumi konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego na 2023 rok Uchwała nr XLIX/643/2022 Rady Miejskiej Rumi z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Rumi na 2023 rok	https://rumia.budzet-obywatelski.org
180.	Rybnik	Uchwała nr 845/XLIX/2022 Rady Miasta Rybnika z dnia 24 marca 2022 r. w sprawie budżetu obywatelskiego Miasta Rybnika Uchwała nr 1043/LX/2022 Rady Miasta Rybnika z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Miasta Rybnika na 2023 rok	https://budzet-obywatelski.rybnik.eu
181.	Rydułtowy	Uchwała nr 42.409.2022 Rady Miasta Rydułtowy z dnia 21 kwietnia 2022 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych związanych z przygotowaniem Rydułtowskiego Budżetu Obywatelskiego 2023 Uchwała nr 52.493.2022 Rady Miasta Rydułtowy z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta Rydułtowy na 2023 rok	http://budzet.rydultowy.pl
182.	Rypin	Uchwała nr XXXIII/211/2021 Rady Miasta Rypin z dnia 30 kwietnia 2021 r. w sprawie wymagań jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Uchwała nr LVIII/345/2022 Rady Miasta Rypin z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Rypin na 2023 rok	https://rypin.budzet-obywatelski.org
183.	Rzeszów	Uchwała nr IX/165/2019 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie określenia wymagań jakie powinien spełniać projekt Rzeszowskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LXXI/1555/2022 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 13 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Miasta Rzeszowa na 2023 r.	http://rbo.erzeszow.pl
184.	Sianów	Uchwała nr XVI/118/2019 Rady Miejskiej w Sianowie z dnia 26 listopada 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Gminy i Miasta Sianów w sprawie Budżetu Obywatelskiego Gminy Sianów oraz wymagań, jakie powinien spełniać projekt Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LVII/401/2022 Rady Miejskiej w Sianowie z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Sianów na 2023 rok	https://sianow.pl
185.	Siedlce	Uchwała nr VI/56/2019 Rady Miasta Siedlce z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych w ramach budżetu obywatelskiego Uchwała nr LXI/596/2022 Rady Miasta Siedlce z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Siedlce na 2023 rok	https://www.bip.siedlce.pl
186.	Siemianowice Śląskie	Uchwała nr 685/2018 Rady Miasta Siemianowic Śląskich z dnia 15 listopada 2018 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Miasta Siemianowice Śląskie Uchwała nr 580/2022 Rady Miasta Siemianowic Śląskich z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta na 2023 rok	www.bo.siemianowice.pl

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
187.	Siemiatycze	Uchwała nr XXX/201/21 Rady Miasta Siemiatycze z dnia 15 września 2021 r. w sprawie konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Siemiatycze dotyczących budżetu obywatelskiego Miasta Siemiatycze	https://siemiatycze.eu
188.	Skarżysko-Kamienna	Uchwała nr VIII/27/2019 Rady Miasta Skarżyska-Kamiennej z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego z mieszkańcami Skarżyska-Kamiennej Uchwała nr LVIII/479/2022 Rady Miasta Skarżyska-Kamiennej z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy Skarżyska-Kamiennej na 2023 rok	https://skarzysko.budzet-obywatelski.org
189.	Skierniewice	Uchwała nr V/20/2019 Rady Miasta Skierniewice z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego w Gminie Miasto Skierniewice Uchwała nr LI/175/2022 Rady Miasta Skierniewice z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Skierniewice na 2023 rok	https://skierniewice.budzet-obywatelski.org
190.	Słupca	Uchwała nr VI/53/19 Rady Miasta Słupcy z dnia 27 czerwca 2019 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego oraz zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych do budżetu obywatelskiego w ramach Słupeckiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr XLIV/302/2022 Rady Miasta Słupcy z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na rok 2023	https://slupca.konsultacjejst.pl
191.	Słupsk	Uchwała nr VII/96/19 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 24 kwietnia 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia Słupskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LIII/778/22 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Słupska na 2023 rok	https://slupsk.konsultacjejst.pl
192.	Sokółka	Uchwała nr XXXIX/230/2021 Rady Miejskiej w Sokółce z dnia 27 maja 2021 r. w sprawie budżetu obywatelskiego Uchwała nr LXIII/406/2022 Rady Miejskiej w Sokółce z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy Sokółka na 2023 rok	https://sokolka.pl
193.	Sopot	Uchwała nr XXXI/548/2022 Rady Miasta Sopotu z dnia 10 marca 2022 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Sopotu na temat Sopockiego Budżetu Obywatelskiego na 2023 rok Uchwała nr XL/677/2022 Rady Miasta Sopotu z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie: uchwalenia budżetu miasta Sopotu na rok 2023	https://sopot.budzet-obywatelski.org
194.	Sosnowiec	Uchwała nr 120/V/2019 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania Budżetu Obywatelskiego Miasta Sosnowca Uchwała nr 1081/LXIX/2022 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta Sosnowca na 2023 rok	https://obywatelski.sosnowiec.pl
195.	Starachowice	Uchwała nr XIV/7/2019 Rady Miejskiej w Starachowicach z dnia 29 listopada 2019 r. w sprawie: przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Starachowic dotyczących Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr XIV/1/2022 Rady Miejskiej w Starachowicach z dnia 16 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Starachowice na 2023 rok	https://obywatelski.starachowice.eu

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
196.	Stargard	Uchwała nr XL/409/2022 Rady Miejskiej w Stargardzie z dnia 26 kwietnia 2022 r. w sprawie wymagań, jakie powinna spełniać inicjatywa Stargardzkiego Budżetu Obywatelskiego 2023 Uchwała nr XLVII/471/2022 Rady Miejskiej w Stargardzie z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta na 2023 rok	https://stargard.budzet-obywatelski.org
197.	Starogard Gdański	Uchwała nr XLV/557/2022 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 30 marca 2022 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Budżetu Obywatelskiego Gminy Miejskiej Starogard Gdański na rok 2023 Uchwała nr LIV/634/2022 Rady Miasta Starogard Gdański z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miejskiej Starogard Gdański na 2023 rok	http://bo.starogard.pl
198.	Strzelce Opolskie	Uchwała nr IX/98/2019 Rady Miejskiej w Strzelcach Opolskich z dnia 24 kwietnia 2019 r. w sprawie zasad konsultacji Strzeleckiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LXI/491/2022 Rady Miejskiej w Strzelcach Opolskich z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Gminy Strzelce Opolskie na 2023 rok	https://strzelceopolskie.konsultacjejst.pl
199.	Sulechów	Uchwała nr 0007.485.2022 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 19 kwietnia 2022 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego Gminy Sulechów na 2023 rok Uchwała nr 0007.563.2022 Rady Miejskiej w Sulechowie z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Gminy Sulechów na 2023 rok	https://sulechow.budzet-obywatelski.org
200.	Sulejówkę	Uchwała nr XXXVII/417/2021 Rady Miasta Sulejówkę z dnia 28 października 2021 r. w sprawie konsultacji społecznych w formie budżetu obywatelskiego oraz wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Miasta Sulejówkę Uchwała Budżetowa na rok 2023 nr LIII/568/2022 Miasta Sulejówkę z dnia 20 grudnia 2022 roku	https://sulejowek.budzet-obywatelski.org
201.	Suwałki	Uchwała nr XLVII/594/2022 Rady Miejskiej w Suwałkach z dnia 29 czerwca 2022 r. w sprawie konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Suwałki dotyczących Suwalskiego Budżetu Obywatelskiego na 2023 r. Uchwała nr LII/676/2022 Rady Miejskiej w Suwałkach z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta na 2023 rok	https://um.suwalki.pl
202.	Swarzędz	Uchwała nr L/544/2022 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 22 marca 2022 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego Gminy Swarzędz na rok 2023 Uchwała nr LXIV/661/2022 Rady Miejskiej w Swarzędzu z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta i Gminy Swarzędz na rok 2023	https://swarzedz.budzet-obywatelski.org
203.	Syców	Uchwała nr XLVII/408/2022 Rady Miejskiej w Sycowie z dnia 26 maja 2022 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta i Gminy Syców dotyczących realizacji projektu pod nazwą „Budżet Obywatelski Gminy Syców na 2023 rok” Uchwała nr LVII/469/2022 Rady Miejskiej w Sycowie z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Miasta i Gminy Syców na 2023 rok	https://bip.sycow.pl

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
204.	Szczawnio-Zdrój	Uchwała nr XII/34/19 Rady Miejskiej w Szczawnie-Zdroju z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie utworzenia budżetu obywatelskiego w Uzdrawiskowej Gminie Miejskiej Szczawnio-Zdrój Uchwała nr LIV/72/22 Rady Miejskiej w Szczawnie-Zdroju z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy Szczawnio-Zdrój na rok 2023	http://um.szczawniozdroj.ibip.wroc.pl
205.	Szczecin	Uchwała nr V/154/19 Rady Miasta Szczecin z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie wprowadzenia zasad i trybu przeprowadzania Szczecińskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr XLV/1244/22 Rady Miasta Szczecin z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Miasta Szczecin na 2023 rok	https://sbo.szczecin.eu
206.	Szczecinek	Uchwała nr XLV/409/2022 Rady Miasta Szczecinek z dnia 31 marca 2022 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Uchwała nr LVI/499/2022 Rady Miasta Szczecinek z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Szczecinek na 2023 rok	https://szczecinek.budzet-obywatelski.org
207.	Szczytno	Uchwała nr XXIX/226/2021 Rady Miejskiej w Szczytnie z dnia 29 kwietnia 2021 r. sprawie zasad i trybu realizowania Budżetu Obywatelskiego Gminy Miejskiej Szczytno Uchwała nr LIV/368/2022 Rady Miejskiej w Szczytnie z dnia 30 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miejskiej Szczytno na rok 2023	https://miastoszczytno.pl
208.	Szklarska Poręba	Uchwała nr XLVI/531/2021 Rady Miejskiej w Szklarskiej Porębie z dnia 25 listopada 2021 r. w sprawie Budżetu obywatelskiego miasta Szklarska Poręba na rok 2022 Uchwała Budżetowa Miasta Szklarska Poręba na rok 2022 nr XLIX/549/21 Rady Miejskiej w Szklarskiej Porębie z dnia 28 grudnia 2021 r.	https://bo.szklarskaporeba.pl
209.	Szydłowiec	Uchwała nr XXIX/203/21 Rady Miejskiej w Szydłowcu z dnia 3 marca 2021 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt Budżetu Obywatelskiego Gminy Szydłowiec Uchwała nr XLVIII/359/22 Rady Miejskiej w Szydłowcu z dnia 29 grudnia 2022 r. Uchwała Budżetowa na rok 2023	https://www.szydlowiec.pl
210.	Śmigiel	Uchwała nr LI/419/2022 Rady Miejskiej Śmigla z dnia 11 sierpnia 2022 r. w sprawie Śmigieckiego Budżetu Obywatelskiego na rok 2023 Uchwała nr LV/440/2022 Rady Miejskiej Śmigla z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Śmigiel na rok 2023	https://smigiel.konsultacjejst.pl
211.	Śrem	Uchwała nr 34/IV/2019 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 21 marca 2019 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji dotyczących budżetu obywatelskiego Uchwała nr 452/XLI/2022 Rady Miejskiej w Śremie z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej gminy Śrem na 2023 rok	https://srem.budzet-obywatelski.org
212.	Świdnik	Uchwała nr IV/43/2019 Rady Miasta Świdnik z dnia 24 stycznia 2019 r. w sprawie zasad i trybu Świdnickiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LXV/725/2022 Rady Miasta Świdnik z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Gminy Miejskiej Świdnik na 2023 rok	https://swidnik.budzet-obywatelski.org

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
213.	Świdwin	Uchwała nr XXXIV/283/17 Rady Miasta Świdwin z dnia 30 listopada 2017 r. w sprawie wprowadzenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego Miasta Świdwin oraz zmiany uchwały w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Świdwin Uchwała nr LIV/363/22 Rady Miasta Świdwin z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Świdwin na rok 2023	https://www.swidwin.pl
214.	Świebodzice	Uchwała nr XXII/163/2020 Rady Miejskiej w Świebodzicach z dnia 23 stycznia 2020 r. w sprawie określenia wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Gminy Świebodzice Uchwała nr LXXIII/385/2023 Rady Miejskiej w Świebodzicach z dnia 19 stycznia 2023 r. Uchwała Budżetowa Gminy Świebodzice na rok 2023	https://eurad.swiebodzice.pl
215.	Świebodzin	Uchwała nr XIX/277/2020 Rady Miejskiej w Świebodzinie z dnia 29 czerwca 2020 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego oraz zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych do budżetu obywatelskiego w ramach Budżetu Obywatelskiego Gminy Świebodzin Uchwała nr XLVIII/637/2022 Rady Miejskiej w Świebodzinie z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Gminy Świebodzin na 2023 rok	https://swiebodzin.konsultacjejst.pl
216.	Świecie	Uchwała nr 85/19 Rady Miejskiej w Świeciu z dnia 11 lipca 2019 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego gminy Świecie Uchwała nr 413/22 Rady Miejskiej w Świeciu z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy Świecie na rok 2023	https://budzetobywatelski.swiecie.eu
217.	Świętochłowice	Uchwała nr XL/332/21 Rady Miejskiej w Świętochłowicach z dnia 29 marca 2021 r. w sprawie zasad budżetu obywatelskiego w Świętochłowicach Uchwała nr LXV/514/22 Rady Miejskiej w Świętochłowicach z dnia 19 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Świętochłowice na 2023 rok	https://swietochlowice.budzet-obywatelski.org
218.	Świnoujście	Uchwała nr X/88/2019 Rady Miasta Świnoujście z dnia 25 kwietnia 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LXXII/555/2022 Rady Miasta Świnoujście z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miasto Świnoujście na rok 2023	https://swinoujscie.budzet-obywatelski.org
219.	Tarnobrzeg	Uchwała nr XI/110/2019 Rady Miasta Tarnobrzega z dnia 24 kwietnia 2019 r. w sprawie budżetu obywatelskiego Miasta Tarnobrzega Uchwała nr LXVIII/734/2023 Rady Miasta Tarnobrzega z dnia 11 stycznia 2023 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2023 rok	https://tarnobrzeg.budzet-obywatelski.org
220.	Tarnowskie Góry	Uchwała nr L/526/2022 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 22 czerwca 2022 r. w sprawie wymagań Budżetu Obywatelskiego Miasta Tarnowskie Góry oraz zasad i trybu przeprowadzania jego konsultacji Uchwała nr LVII/588/2022 Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta Tarnowskie Góry na 2023 rok	http://botg.tarnowskiegory.pl

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
221.	Tarnów	Uchwała nr V/53/2019 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 31 stycznia 2019 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Gminy Miasta Tarnowa Uchwała nr LXXIX/743/2022 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 29 grudnia 2022 r. Uchwała Budżetowa Gminy Miasta Tarnowa na rok 2023	https://bo.tarnow.pl
222.	Tczew	Uchwała nr XVI/138/2020 Rady Miejskiej w Tczewie z dnia 30 stycznia 2020 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego z mieszkańcami miasta Tczewa Uchwała nr LII/631/2022 Rady Miejskiej w Tczewie z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Tczewa na 2023 rok	https://bo.tczew.pl
223.	Toruń	Uchwała nr 52/19 Rady Miasta Torunia z dnia 7 lutego 2019 r. w sprawie budżetu obywatelskiego w Toruniu Uchwała nr 1002/22 Rady Miasta Toruń z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta na rok 2023	https://www.torun.pl
224.	Trzcianka	Uchwała nr VI/45/19 Rady Miejskiej Trzcianki z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych dotyczących budżetu obywatelskiego gminy Trzcianka	https://trzcianka.pl
225.	Trzebiatów	Uchwała nr XVII/123/20 Rady Miejskiej w Trzebiatowie z dnia 30 stycznia 2020 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących budżetu obywatelskiego Uchwała nr LVII/420/22 Rady Miejskiej w Trzebiatowie z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Trzebiatów na 2023 r.	https://trzebiatow.budzet-obywatelski.org
226.	Tuchola	Uchwała nr XL/297/21 Rady Miejskiej w Tucholi z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Gminy Tuchola na 2023 rok Uchwała nr LVI/383/22 Rady Miejskiej w Tucholi z dnia 16 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Tuchola na 2023 rok	https://www.tuchola.pl
227.	Twardogóra	Uchwała nr XLIX.412.2022 Rady Miejskiej w Twardogórze z dnia 28 kwietnia 2022 r. w sprawie Twardogórskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LVII.481.2022 Rady Miejskiej w Twardogórze z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu gminy na rok 2023	https://www.twardogora.pl
228.	Tychy	Uchwała nr XLIII/806/22 Rady Miasta Tychy z dnia 29 września 2022 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia Budżetu Obywatelskiego miasta Tychy Uchwała nr XLVI/863/22 Rady Miasta Tychy z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta Tychy na 2023 rok	https://razemytychy.pl
229.	Ustka	Uchwała nr LIII/485/2022 Rady Miasta Ustka z dnia 28 lutego 2022 r. w sprawie: Budżetu Obywatelskiego Miasta Ustka Uchwała nr LXIX/613/2022 Rady Miasta Ustka z dnia 19 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Gminy Miasto Ustka na 2023 rok	https://ustka.budzet-obywatelski.org

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
230.	Ustroń	Uchwała nr XXXV/520/2022 Rady Miasta Ustroń z dnia 10 lutego 2022 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Ustroń na temat budżetu Miasta Ustroń Uchwała nr XXXIV/490/2021 Rady Miasta Ustroń z dnia 23 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta Ustroń na 2022 rok	https://budzetobywatelski.ustron.pl
231.	Ustrzyki Dolne	Uchwała nr LVIII/759/22 Rady Miejskiej w Ustrzykach Dolnych z dnia 28 września 2022 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Ustrzyki Dolne na temat budżetu obywatelskiego na 2023 rok Uchwała nr LXI/821/22 Rady Miejskiej w Ustrzykach Dolnych z dnia 29 grudnia 2022 r. „Uchwała budżetowa Gminy Ustrzyki Dolne na rok 2023”	https://www.ustrzyki-dolne.pl
232.	Wałbrzych	Uchwała nr XLIII/502/21 Rady Miejskiej Wałbrzyskiej z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie Wałbrzyskiego Budżetu Obywatelskiego na rok 2023 Uchwała nr LVII/618/22 Rady Miejskiej Wałbrzyskiej z dnia 15 grudnia 2022 r. Uchwała Budżetowa Miasta Wałbrzyskiej na 2023 rok	http://wbo.walbrzych.eu
233.	Warszawa	Uchwała nr XI/218/2019 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 11 kwietnia 2019 r. w sprawie konsultacji społecznych z mieszkańcami m.st. Warszawy w formie budżetu obywatelskiego Uchwała nr LXXIV/2455/2022 Rady Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta stołecznego Warszawy na 2023 rok	https://um.warszawa.pl
234.	Wasilków	Uchwała nr LV/483/22 Rady Miejskiej w Wasilkowie z dnia 28 kwietnia 2022 r. w sprawie budżetu obywatelskiego gminy Wasilków Uchwała nr LXVII/561/22 Rady Miejskiej w Wasilkowie z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy Wasilków na rok 2023	https://www.wasilkow.pl
235.	Wąbrzeźno	Uchwała nr VII/47/19 Rady Miasta Wąbrzeźno z dnia 30 kwietnia 2019 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego oraz zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych do budżetu obywatelskiego w ramach budżetu miasta Wąbrzeźno Uchwała nr L/311/22 Rady Miasta Wąbrzeźno z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miasto Wąbrzeźno na 2023 r.	https://wabrzezo.konsultacjejst.pl
236.	Wągrowiec	Uchwała nr VIII/56/2019 Rady Miejskiej w Wągrowcu z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących budżetu obywatelskiego Uchwała nr LXIII/383/2022 Rady Miejskiej w Wągrowcu z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2023 rok	https://wagrowiecmiasto.konsultacjejst.pl
237.	Wieliczka	Uchwała nr X/115/2019 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 30 lipca 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania budżetu obywatelskiego Uchwała nr XLVII/698/2022 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie Uchwały Budżetowej Gminy Wieliczka na rok 2023	https://wbo.wieliczka.eu

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
238.	Witkowo	Uchwała nr XXVII/226/2021 Rady Miejskiej w Witkowie z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie ustalenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych na terenie Gminy i Miasta Witkowo oraz wymagań, jakie powinien spełniać projekt budżetu obywatelskiego Uchwała nr XLVII/367/2022 Rady Miejskiej w Witkowie z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2023 rok	https://witkowo.konsultacjejst.pl
239.	Witnica	Uchwała nr XXXI/177/2016 Rady Miejskiej w Witnicy z dnia 30 czerwca 2016 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta i Gminy Witnica dotyczących Budżetu Obywatelskiego Miasta i Gminy Witnica Uchwała nr LXVI/879/2022 Rady Miejskiej w Witnicy z dnia 16 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej Miasta i Gminy Witnica na 2023 rok	https://bip.wrota.lubuskie.pl
240.	Władysławowo	Uchwała nr XLII/770/2021 Rady Miejskiej Władysławowa z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie wprowadzenia zasad i trybu przeprowadzenia Budżetu Obywatelskiego oraz ustalenia wysokości środków na jego realizację Uchwała nr LX/1016/2022 Rady Miejskiej Władysławowa z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Władysławowo na 2023 rok	https://wladyslawowo.pl
241.	Włocławek	Uchwała nr XXIV/100/2020 Rady Miasta Włocławek z dnia 7 lipca 2020 r. w sprawie zasad Włocławskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LVII/174/2022 Rady Miasta Włocławek z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu miasta Włocławek na 2023 rok	https://wloclawek.konsultacjejst.pl
242.	Wolsztyn	Uchwała nr XXXIX/495/2022 Rady Miejskiej w Wolsztynie z dnia 30 marca 2022 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych dotyczących budżetu obywatelskiego gminy Wolsztyn Uchwała nr XLVII/606/2022 Rady Miejskiej w Wolsztynie z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Gminy Wolsztyn na 2023 rok	https://budzetobywatelski.wolsztyn.pl
243.	Wrocław	Uchwała nr LXII/1440/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 13 września 2018 r. w sprawie Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr LXII/1620/22 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 8 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu Miasta na 2023 rok	https://www.wroclaw.pl
244.	Zabrze	Uchwała nr VIII/93/19 Rady Miasta Zabrze z dnia 20 maja 2019 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami miasta w formie budżetu obywatelskiego „Zabrzeński Budżet Partycypacyjny” Uchwała nr LIX/838/22 Rady Miasta Zabrze z dnia 19 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta Zabrze na 2023 rok	https://miastozabrze.pl
245.	Zamość	Uchwała nr VIII/108/2019 Rady Miasta Zamość z dnia 25 kwietnia 2019 r. w sprawie Budżetu Obywatelskiego Miasta Zamość Uchwała nr LIV/739/2022 Rady Miasta Zamość z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2023 rok	https://umzamosc.bip.lubelskie.pl

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
246.	Zawadzkie	Uchwała nr XXXIII/237/21 Rady Miejskiej w Zawadzkim z dnia 25 października 2021 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Budżetu Obywatelskiego gminy Zawadzkie na 2022 r. Uchwała nr XXXV/251/21 Rady Miejskiej w Zawadzkim z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2022 rok	https://zawadzkie.pl
247.	Zawiercie	Uchwała nr XLVIII/581/21 Rady Miejskiej w Zawierciu z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie określenia zasad ustalania Budżetu Obywatelskiego, trybu zgłaszania wniosków oraz sposobu przeprowadzania konsultacji społecznych w zakresie Budżetu Obywatelskiego z mieszkańcami miasta Zawiercie Uchwała nr LXXIII/1007/22 Rady Miejskiej w Zawierciu z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta Zawiercie na 2023 r.	https://zawiercie.konsultacjejst.pl
248.	Ząbki	Uchwała nr XXI/195/2020 Rady Miasta Ząbki z dnia 15 stycznia 2020 r. w sprawie konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Ząbki w formie budżetu obywatelskiego Uchwała nr LXXI/649/2022 Rady Miasta Ząbki z dnia 21 grudnia 2022 r. uchwała budżetowa Miasta Ząbki na rok 2023	https://zabki.budzet-obywatelski.org
249.	Zduńska Wola	Uchwała nr XLIX/806/22 Rady Miasta Zduńska Wola z dnia 28 kwietnia 2022 r. w sprawie Regulaminu budżetu obywatelskiego Miasta Zduńska Wola Uchwała nr LXI/929/22 Rady Miasta Zduńska Wola z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Miasta Zduńska Wola na 2023 r.	https://zdunskawola.budzet-obywatelski.org
250.	Zgorzelec	Uchwała nr 415/2022 Rady Miasta Zgorzelec z dnia 12 maja 2022 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Miasta Zgorzelec dotyczących realizacji projektu pod nazwą: „Budżet obywatelski w Mieście Zgorzelec w 2023 roku” Uchwała nr 477/2022 Rady Miasta Zgorzelec z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie budżetu miasta Zgorzelec na 2023 rok	https://zgorzelec.konsultacjejst.pl
251.	Zielona Góra	Uchwała nr LXVI.978.2022 Rady Miasta Zielona Góra z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie zawieszenia przeprowadzania konsultacji społecznych w formie budżetu obywatelskiego w zakresie projektów przewidzianych do realizacji w 2023 r. oraz nieprzeprowadzenia konsultacji społecznych w formie budżetu obywatelskiego w zakresie projektów przewidzianych do realizacji w 2024 r.	–
252.	Złocieniec	Uchwała nr VII/67/2019 Rady Miejskiej w Złocięcu z dnia 25 kwietnia 2019 r. w sprawie budżetu obywatelskiego gminy Złocieniec Uchwała nr LVI/510/2022 Rady Miejskiej w Złocięcu z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu gminy Złocieniec na rok 2023	https://zlocieniec.pl
253.	Złotoryja	Uchwała nr 0007.XXXIX.349.2022 Rady Miejskiej Złotoryi z dnia 24 lutego 2022 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia Złotoryjskiego Budżetu Obywatelskiego na 2022 rok Uchwała nr 0007.XXXVII.322.2021 Rady Miejskiej Złotoryi z dnia 23 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Miejskiej Złotoryja na rok 2022	http://zlotoryja.budzet-obywatelski.org

Lp.	Miasto	Uchwała	WWW
254.	Żłotów	Uchwała nr XLIV.311.2022 Rady Miejskiej w Żłotowie z dnia 27 kwietnia 2022 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących Budżetu Obywatelskiego Gminy Miasto Żłotów na rok 2023 Uchwała nr LV.357.2022 Rady Miejskiej w Żłotowie z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2023 rok	https://zlotow.konsultacjejst.pl
255.	Żagań	Uchwała nr XLV/284/2022 Rady Miasta Żagań z dnia 17 maja 2022 r. w sprawie: określenia wymagań jakie powinien spełniać projekt Budżetu Obywatelskiego Gminy Żagań o statusie miejskim na 2023 rok Uchwała nr LVII/363/2022 Rady Miasta Żagań z dnia 29 grudnia 2022 r. Uchwała Budżetowa na 2023 rok Gminy Żagań o statusie miejskim	https://zagan.konsultacjejst.pl
256.	Żary	Uchwała nr XXXVIII/17/22 Rady Miejskiej w Żarach z dnia 30 marca 2022 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie miasta Żary konsultacji społecznych dotyczących ustalenia części wydatków z budżetu Gminy Żary o statusie miejskim na rok 2023 Uchwała nr XLVII/79/22 Rady Miejskiej w Żarach z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie uchwały budżetowej na 2023 rok	https://zary.konsultacjejst.pl
257.	Żmigród	Uchwała nr 0007.XXXVIII.475.2022 Rady Miejskiej w Żmigrodzie z dnia 22 czerwca 2022 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami miasta Żmigród dotyczących realizacji projektu pn. „Budżet Obywatelski w mieście Żmigród” Uchwała nr 0007.XLII.555.2022 Rady Miejskiej w Żmigrodzie z dnia 22 grudnia 2022 r. w sprawie przyjęcia budżetu Gminy Żmigród na 2023 rok	https://zmigrod.budzet-obywatelski.org
258.	Żory	Uchwała nr 396/XXVIII/21 Rady Miasta Żory z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie zasad Żorskiego Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr 632/L/22 Rady Miasta Żory z dnia 22 grudnia 2022 r. Uchwała budżetowa miasta Żory na 2023 rok	https://www.zory.pl
259.	Żukowo	Uchwała nr XLI/565/2022 Rady Miejskiej w Żukowie z dnia 25 stycznia 2022 r. w sprawie określenia zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych budżetu obywatelskiego z mieszkańcami Gminy Żukowo Uchwała nr LIII/711/2022 Rady Miejskiej w Żukowie z dnia 28 grudnia 2022 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Żukowo na 2023 rok	https://zukowo.budzet-obywatelski.org
260.	Żuromin	Uchwała nr 156/XVII/20 Rady Miejskiej w Żurominie z dnia 29 kwietnia 2020 r. w sprawie przeprowadzenia na terenie gminy i miasta Żuromin konsultacji społecznych w sprawie Budżetu Obywatelskiego Uchwała nr 370/LIII/22 Rady Miejskiej w Żurominie z dnia 15 grudnia 2022 r. Uchwała Budżetowa Gminy i Miasta Żuromin na rok 2023	https://zuromin.konsultacjejst.pl

Spis rycin i tabel

13	Ryc. 1. Uchwały jednoroczne i wieloletnie
14	Tab. 1. Rok przyjęcia uchwały wieloletniej
15	Tab. 2. Ograniczenia udziału osób niepełnoletnich w latach 2020–2022
17	Tab. 3. Inne typy podmiotów dopuszczone do składania projektów
19	Ryc. 2. Odsetek uchwał z błędami według województw
21	Ryc. 3. Budżet obywatelski w miastach w latach 2020–2022
22	Ryc. 4. Występowanie budżetu obywatelskiego w 2022 r.
24	Tab. 4. Przyczyny rezygnacji z budżetu obywatelskiego
27	Ryc. 5. Dynamika kwot i aktywności w budżetach obywatelskich w latach 2021–2022
30	Ryc. 6. Miesiące rozpoczęcia naboru i wyboru projektów
31	Tab. 5. Czas przeznaczony na nabór projektów [w dniach]
32	Tab. 6. Czas przeznaczony na głosowanie [w dniach]
32	Tab. 7. Czas od rozpoczęcia naboru do zakończenia głosowania [w dniach]
33	Tab. 8. Kwoty zaplanowane w BO [zł]
34	Tab. 9. Kwoty <i>per capita</i> zaplanowane w BO [zł]
35	Tab. 10. Odsetek wydatków gminy przeznaczony na BO [w %]
36	Ryc. 7. Podział środków na pule
37	Ryc. 8. Typy pul
38	Tab. 11. Charakterystyka pul wyodrębnianych według kryteriów innych niż terytorialne
39	Tab. 12. Projekty złożone ogółem i na 10 tys. mieszkańców
40	Ryc. 9. Odsetek projektów do wyboru spośród zgłoszonych
41	Tab. 13. Projekty do wyboru ogółem i na 10 tys. mieszkańców
42	Ryc. 10. Frekwencja w głosowaniach
44	Ryc. 11. Odsetek projektów odrzuconych, niewybranych i skierowanych do realizacji
45	Tab. 14. Projekty wybrane do realizacji ogółem i na 10 tys. mieszkańców
46	Tab. 15. Koszt projektów wybranych do realizacji [zł]
47	Tab. 16. Liczba (oraz %) projektów skierowanych do realizacji na zewnątrz i w budynkach
48	Tab. 17. Liczba (oraz %) projektów wybranych do realizacji według lokalizacji
50	Tab. 18. Liczba (oraz %) projektów wybranych do realizacji według głównych typów zadań
51	Tab. 19. Koszt projektów wybranych do realizacji według głównych typów zadań
52	Tab. 20. Liczba (oraz %) projektów w podziale na główne kategorie tematyczne
56	Tab. 21. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „zajęcia, wydarzenia, akcje”
57	Tab. 22. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „meble miejskie”

58	Tab. 23. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „infrastruktura zw. z aktywnością fizyczną”
59	Tab. 24. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „zieleni”
60	Tab. 25. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „zakupy środków trwałych”
61	Tab. 26. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „ciągi komunikacyjne”
62	Tab. 27. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „mała architektura (I): drobne obiekty”
63	Tab. 28. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „mała architektura (II): konstrukcje lub zadaszenia”
64	Tab. 29. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „sieci i instalacje”
64	Tab. 30. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „budynki”
65	Tab. 31. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „organizacja ruchu”
65	Tab. 32. Liczba (oraz %) szczegółowych działań w ramach kategorii tematycznej „sztuka i dziedzictwo (w przestrzeni publicznej)”
68	Tab. 33. Populacja badanych miast oraz liczba badanych edycji BO w 2022 r.
70	Tab. 34. Harmonogram realizacji badania
72	Tab. 35. Klucz kodowy do analizy występowania i realizacji BO
74	Tab. 36. Klucz kodowy do analizy tematyki projektów

„(...) Każde opracowanie dostarczające nowej wiedzy w zakresie budżetów obywatelskich należy przyjąć z dużym zadowoleniem. Szczególnie jeżeli są to opracowania kompleksowe, opierające się na dużej liczbie obserwacji, dostarczające licznych zestawień statystycznych, niestroniące jednocześnie od prezentacji własnych ocen i rekomendacji. Za takie dzieło należy uznać kolejny raport Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR – *Barometr budżetu obywatelskiego. Edycja 2022*.

Barometr... to jedno z najcenniejszych źródeł informacji o budżetach obywatelskich realizowanych w jednostkach polskich samorządów terytorialnych. Na podkreślenie zasługują kompleksowość badań i analiz, wnikliwość i rzetelność w przekazywaniu treści, a także, dzięki konsekwentnej, systematycznej realizacji przedmiotowych badań, możliwość ich analizy w ujęciu dynamicznym”.

dr hab. Arnold Bernaciak

(Uniwersytet WSB Merito w Poznaniu)

Naszym celem jest rozwijanie platformy będącej miejscem wymiany wiedzy, doświadczeń oraz pomysłów, dla wszystkich osób, którym bliski jest los polskich miast. Badania Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR dostarczają informacji o tym, jakie zmiany dokonują się w polskich miastach i jak realizacja określonych polityk miejskich wpływa na kształt i rozwój miast.

Instytut Rozwoju Miast i Regionów

ul. Targowa 45, 03-728 Warszawa
www.irmir.pl

Obserwatorium Polityki Miejskiej IRMiR

www.obserwatorium.miasta.pl